

УДК 008, [008.001.76+7] : [316.4.063.3+130.2] (477)

№ державної реєстрації 0117U006887

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

вул. Шевченка, 14, м. Івано-Франківськ, 76000. Тел. +380963102636;
e-mail: office@ksu.ks.ua; http://www.kspu.edu

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Херсонського
державного університету

Олександр СПИВАКОВСЬКИЙ
серпень 2023 р.

ЗВІТ

ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ

**КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРОЦЕСИ В СОЦІАЛЬНО-
ГУМАНІТАРНОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНИ**

(заключний)

Перший проректор

доктор педагогічних
наук, професор

Сергій ОМЕЛЬЧУК

Керівниця НДР

докторка педагогічних
наук, професорка

Лідія ЛИМАРЕНКО

Івано-Франківськ – Херсон
2023

СПИСОК ВИКОНАВЦІВ

Лимаренко Л.І.		керівниця НДР, докторка педагогічних наук, професорка кафедри культурології
Левченко М.Г.		кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, професор кафедри
Форосян А.Ф.		кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки мистецької освіти
Думасенко С.А.		кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології
Кузнецов С.В.		кандидат філологічних наук, доцент кафедри культурології
Полякова Г.М.		кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри теорії та історії української культури
Чабан Н.І.		кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри теорії та історії української культури
Чумаченко О.А.		кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри культурології
Кузякіна Д.В.		асистентка кафедри культурології

РЕФЕРАТ

Звіт з науково-дослідної роботи за ініціативною темою кафедри культурології «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України» (№ державної реєстрації 0117U006887) складається зі вступу, двох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел із 52 найменувань та одного додатку (перелік наукових праць з теми виконавців НДР із 35 найменувань).

У першому розділі поданого звіту «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України» проаналізовано стан розробленості проблеми в її теоретичному та прикладному аспектах; визначено сучасні пріоритетні напрями культурно-мистецької діяльності; розглянуто проблеми та завдання гуманітарної політики в сферах освіти, культури, науки, туризму; обґрунтовано ефективність запропонованого викладачами науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу кафедри культурології; визначено теоретичну цінність науково-дослідної роботи науково-педагогічних працівників кафедри культурології в соціально-гуманітарному дискурсі України.

У другому розділі звіту «Культурно-мистецька діяльність науково-педагогічних працівників кафедри культурології» представлено результати впровадження роботи науково-педагогічних працівників кафедри культурології за сучасними, пріоритетними напрямами культурно-мистецької діяльності; запропоновано практичне вирішення проблем та завдань сучасної гуманітарної політики України НПП кафедри; доведено ефективність упровадження науково-методичного матеріалу в практику модернізації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх культурологів на факультеті культури та мистецтв Херсонського державного університету; визначено практичну цінність результатів НПП кафедри культурології для соціокультурного розвитку сучасного суспільства України.

ABSTRACT

The report on the research work on the initiative topic of the department of cultural studies «Cultural and artistic processes in the social and humanitarian discourse of Ukraine» (state registration number 0117U006887) consists of an introduction, two chapters, eight subsections, conclusions, a list of used sources from 52 titles and one appendix (a list of scientific works on the topic of performers of the GDR from 35 titles).

In the first section of the submitted report «Cultural and artistic processes in the social and humanitarian discourse of Ukraine» the state of development of the problem in its theoretical and applied aspects is analyzed; modern priority areas of cultural and artistic activity are determined; problems and tasks of humanitarian policy in the spheres of education, culture, science, and tourism were considered; the effectiveness of the scientific and methodical material proposed by the teachers regarding the modernization of the educational process of the Department of Cultural Studies is substantiated; the theoretical value of the research work of scientific and pedagogical workers of the Department of Cultural Studies in the social and humanitarian discourse of Ukraine is determined.

The second section of the report «Cultural and artistic activities of scientific and pedagogical workers of the department of cultural studies» presents the results of the implementation of the work of scientific and pedagogical workers of the department of cultural studies according to modern, priority areas of cultural and artistic activity; a practical solution to the problems and tasks of the modern humanitarian policy of Ukraine is offered by the NPP of the department; the effectiveness of the introduction of scientific and methodological material into the practice of modernizing the educational process of professional training of future culturologists at the Faculty of Culture and Arts of Kherson State University has been proven; the practical value of the results of the NPP of the Department of Cultural Studies for the socio-cultural development of the modern society of Ukraine is determined.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ПРОЦЕСІВ.....	10
1.1. Сучасні пріоритетні напрями культурно-мистецької діяльності кафедри культурології.....	10
1.2. Проблеми та завдання сучасної гуманітарної політики України.....	19
1.3. Обґрунтування ефективності запропонованого викладачами кафедри науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу.....	29
1.4. Теоретична цінність науково-дослідної роботи НПП кафедри культурології в соціально-гуманітарному дискурсі України.....	43
РОЗДІЛ 2. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ.....	56
2.1. Результати впровадження роботи НПП кафедри за сучасними, пріоритетними напрямками культурно-мистецької діяльності.....	56
2.2. Практичне вирішення проблем та завдань сучасної гуманітарної політики України НПП кафедри.....	65
2.3. Ефективність упровадження науково-методичного матеріалу в практику модернізації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх культурологів.....	77
2.4. Практична цінність результатів НПП кафедри культурології для соціокультурного розвитку сучасного суспільства України.....	104
ВИСНОВКИ.....	124
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	128
ДОДАТОК А. Перелік наукових праць з теми виконавців НДР.....	135

ВСТУП

Актуальність теми. В кожній окремій країні світу, культура постійно перебуває в стадії трансформації та модернізації до відповідності сучасних вимог, несподіваних й своєрідних викликів суспільства.

Держава реагує на проблеми національної культури, зокрема, на управління цією сферою. У зв'язку з цим, державні органи України, розглядають та приймають відповідні законодавчі зміни, тим самим формуючи й реалізуючи державну політику країни. Таким чином функціонування сфери культури як державного так і громадського інституту, безпосередньо передбачає велику відповідальність і самої країни, і суспільства за її розвиток.

У державній політиці сфера культури завжди визнавалася і нині визнається пріоритетним напрямом, тому що вона є основою духовного, соціального, політичного, загальнокультурного та у певній мірі, й економічного розвитку суспільства. Загалом, культура будь-якої держави відбиває її уявлення, світоглядне сприйняття, національні особливості, обряди, традиції, цінності тощо, тобто утворює своєрідну, самобутню модель цієї країни.

У ХХІ столітті у культурі, багато уваги надається соціокультурній сфері, яка відіграє дуже важливу роль і є невід'ємною складовою буття населення конкретної країни, її потужним соціальним ресурсом, оскільки саме вона забезпечує творення, формування та розвиток всього людства [11].

Українські науковці, зокрема, культурологи П.Е. Герчанівська, О.Р. Копієвська, О.В. Кравченко, О.Ю. Павлова, І.В. Петрова, М.А. Собуцький підходять з глибоким розумінням до соціокультурної діяльності, досліджують різні її напрями, розглядаючи культуру як форми соціальної практики, взаємодію двох таких феноменів як соціальне та культурне, що тісно переплітаються, оскільки у всіх явищах суспільства головну роль відіграє діяльність людини.

Так, людина є носієм соціальних ролей і звичайно, культурних цінностей. Підтвердження цієї наукової позиції, ми знаходимо у фундатора вітчизняної

мистецької освіти О. П. Рудницької, яка неодноразово зосереджувала нашу увагу на справедливості твердження, що не лише людина є творцем культури, а й культура творить і збагачує людину. Кожний індивід живе та діє в умовах певної культури, котра наповнює собою індивіда, становить основу його особистісних орієнтирів, регулює його діяльність, переводить людину в більш осмислений та якісно упорядкований спосіб буття. Завдяки такій взаємодії з культурою індивід виступає об'єктом її впливу, носієм культурних цінностей і суб'єктом культурної творчості. Тож, людина здатна бути носієм і творцем культури, але лише тоді, коли вона повністю «занурена» у соціально-культурне середовище, з якого засвоює правила життя, способи дій тощо. Безумовно, вплив культури на людину є інтегральним фактором її соціалізації, індивідуальним результатом опанування культурних цінностей суспільства, а також характеристикою освіченості особистості [34, С. 48–49]. Отже, розробляючи навчальні плани підготовки здобувачів першого бакалаврського та другого магістерського рівнів вищої освіти спеціальності «Культурологія», ми враховували досвід О. П. Рудницької, окреслені нею пріоритетні напрями професійної підготовки фахівців засобами мистецтва та наукові позиції відомих культурологів [28, С. 2].

Останнім часом людство перебуває в перенасиченому інформаційному просторі, який характеризується надто швидкими змінами у всіх сферах соціального буття. Мобільні, динамічні соціокультурні процеси, які нині мають місце в Україні, насамперед потребують розвитку та становлення нового якісного українського соціуму, сучасної молоді, яка буде володіти високим потенціалом соціокультурної взаємодії. У вирішенні цієї проблеми значна роль відводиться вищим навчальним закладам освіти, які постійно ведуть активну роботу з удосконалення теорії та методики навчання, з пошуків та розробки нових засобів педагогічного впливу. Саме вищі навчальні заклади мають значні можливості залучення молоді до різноманітних видів соціокультурної взаємодії, яка спрямована на забезпечення процесу соціалізації студентів, що ефективно впливає

на розвиток їх особистісних творчих здібностей та формування професійних якостей майбутніх фахівців, зокрема, культурологів [23, С. 12].

Враховуючи новизну і перспективність молоді професії культуролога, що стає все більш затребуваною останнім часом, а також подолання проблем, які виникають у соціокультурній сфері в процесі формування культурного середовища у системі суспільних відносин, кафедрою культурології факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету для розвитку та реалізації набутих професійних компетенцій майбутніх фахівців в галузі соціокультурної діяльності в сфері освіти, культури, науки, менеджменту тощо, запропоновано таку ініціативну тему: **«Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України».**

Об'єктом дослідження є: соціально-гуманітарна сфера культурно-освітньої діяльності в Україні.

Предметом дослідження за ініціативною темою є: культурно-мистецькі, соціокультурні процеси в освітньо-виховній та науково-дослідній діяльності Херсонського державного університету.

Метою дослідження є: вивчення та аналіз культурно-мистецьких, соціокультурних процесів України; опрацювання проблематики культурно-мистецьких досліджень з огляду на їхню гостру соціально-гуманітарну значущість; обґрунтування ефективності науково-методичного матеріалу з професійної підготовки висококваліфікованих фахівців та науково-дослідної діяльності НПП кафедри культурології Херсонського державного університету.

Методологією дослідження є застосування методів відповідних системному культурологічному підходові, а саме: метод синтезу, що допомагає зіставляти та узагальнювати наукові джерела, літературу; системний метод для аналізу культурологічних аспектів мистецьких процесів.

Науково-дослідна робота викладачів кафедри культурології за ініціативною темою «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі

України» проводилася упродовж 2017 – 2022 років у чотири взаємопов’язаних етапи.

На *першому етапі* (2017 – 2018 рр.) колективом кафедри культурології вивчено та проаналізовано стан розробленості проблеми в її теоретичному та прикладному аспектах; визначено сучасні пріоритетні напрями культурно-мистецької діяльності кафедри культурології; обґрунтовано напрями науково-дослідних пошуків професорсько-викладацького складу та студентської молоді, майбутніх культурологів.

На *другому етапі* (2018 – 2019 рр.) науково-дослідної роботи за ініціативною темою кафедри було вивчено зміст соціально-гуманітарної політики України в сфері та культури; визначено основні напрями, проблеми та завдання гуманітарної політики в сферах освіти, культури, науки, туризму; спрямовано культурно-мистецьку роботу колективу кафедри та майбутніх культурологів-здобувачів вищої освіти за зазначеними напрямами, проблемами, завданнями.

На *третьому етапі* (2019 – 2021 рр.) науково-дослідної роботи за ініціативною темою кафедри культурології професорсько-викладацьким складом було зосереджено увагу на обґрунтуванні ефективності запропонованого викладачами науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу; доведено ефективність упровадження науково-методичного матеріалу в практику модернізації освітнього процесу високоякісної професійної підготовки майбутніх культурологів.

На *четвертому етапі* (2021 – 2022 рр.) науково-дослідної роботи за ініціативною темою було висвітлено діяльність колективу кафедри протягом 2021 – 2022 навчального року та обґрунтовано теоретичну цінність науково-дослідної роботи науково-педагогічних працівників кафедри культурології в соціально-гуманітарному дискурсі України; визначено практичну цінність результатів виконавців НДР для соціокультурного розвитку сучасного суспільства України.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ПРОЦЕСІВ

1.1. Сучасні пріоритетні напрями культурно-мистецької діяльності кафедри культурології

Молода і дуже перспективна професія культуролога стає все більш затребуваною останнім часом. Це пов'язано з тим, що культурологи реалізують набуті професійні компетенції в сфері освіти, культури, науки, менеджменту тощо [23, С. 12]. Тому нині, до проблем професійної підготовки майбутніх фахівців в галузі культурно-мистецької, соціокультурної діяльності, спрямовують свої погляди як науковці, так і педагоги-практики вищих навчальних закладів. Колектив Херсонського державного університету не є винятком.

Безперечно, професорсько-викладацький склад кафедри культурології факультету культури і мистецтв ХДУ, обираючи ініціативну тему для науково-дослідної роботи, враховував, перш за все, політику держави [8] у сфері культури та гуманітарної освіти; по-друге, орієнтацію освітньої, наукової та дослідної діяльності на сучасні та важливі культурно-мистецької напрями, такі як:

- реалізація суверенних прав України у сфері культури;
- відродження і розвиток культури української нації та культур національних меншин, які проживають на території України;
- забезпечення свободи творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, професійної та самодіяльної художньої творчості;
- реалізацію прав громадян на доступ до культурних цінностей;
- соціальний захист працівників культури;
- створення матеріальних і фінансових умов розвитку культури.

У Конституції України (стаття 54) передбачено основоположні принципи культурної та науково-дослідної політики держави, яких дотримувався і склад нашої кафедри культурології, а саме:

- принцип єдності та різноманіття культури, спрямований на опанування результатів культурної творчості людства в контексті світової культури;
- принцип культурного виміру розвитку людства з метою більшого задоволення духовних потреб, спрямований на необхідність включення культурного аспекту в економічні, соціальні, політичні, науково-технічні програми розвитку людського суспільства будь-якої країни світу;
- принцип культурної демократії, спрямований на розуміння того, що культура створюється людиною, суспільством і тому має належати всьому суспільству і має орієнтуватися та враховувати потреби населення конкретних регіонів країни.
- принцип міжнародної культурної співпраці, спрямований на взаєморозуміння, довіру, повагу народів світу, на відкрите діалогічне спілкування культур, на сучасні масові, інформаційні засоби комунікації у контексті висвітлення рівноправного культурного обміну між країнами, завдяки чому формується цілісний образ світу.

У зв'язку з тим, що у назві ініціативної теми кафедри зазначено культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України, то за необхідне ми вважали визначити більш конкретно напрями гуманітарної політики щодо розвитку культури. Отже, науково-дослідна робота кафедри культурології за ініціативною темою проводилася упродовж 2017 – 2022 років у чотири взаємопов'язані між собою етапи.

На *першому етапі* (2017 – 2018 рр.) науково-дослідної роботи вивчено стан розробленості проблеми в її теоретичному та прикладному аспектах; визначено сучасні пріоритетні напрями культурно-мистецької діяльності кафедри; обґрунтовано напрями науково-дослідних пошуків професорсько-викладацького складу та студентської молоді, майбутніх культурологів.

Безумовно, що професорсько-викладацький склад кафедри культурології, протягом першого етапу науково-дослідної діяльності свої наукові праці спрямовував на вивчення стану розробленості сучасних пріоритетних напрямів культурно-мистецької діяльності кафедри.

Професор кафедри М.Г. Левченко взяв участь у написанні Міжнародної колективної монографії «Management of modern socio-economic systems» (Литва, м. Каунас) з науковим дослідженням «The hospitality industry development using the cultural approach in the southern region» («Розвиток індустрії гостинності з використанням культурного підходу в південному регіоні») [44]. Колективом, у складі трьох науковців, розглянуто окремі загальні аспекти специфіки організації роботи туристичного, торговельного, кулінарного бізнесу через призму культурологічного підходу. У змісті статті визначено основні питання, які пов'язані з культурологічним напрямом, а саме: надання послуг населенню, з відповідними мистецькими поглядами на зазначені процеси. Автори висловлюють думки, стосовно того, яким чином і як подати на Півдні України традиційні моменти з використанням задіяних зелених туристичних баз, які є на теренах Херсонської області та показати специфіку нашого регіону. Таким чином, автори, зокрема, М.Г. Левченко, в розділі монографії доводять, що традиційні прийоми, які використовуються серед працівників сфери туризму, можуть бути визначені також і аспектами мистецько-культурологічного підходу до вирішення організації роботи як туристичного, так і торговельного та кулінарного бізнесу.

Професорка Л.І. Лимаренко взяла участь у написанні Міжнародної колективної монографії «Social and economic aspects of sustainable development of regions», виданої у Польщі, в місті Ополе. Науковцями різних країн висвітлено аспекти економічного, соціально-культурного розвитку різних регіонів. Темою наукового авторського доробку є «Polyfunctional model of student theatre activity in the system of prospective educators professional training» («Поліфункціональна модель діяльності студентського театру в системі професійної підготовки майбутніх педагогів») [48, С. 194–202]. Ця праця увійшла до розділу монографії під назвою «Євроінтеграційні процеси в сучасному освітньому просторі: психолого-педагогічні аспекти». Стаття присвячена використанню методу моделювання, що дозволяє точніше, глибше визначити сутність об'єкта дослідження в педагогічній науці. Обґрунтовано, що метод моделювання є новим і перспективним пошуком,

що ґрунтується на побудові й дослідженні уявно чи матеріально реалізованої системи, яка завжди адекватно відображає предмет дослідження. Моделювання доцільно використовувати, як механізм здійснення й розвитку інноваційної діяльності. Щодо мистецької та культурологічної діяльності, то моделювання є особливим видом творчості, що передбачає прогнозування та аналітичне оцінювання зазначеного процесу. Констатовано факт того, що моделювання має низку переваг порівняно з іншими методами, зокрема, дозволяє зберегти час, ресурси, оптимізувати не лише процес дослідження, а й практичної діяльності. Основну увагу в науковій праці одного із розділів монографії, приділено розробці та розгляду поліфункціональної моделі діяльності студентського театру в системі навчання майбутніх учителів, культурологів, організаторів культурно-дозвілєвої діяльності. Доведено ефективність авторської моделі, що базується на педагогічній, театральній та художній функціях і спрямована на формування сценічної та педагогічної дії майбутніх фахівців за трьома основними напрямками роботи, такими як:

- організація освітнього процесу за допомогою тренінгових технологій;
- формування художньо-творчого середовища;
- розвиток естетичного досвіду студента, що, у свою чергу, сприяє оволодінню учасниками студентського театру різнорівневим художньо-педагогічним спілкуванням.

Узагальнення проведеної науково-дослідної роботи Л.І. Лимаренко щодо обґрунтування поліфункціональної моделі діяльності студентського театру підтверджує, що її сутність полягає в системному баченні багаторівневої художньо-педагогічної комунікації як детермінанти різнорівневого впливу на особистість майбутнього фахівця в умовах студентського театру в процесі художньо-творчої діяльності [48].

У науковому Канадському збірнику, англійською мовою надруковано статтю докторки педагогічних наук Л.І. Лимаренко «Student theater in the professional training of future teachers: personal and action approach» («Студентський театр у

професійній підготовці майбутнього педагога: особистісний та діяльнісний підхід») [49], яка присвячена одній із актуальних проблем вищої освіти, а саме, використанню студентського театру в системі професійної підготовки фахівців на засадах особистісно-діяльнісного підходу. Автором вперше визначено, що студентський театр як форма художньо-педагогічної діяльності зорієнтована на розвиток особистості, вдосконалення творчих здібностей майбутніх учителів, культурологів формування професійної самодостатності засобами багаторівневої художньо-педагогічної комунікації в системі вищої педагогічної освіти. Науковицею обґрунтовано доцільність використання фундаментального особистісно-діяльнісного підходу у функціонуванні студентського театру у професійній підготовці майбутніх фахівців. У статті пропонується опис психолого-педагогічних компонентів у межах зазначеного концептуального особистісно-діяльнісного підходу, який забезпечує найбільш ефективну організацію художньо-творчої діяльності студентської молоді з переведенням її на позицію суб'єкта самопізнання. У рамках особистісно-діяльнісного підходу формується структура саморозвитку особистості, в якій основними елементами є суб'єкт і характер художньо-педагогічної взаємодії. Встановлено, що успішна діяльність студентського театру на засадах особистісно-діяльнісного підходу забезпечується відповідними організаційно-педагогічними умовами, які впливають на цілі навчання, методи, форми і засоби організації освітнього процесу, а також взаємодія з навчальною, художньо-творчою діяльністю викладача-керівника та учасників студентського театру. Авторська позиція полягає в тому, що функціональність певних організаційно-педагогічних умов має бути спрямована на: створення відповідного освітнього художньо-творчого середовища; домінування та активне використання технологій театральної підготовки у навчальному процесі студентського театру; суб'єкт-суб'єктна взаємодія в рамках багаторівневої комунікації студентського театру; послідовність діяльності студентського театру у професійній підготовці майбутнього вчителя, культуролога. Доведено, що дотримання зазначених організаційно-педагогічних умов сприяє професійному

становленню фахівця в процесі засвоєння багаторівневої художньо-педагогічної комунікації театру на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, під час якої майбутній учитель, культуролог, організатор культурно-дозвілєвої діяльності реалізовується як особистість і стає творцем не лише у професійній, а й у життєвій діяльності [49, С. 68–73].

У науковому збірнику матеріалів XV Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької (м. Київ) надруковано статтю професорки Л.І. Лимаренко «Упровадження педагогічних ідей професора О. Рудницької у фахову підготовку майбутніх культурологів» [28]. Авторка наукової праці звертає свої погляди на прогресивні ідеї високоосвіченої, далекоглядної вченої, фундаторки вітчизняної мистецької освіти – Оксани Петрівни Рудницької, яка залишила нам вагомий науковий доробок щодо вивчення культуротворчого впливу мистецтва на розвиток особистості. У статті досліджено ідеї вченої, які нині звучать по новому та доведено, що професорсько-викладацький колектив факультету культури і мистецтв ХДУ, займаючись підготовкою культурологів, затребуваних у галузі соціокультурної діяльності, упроваджує в освітній процес педагогічні ідеї О. П. Рудницької та постулати мистецької педагогіки, її особливу методологію, закономірності, принципи, засоби, що зумовлені діалогічною природою художньої творчості, структурою художнього сприйняття, загалом, культурою [28, С. 44–47].

На особливу увагу заслуговує плідна робота колективу кафедри культурології у складі професора М. Г. Левченка, професорки Л.І. Лимаренко, доцента С.А. Думасенка, старшого викладача О.А. Чумаченко над видавництвом навчального посібника «Мистецтвознавство ХХ століття: хрестоматія-довідник» [29]. Хрестоматія-довідник охоплює праці теоретиків, істориків та практиків мистецтва ХХ століття та коментарі щодо представлених першоджерел. У виданні продемонстровано різні способи інтерпретації наукового тексту. За структурою навчальний посібник складається з чотирьох розділів, а саме:

- музичне мистецтво;

- театральне мистецтво;
- образотворче мистецтво;
- кіномистецтво.

Зміст хрестоматії-довідника адресовано студентам, аспірантам, викладачам, а також всім, хто цікавиться теорією та історією мистецтва, бажає підвищити свою ерудицію, знання, краще орієнтуватися у сфері культури, мистецтва.

Кафедра культурології має багаторічні плідні творчі й наукові зв'язки з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Науковий колектив Інституту підтримує науковців нашого факультету, що надає упевненості у реалізації інноваційних програм, планів кафедри та окреслює перспективи подальшої співпраці. Проф. М.Г. Левченко та проф. Л.І. Лимаренко взяли участь у XV Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О. П. Рудницької. Результатом наукової праці є сертифікати учасників читань та наявність публікації у проф. Л.І. Лимаренко.

На першому етапі науково-дослідної роботи кафедри культурології за ініціативною темою «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України» професорсько-викладацьким колективом організовано та проведено такі наукові всеукраїнські заходи:

- II Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Роль мови в інтелектуальному формуванні особистості» (22 березня 2018 р., м. Херсон, ХДУ);
- X Всеукраїнську (із міжнародною участю) науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» (30 травня 2018 р., м. Херсон, ХДУ).

За матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Роль мови в інтелектуальному формуванні особистості» видано електронний збірник наукових праць, за загальною редакцією доцентки Н. І. Чабан. У науково-практичній конференції взяли участь 140 науковців, серед яких – 72 учасника з інших навчальних закладів. Всі учасники, задіяні у конференції отримали сертифікати.

У X Всеукраїнській (із міжнародною участю) науково-практичній конференції «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» на Пленарному засіданні свої доповіді представили: професор М.Г. Левченко, професорка Л.І. Лимаренко, доцентка Н.І. Чабан, доценти С.А. Думасенко та А.Ф. Форостян, старший викладач О.А. Чумаченко. Всього в науково-практичному заході задіяно 115 осіб, серед них 52 особи з інших наукових заходів. Учасники наукової спільноти отримали сертифікати, які засвідчили їх участь у конференції.

Виконавці НДР протягом року рецензували монографії, підручники, посібники, автореферати дисертацій на здобуття наукових ступенів: кандидата наук та доктора наук.

Доречно підкреслити, що на кафедрі займалися підготовкою здобувачів вищої освіти до участі у всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт: з ОК «Філософія» – Шаповал Анна, спеціальність «Культурологія» (науковий керівник доц. С.А. Думасенко); з ОК «Соціологія» – Копилова Анна, спеціальність «Культурологія», тематика: «Інтелектуальна власність»; «Питання свободи творчості та цензури в сучасному українському художньому просторі» (наук. керівник доц. С.А. Думасенко).

На базі кафедри культурології та навчального народного театру «Студі-Арт» працювала проблемна група «*Театральне мистецтво та освіта*» у складі 30 осіб, під керівництвом докторки педагогічних наук, заслуженої працівниці культури України Л.І. Лимаренко. Розвиток сучасної системи вищої освіти вимагає нових, ефективних моделей роботи з обдарованою молоддю. Тому перед навчальними закладами постає відповідальне завдання формування інноваційних напрямів роботи з такими студентами. Це є одним із пріоритетних завдань діяльності ХДУ. Закономірно, що важливою складовою реалізації цього завдання є діяльність проблемних груп університету, серед яких і «Театральне мистецтво та освіта», що створена на факультеті культури і мистецтв у 1998 році. Група об'єднує студентів спеціальності «Культурологія», які займаються науково-дослідною роботою в галузі культурології, театральної педагогіки: беруть участь у діяльності

студентського театру, у мистецьких об'єднаннях і науково-дослідних лабораторіях, олімпіадах, конкурсах, фестивалях, проходять апробацію своїх досліджень на студентських науково-практичних конференціях. *Метою діяльності* проблемної групи є формування наукового світогляду, сприяння молодим дослідникам в опануванні методології мистецтва театру, методів наукового пошуку, а також впровадження цих методів у практику своєї майбутньої професійної діяльності, ефективність якої залежить від координованості всіх компонентів системи професійної підготовки культурологів до культурно-дозвілєвої спрямованості мотиваційної сфери студента на творчо-дослідницький пошук. Виконання науково-навчальної та творчої роботи у процесі діяльності проблемної групи відбувається за умов оптимального співвідношення репродуктивних і творчих завдань, індивідуальних і колективних форм організації процесу навчання, максимальному насиченні занять ситуаціями спільної художньо-творчої діяльності.

Отже, враховуючи вищезазначені факти, події, наукові заходи діяльності кафедри протягом 2017 – 2018 рр., можна зробити висновок, що науково-дослідна робота професорсько-викладацького складу кафедри та студентської молоді була спрямована на вивчення стану обраної проблематики в її теоретичному та прикладному аспектах.

Щодо реалізації прикладних аспектів діяльності кафедри зазначеного періоду, то наявні практичні результати буде відбито у другому розділі звіту «Культурно-мистецька діяльність кафедри культурології», а саме, у підрозділі 2.1. «Упровадження результатів кафедри за сучасними, пріоритетними напрямками культурно-мистецької діяльності».

Надалі, професорсько-викладацький склад кафедри культурології вважав за доцільне, звернути свої погляди та майбутніх фахівців на вивчення проблем сучасної гуманітаристики України.

1.2. Проблеми та завдання сучасної гуманітарної політики України

Міністерством освіти і науки України спеціальність 034 Культурологія віднесено до галузі знань 03 Гуманітарні науки. Тому на *другому етапі* науково-дослідної роботи (2018 – 2019 рр.) за темою кафедри було доцільно розглянути зміст соціально-гуманітарної політики України в сфері культури; визначитися з основними напрямками, проблемами та завданнями гуманітарної політики в сферах освіти, культури, науки, туризму; спрямувати культурно-мистецьку роботу колективу кафедри та майбутніх культурологів за визначеними напрямками, проблемами, завданнями.

Перш ніж висвітлювати культуротворчі процеси кафедри в гуманітарному дискурсі за напрямками гуманітарної політики, вважаємо за необхідне, підкреслити факт того, що розвиток соціально-гуманітарної сфери України є дуже важливою передумовою для подальшого поступу нашої країни. Низка гуманітарних проблем, питань охоплює різні напрями українського суспільства, серед яких освіта, наука, етнонаціональні відносини і звичайно, культура.

Щодо сутності гуманітарної політики, то вона, безумовно, ґрунтується на таких важливих постулатах як:

- розгляд людини як центру суспільної гармонії та постійного розвитку;
- визнання невід’ємних прав людини;
- визнання права на гідне життя, незалежно від національних, расових, релігійних, вікових, статевих, індивідуальних або соціальних ознак.

Гуманітарна політика ставить за мету досягнення високого духовного та інтелектуального рівня особистості, збереження та розвиток фундаментальних загальнолюдських та національних цінностей [3].

Закономірно, що будь-які зазначені напрями гуманітарної політики набувають конкретного сенсу, змістовного наповнення і певних пріоритетів у сферах, що у сукупності об’єднують основний потенціал гуманітарної політики.

До сфер гуманітарної політики в Україні належать такі: культурна політика, політика у сфері науки, політика у сфері освіти, охорона здоров'я населення, релігійна політика, політика у сфері туризму, спорту та фізичної культури.

В контексті науково-дослідної теми кафедри, більш за все, професорсько-викладацький склад був зацікавлений у розгляді таких сфер гуманітарної політики українського суспільства як:

- культурна політика, яка має бути спрямована на створення умов для всебічного розвитку духовного потенціалу особистості й суспільства, забезпечення доступності користування послугами закладів та установ культури, гарантії свободи творчості людини;

- політика у сфері науки, пріоритетами якої є визначення потреб держави у сфері науки, формування інтелектуального потенціалу суспільства, формування нової системи національної, науково-технологічної політики та органічне входження її у світовий науковий простір, підвищення стану науки в суспільстві, посилення взаємної затребуваності науки й економіки;

- політика у сфері освіти, основною метою якої є забезпечення доступності освіти, створення засобами державної політики умов для всебічного розвитку всіх галузей освіти як основи для соціально-економічного, духовного, культурного та інтелектуального розвитку суспільства, збереження позитивних здобутків та освіти України, впровадження зарубіжного досвіду розвитку освіти, збагачення освітнього простору України;

- політика у сфері туризму, основними пріоритетами якої є створення умов для задоволення потреб громадян у зміцненні здоров'я, духовного розвитку, державного стимулювання внутрішнього та іноземного туризму, формування конкурентоспроможного на світовому ринку вітчизняного туристичного продукту [3].

Отже, колектив кафедри культурології факультету культури і мистецтв визначився з основними сферами та напрямками гуманітарної політики України в контексті культурно-мистецької діяльності.

Українська вчена С.А. Чукут, досліджуючи проблеми гуманітарної політики щодо розвитку культури, визначає концептуальні засади державної політики в галузі культури та основні напрями її подальшого розвитку. Професорка акцентує нашу увагу на розгляді таких питань як: культура, її місце і функції в духовному житті суспільства; сутність та основні принципи культурної політики; світовий досвід здійснення культурної політики; основні напрями здійснення державної культурної політики України; законодавче забезпечення культурної політики в Україні; міжнародне співробітництво в галузі культури [38]. Не можна не погодитися з такими слушними порадами, які дають науковцям та практикам у галузі культурології велике поле культурно-мистецької діяльності для вирішення завдань гуманітарної політики.

Професорсько-викладацький склад кафедри у своїй науково-дослідній діяльності врахував основні принципи культурної політики в Україні, які визначені в постанові Верховної Ради України «Основи законодавства України про культуру» [31], а саме:

- визнання культури як одного з головних чинників самобутності української нації та національних меншин, які проживають на території України;
- утвердження гуманістичних ідей, високих моральних засад у суспільному житті, орієнтація як на національні, так і на загальнолюдські цінності, визнання їх пріоритетності над політичними й класовими інтересами;
- збереження й примноження культурних надбань;
- розвиток культурних зв'язків з українцями, що проживають за кордоном, як основи збереження цілісності української культури;
- гарантування свободи творчої діяльності, невтручання у творчий процес із боку держави, політичних партій та інших громадських об'єднань;
- рівність прав і можливостей громадян незалежно від соціального стану та національної приналежності у створенні, використанні та поширенні культурних цінностей;

- доступність культурних цінностей, усіх видів культурних послуг та культурної діяльності для кожного громадянина;
- забезпечення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня та естетичного виховання громадян;
- заохочення благодійної діяльності у сфері культури підприємств, організацій, громадських об'єднань, релігійних організацій, окремих громадян;
- усебічне міжнародне культурне співробітництво;
- визнання пріоритету міжнародно-правових актів у сфері культури;
- поєднання державних і громадських засад у забезпеченні розвитку культури [31].

Враховуючи основні аспекти гуманітаристики, принципи її культурної політики, проблеми та завдання в сферах культури, освіти, туризму, колектив кафедри спланував свою освітню та культурно-мистецьку діяльність у контексті науково-дослідної теми.

Результативність науково-дослідної роботи кафедри протягом 2018 – 2019 навчального року позначилася на дослідженнях викладачів, надрукованих у вітчизняних наукових фахових виданнях категорії «В».

У статті проф. М.Г. Левченка «Володимир Чуприна: спадщина для України та світу» [15] розглядаються питання творчої та науково-педагогічної діяльності народного художника України, професора, завідувача кафедри образотворчого мистецтва і дизайну факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету, голови Херсонської організації Національної спілки художників України у контексті розвитку національної художньої освіти у вищій школі; розкрито концептуальні авторські прийоми роботи у живопису та у системі науково-педагогічної діяльності; актуалізовано досвід Володимира Чуприни у сучасній художньо-педагогічній практиці [15, С. 310–313].

У статті проф. Л.І. Лимаренко «Сценографія як необхідна складова цілісного образу вистави студентського театру» [27] обґрунтовується сценографія як необхідна складова цілісного образу вистави студентського театру. Аналізуються

можливості театрального колективу закладу вищої освіти у вирішенні просторового рішення вистави та слухні пропозиції. Доводиться, що створення цілісного образу театрального дійства – результат індивідуальної і колективної художньо-творчої діяльності всіх учасників студентського театру та керівника [27, С. 118–122].

Статтю доц. Н.І. Чабан «Дескриптивні методи аналізу фахових текстів у процесі української мовної підготовки майбутніх культурологів» [36] присвячено проблемі використання дескриптивних методів у процесі практичної роботи майбутніх культурологів із фаховими текстами на заняттях з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Опис та аналіз різноманітних культурних процесів і явищ відіграє важливу роль у професійній праці сучасного культуролога, що активізує проблему використання дескриптивних методів у процесі української мовної підготовки майбутніх культурологів. Доведено педагогічну ефективність дескриптивних методів структурування культурологічної інформації, мовного аналізу культурологічних характеристик художнього твору й описового узагальнення проаналізованих фактів у формі культурологічного тексту. У процесі структурування культурологічної інформації пропонувались завдання з виділення структурних мовних одиниць у фахових текстах із описом художнього твору. Мовний аналіз культурологічних характеристик художнього твору передбачав пошук у фаховому тексті синонімів, паронімів, омонімів і найпоширеніших дієслівних форм із опису культурних процесів та явищ. Описове узагальнення проаналізованих культурологічних фактів містило складання різних форм фахової документації з професійної праці культуролога. Дескриптивні методи практичної роботи на заняттях з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» було апробовано для студентів факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету, які навчаються за напрямом «Культурологія». Порівнювались навчальні досягнення студентів різних років української мовної підготовки. Отримані педагогічні результати довели навчальну ефективність застосування розглянутих груп дескриптивних методів у процесі засвоєння

лексики й термінології культурологічного фаху, вироблення навичок сприйняття й відтворення культурологічних текстів, їх редагування й коригування [36, С. 200–204].

Статтю проф. Л.І. Лимаренко «Multilevel characteristics of artistic and pedagogical communication of the student theatre participants» [46] («Характеристика багаторівневої художньо-педагогічної комунікації учасників студентського театру» надруковано (англійською мовою) в індексованому збірнику наукометричної бази даних Web of Science). Матеріали дослідження присвячено одній із актуальних проблем професійної підготовки фахівців, як суб'єктів педагогічної комунікації в умовах діяльності додаткового, позааудиторного та самостійного компонента закладу вищої освіти – студентського театру. Звернено увагу на аспект використання комунікативного художнього потенціалу класичних і сучасних творів, які знаходять яскраве втілення у виставах студентського театру, де саме драматичні твори, їх словесна взаємодія, що підкорюється законам художньої логіки є основою функціонування театру. Розглянуто студентський театр як форму мистецько-педагогічної діяльності, орієнтовану на особистісний розвиток, саморозвиток, удосконалення творчих здібностей майбутніх педагогів, культурологів, формування професійної самодостатності засобами багаторівневої художньо-педагогічної комунікації в системі вищої педагогічної освіти. Багаторівневу художньо-педагогічну комунікацію студентського театру визначено як взаємозумовлений процес професійної підготовки майбутніх фахівців, що інтегрує внутрішню та зовнішню інтеракцію суб'єктів художньо-творчої діяльності. Внутрішня комунікація передбачає взаємодію між уявними дійовими особами в межах відображуваного світу; зовнішня – регулює обмін інформацією між учасниками художньо-творчого й педагогічного процесів. Значне місце у статті надано визначенню та характеристиці рівнів художньо-педагогічної комунікації, а саме: споглядально-орієнтовному, творчо-виконавському, художньо-діяльнісному, мистецтвознавчому. Доведено, що опановуючи багаторівневу художньо-педагогічну комунікацію студентського театру, майбутній

педагог набуває знання, уміння й навички, які є необхідними для здійснення його загальнопедагогічної діяльності, в основу якої покладено комунікацію – функціональний комунікативний компонент, що охоплює взаємодію педагога зі студентами, учнями в аспекті досягнення педагогічних, культурологічних цілей, забезпечення ефективності майбутньої педагогічної практики. Багаторівневу художньо-педагогічну комунікацію учасників студентського театру представлено як послідовне опанування педагогічних ролей: глядач – студент-майбутній педагог; актор – майбутній педагог, культуролог; режисер – майбутній педагог, культуролог; мистецтвознавець (драматург, актор, режисер, хореограф, музикант, художник тощо) – майбутній педагог, культуролог [46, С. 114–119].

Наукові матеріали проф. Л.І. Лимаренко «Art of theatre in preparing modern teachers: European and domestic experience» [46] увійшли до складу монографії «Association agreement: driving integrational changes», яку надруковано в Чикаго, США. Авторка аналізує актуальну проблему вищої школи – використання театрального мистецтва у підготовці сучасного вчителя, акцентує увагу на необхідності сприяння максимальному розкриттю творчих якостей студента у зв'язку з модернізацією європейської системи багаторівневої освіти. У статті стверджується, що однією з найкращих умов для реалізації творчого потенціалу студентської молоді у вищому навчальному закладі є театральне мистецтво. Підтвердженням доцільності використання різних форм театрального мистецтва в освітньому процесі старшої школи є досвід Німеччини, Великої Британії (Англії, Уельсу та Шотландії), Франції, Польщі, Італії, Чехії та Словаччини. Проаналізовано досвід практичної реалізації театрального мистецтва у викладанні європейських вищих навчальних закладів цих країн. Визначено, що театральне мистецтво дозволяє студентам отримати психологічні, педагогічні, спеціально-методичні знання для успішного вирішення педагогічних та мистецьких завдань, що театральна діяльність майбутнього фахівця впливає не лише на розвиток його особистісних і професійних якостей, а й на його творчу самосвідомість. Авторка аналізує використання театрального мистецтва в сучасній системі підготовки

викладачів вищої школи України. Окреслює шляхи впровадження досвіду театру, театральної педагогіки в національну професійно-освітню підготовку. Доведено, що європейський та вітчизняний досвід використання театрального мистецтва у підготовці педагогічних та мистецьких кадрів має значні прогресивні досягнення, що свідчить про високий рівень підготовки вчителя, фахівців культурологічного напрямку та відкриває нові можливості для підвищення рівня освіти як у Європі, так і в Україні [45, С. 670–674].

Традиційно, колективом кафедри культурології, з метою апробації результатів наукових досліджень у сфері гуманітарної політики в Україні (напрями культури, науки, освіти, релігії, туризму) організовано та проведено наукові заходи, а саме:

- X Усеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики» (29 березня 2019 р., м. Херсон, ХДУ).

- IV регіональний науково-практичний семінар «Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості» (15 травня 2019 р., м. Херсон, ХДУ).

У X Усеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики» взяли участь 132 науковця, серед яких 30 учасників з інших навчальних закладів. Традиційно, аспіранти, студенти (магістранти, бакалаври), задіяні у конференції отримали програмки та сертифікати. Доповіді (наукові тези) магістрантів факультету культури і мистецтв ввійшли до альманаху ХДУ «Магістерські студії».

IV регіональний науково-практичний семінар «Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості» об'єднав 71 науковця, серед яких: 29 – з інших навчальних закладів. Учасники семінару, користуючись гостинністю працівників Херсонського обласного центру народної творчості, мали щасливу нагоду поринути в світ матеріальної і духовної культури українців, долучившись до організованих майстер-класів. За результатами регіонального семінару, доцентом Н. І. Чабан видано електронний збірник наукових праць [13].

За матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Роль мови

в інтелектуальному формуванні особистості» видано електронний збірник наукових праць, за загальною редакцією доцента Н. І. Чабан. У науково-практичній конференції взяли участь 140 науковців, серед яких – 72 учасника з інших навчальних закладів. Всі учасники, задіяні у конференції отримали сертифікати.

Проф. М.Г. Левченко, проф. Л.І. Лимаренко, доц. Н.І. Чабан, доц. С.А. Думасенко взяли участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Культурна дипломатія в контексті сучасної європейської та вітчизняної драматургії» (16–17 травня 2019 р. м. Херсон, ХДУ), яка проходила в рамках ХХІ Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії». До творчих зустрічей конференції, майстер-класів, які проводилися в Херсонському державному університеті, були залучені студенти факультету культури і мистецтв та учасники навчального народного театру «Студі-Арт».

Доречно зазначити, що колективом кафедри культурології протягом року рецензувалися монографії, підручники, посібники, автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня: кандидат наук.

Велика увага на кафедрі надається підвищенню кваліфікації науково-педагогічних працівників, яке проходять викладачі як у вищих навчальних закладах України, так і за кордоном.

Доцентка Г.М. Полякова взяла участь у відкритому семінару з питань розбудови системи забезпечення якості вищої освіти України року в рамках проєкту програми ЄС Еразмус+QUAERE «Система забезпечення якості в Україні: розвиток на основі ENQA стандартів і рекомендацій» / «Quality Assurance system in Ukraine: development on the base of ENQA standards and guidelines» (наказ №276-в від 30.10.2018). Старший викладач О.А. Чумаченко пройшов стажування у Херсонській морській академії (наказ №148-К від 19.03.2019, свідоцтво № 71 від 26.04.2019). Професорка Л.І. Лимаренко стажувалася за кордоном у Варненському вільному університеті «Черноризец Храбър» (наказ №517-к від 06.09.2018, сертифікат Рег. № С-9093/15.09.2018). Під час стажування в Болгарії взяла участь

у III Міжнародному науково-практичному форуму «Інновації в науці: виклики сучасності».

Колектив кафедри протягом 2018–2019 навчального року продовжував долучати студентську молодь до наукової роботи. Статті студентів-магістрантів надруковано у альманаху «Магістерські студії» Херсонського державного університету. Кращі магістранти брали участь у всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт.

Стосовно роботи наукових об'єднань студентів, то на базі кафедри культурології та навчального народного театру «Студі-Арт» продовжила свою діяльність проблемна група «Театральне мистецтво та освіта» у складі 32 осіб, під орудою заслуженої працівниці культури України Л.І. Лимаренко. Науковий і творчий пошук студентської молоді проблемної групи було спрямовано на проблематику науково-дослідної ініціативної теми кафедри. Отримані результати діяльності наукового об'єднання студентів викладено у підрозділі звіту 2.2.

Таким чином, враховуючи всі вищезазначені наукові заходи, культурно-мистецькі проєкти, важливі події діяльності кафедри протягом 2018–2019 навчального року, можна констатувати, що науково-дослідна робота педагогічного складу кафедри та здобувачів вищої освіти факультету культури і мистецтв була спрямована на вивчення проблем, завдань певних сфер сучасної гуманітарної політики України.

Щодо перспективного напрямку роботи над ініціативною науково-дослідною темою, то професорсько-викладацьким складом було визначено було обґрунтування ефективності запропонованого та розробленого кафедрою науково-методичного матеріалу.

1.3. Обґрунтування ефективності запропонованого викладачами кафедри науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу

На *третьому етапі* (2019 – 2021 рр.) науково-дослідної роботи за ініціативною темою кафедри культурології «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України» викладацьким складом було зосереджено увагу на обґрунтуванні ефективності запропонованого викладачами науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу професійної високоякісної підготовки майбутніх культурологів.

У системі вищої освіти не лише в Україні, а й в усьому світі, протягом кількох останніх десятиріч, відбуваються доволі значні зміни, які зумовлені різними факторами, такими як: глобалізація, масовизація вищої освіти, стрімкий розвиток освітніх технологій, демографічні зміни, соціально-економічні кризи та деякі суспільні протиріччя. Проте є і усталені аспекти, на яких базується професійна підготовка майбутніх фахівців.

Професор, академік громадської організації «Академія наук вищої школи України» В.Є. Бахрушин підкреслює, що розвиток вищої освіти передбачає поступове і постійне ускладнення технологій підготовки фахівців, що обов'язково включає в себе не лише застосування інноваційних методик проведення аудиторних занять, але й певних педагогічних та новітніх технологій науково-методичного забезпечення освітнього процесу. Саме цей аспект діяльності у педагогічній науці, останнім часом набув бурхливого розвитку [2].

Поділяємо зазначену позицію науковця, стосовно того, що ефективність підготовки майбутніх фахівців залежить від низки взаємопов'язаних організаційно-педагогічних умов, які створені у закладі вищої освіти, зокрема, на факультеті та кафедрі. Беззаперечним є факт того, що важливе місце серед певних визначених умов посідає науково-методичне забезпечення освітнього процесу – це комплекс інформаційних матеріалів (текстових, графічних, медійних), які забезпечують потребу суб'єктів освітнього процесу у відомостях, що становлять цілепокладання

й зміст освіти, і спрямовані на оптимальне досягнення кінцевих результатів навчання.

Протягом 2019 – 2020 навчального року освітній процес на кафедрі культурології забезпечували:

- професори – М. Г. Левченко та Л.І. Лимаренко;
- доценти – С. А. Думасенко, Г.М. Полякова, А.Ф. Форостян, Н. І. Чабан (звільнилася у лютому 2020 р.), С. В. Кузнецов, Б. В. Чуприна;
- старший викладач О. А Чумаченко;
- викладачі – О. В. Каминіна, Н. А. Новікова, В.С. Джумакай.

Викладацький колектив забезпечував якісну підготовку студентів з навчальних дисциплін кафедри.

Упродовж 2019–2020 навчального викладачами кафедри, з метою вдосконалення проводилася така науково-методична робота:

- внесені уточнення у робочі програми з усіх дисциплін кафедри відповідно до навчальних планів;
- доповнено навчально-методичне забезпечення до дисциплін кафедри для студентів денної та заочної форм навчання;
- складені комплекси завдань для проведення модульного та підсумкового контролю (білетів, тестів) з дисциплін кафедри;
- створено концертні номери для участі у творчих звітах, ювілейних заходах тощо;
- здійснено добір репертуарних творів з кожної практичної дисципліни кафедри «Основи акторської майстерності та режисура в дозвіллі (Основи акторської майстерності та режисура в дозвіллі, Теорія драми) / Основи театральної гри», «Режисура соціокультурної діяльності», «Мистецтво сценічного мовлення та публічного виступу / Ораторське мистецтво», «Навчальний театр та методика роботи з театральним колективом / Організація діяльності театального колективу», «Основи сценічної майстерності («Сценічний рух, Грим») / Сценічна

пластика», «Основи театрального мистецтва», «Сценарна розробка та режисура дозвіллевих розважально-ігрових та шоу-програм»);

- участь професорки Л.І. Лимаренко як члена науково-методичної комісії 3 з гуманітарних наук та богослов'я (підкомісія 034 «Культурологія») сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України у семінарі-тренінгу щодо розроблення стандартів вищої освіти (9 жовтня 2019 р.).

Вагомим підґрунтя у науково-методичному забезпеченні освітнього процесу кафедри культурології набули результати науково-дослідної роботи викладачів, а саме, наукові розвідки, які надруковано протягом року в престижних фахових наукових виданнях зарубіжжя та України:

- Research on the Effectiveness of Training Technologies' Implementation in Student Theater [52, С. 104–121] (Popovych, I., Lymarenko, L., Tereshenko, N., Kornisheva, T., Yevdokimova, O., Koverznieva, A., Aleksieieva, M.);

- Розвиток та постановка професійного дихання [24, С. 43–49] (Лимаренко Л.І.);

- Організація позаадиторної роботи студентів з вивчення народознавства й фольклору України [16, С. 37–44] (Левченко М.Г., Чабан Н.І.);

- Use of cultural and artistic approach in hospitality [51, С. 168–176] (Orlenko Olena, Levchenko Mykola).

- Особливості роботи з драматичним діалогом у професійній підготовці майбутніх культурологів [22, С. 97–101] (Лідія Лимаренко);

- Навчання майбутніх культурологів структурному аналізу театральних постанов [37, С. 170–173] (Чабан Н.І.).

- До проблеми формування творчої особистості Давида Бурлюка [39, С. 173–177] (Чумаченко О.А.).

Вагомим результатом плідної роботи викладачів кафедри у 2020 році була участь у виданні колективної монографії за редакцією А. Білик, В. Сікорської «Мистецтво і культура міста: наукові діалоги» [30]. До колективної монографії

ввійшли наукові напрацювання проф. М.Г. Левченка, проф. Л.І. Лимаренко та доц. С.А. Думасенка.

Свідоцтва про реєстрацію авторських прав (№ 98170 від 16.06.2020 р.) отримали С.А. Думасенко, М.Г. Левченко, Л.І. Лимаренко, О.А. Чумаченко за науковий матеріал, викладений у навчальному посібнику «Мистецтвознавство ХХ століття: хрестоматія-довідник» [29].

Виконавці НДР продовжили роботу з рецензування авторських програм навчальних дисциплін, наукових статей, авторефератів дисертацій, активно брав участь у науково-практичних семінарах та міжнародних науково-практичних конференціях:

- XVII Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: досвід, інновації, тенденції» (м. Київ, 28 листопада 2019 р., учасники: проф. Левченко М. Г., проф. Лимаренко Л. І., доц. Форостян А.Ф., ст. викл. Чумаченко О.А.);

- Міжнародна науково-практична конференція «Театральна педагогіка у вимірах сучасної освіти: методологія, теорія і практика», м. Миколаїв, 11–12 жовтня 2019 р., (учасники: проф. Левченко М. Г., проф. Лимаренко Л. І., здобувачі вищої освіти другого магістерського рівня, 13-111М групи Христенко Я., Протасова А., Кузякіна Д.);

- III Всеукраїнська науково-практична конференція «Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника», м. Суми, 2019 р., (учасник: проф. Лимаренко Л.І.);

- IV науково-методичний семінар «Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів», м. Запоріжжя, 20.11.2019 р., (учасник: проф. Лимаренко Л.І.).

До участі у науково-практичних конференціях викладачі активно залучали здобувачів вищої освіти бакалаврського та магістерського рівнів. Також під керівництвом наукових керівників кваліфікаційних робіт, студентами написано десять наукових публікацій, які видано у альманахі ХДУ «Магістерські студії».

На кафедрі продовжила роботу проблемна група «Театральне мистецтво та освіта». Її діяльність була спрямована на формування наукового світогляду студентської молоді, на опануванні методології мистецтва театру молодим дослідниками, на методи наукового пошуку. Особлива увага приділялася впровадження методів наукового пошуку у практику своєї майбутньої професійної культурно-дозвіллевої діяльності, ефективність якої залежить від координованості всіх компонентів системи професійної підготовки, спрямованості мотиваційної сфери студента на науковий творчо-дослідний пошук за ініціативною темою науково-дослідної роботи кафедри культурології «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України».

Узагальнення діяльності професорсько-викладацького складу кафедри протягом 2019–2020 навчального року з детермінації якісного науково-методичного матеріалу, дало підстави ствердитися, що модернізація освітнього процесу спрямована на підготовку високоякісних фахівців-культурологів, які володіють теоретичними знаннями та практичними навичками для здійснення наукової, аналітичної, просвітницької, консультативної, проєктної, організаційної діяльності в галузі культури, здатних вирішувати завдання державної та регіональної культурної політики. Також викладацьким колективом визначено пріоритетні напрями діяльності кафедри на 2021 рік, згідно з ініціативною темою науково-дослідної роботи, науковим напрямом і галузями знань, які реалізуються на кафедрі культурології:

- комунікативна парадигма сучасного українського театру: культурологічний аспект;
- арт-проєкти як соціокультурні феномени;
- організація масових культурно-мистецьких проєктів;
- кіномистецтво у вимірах сучасної культурології.

У 2020–2021 навчальному році професорсько-викладацьким складом кафедри було продовжено діяльність з обґрунтування ефективності запропонованого

науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу, який забезпечували:

- штатні НПП – заслужена працівниця культури України, докторка педагогічних наук, професорка Л.І. Лимаренко; кандидат педагогічних наук, доцент А.Ф. Форостян; кандидат мистецтвознавства, доцент С.А. Думасенко; кандидат мистецтвознавства, старший викладач О.А. Чумаченко; викладачка кафедри В.С. Джумакай, асистентка кафедри Д.В. Кузякіна;

- внутрішні сумісники – заслужений працівник культури України, кандидат педагогічних наук, професор М.Г. Левченко; заслужений працівник культури України, доцент кафедри С.В. Кузнецов;

- зовнішні сумісники – народний артист України, головний режисер Херсонського академічного обласного театру ляльок, доцент Б.В. Чуприна; кандидатка мистецтвознавства, доцентка А.А. Білик; голова методичного об'єднання вчителів театральних дисциплін Херсонського Таврійського ліцею мистецтв Херсонської міської ради, вчитель вищої категорії, викладачка кафедри О.В. Каминіна; директорка-розпорядниця Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру імені Миколи Куліша, член Національної спілки театральних діячів України Ю.С. Бунчак.

Викладацький колектив забезпечував якісну підготовку здобувачів з таких освітніх компонент: «Психологія і педагогіка: загальна, мистецька»; «Теорія культури: Вступ до культурології, Етнокультурологія, Теорія культури та сучасні культурологічні концепції, Соціально-культурна антропологія»; «Теорія та історія мистецтв (Основи мистецтвознавства, Історія світового театру та літератури, Історія кіномистецтва і телебачення, Історія пластичних мистецтв, Історія українського театру, естради і шоу-бізнесу)»; «Історія культури: Історія української культури»; «Історія культури: Історія художньої культури»; «Історія культури: Історія світової культури»; «Соціально-культурна та дозвіллева діяльність»; «Маркетинг і менеджмент у сфері культури»; «Правове регулювання у сфері культури / Політологія»; «Теорія та практика комунікативної культури»»

«Етика, естетика»; «Аналіз художнього артефакту»; «Авангардні пошуки в сучасній культурі»; «Основи бібліотечної справи»; «Психоаналіз і культура»; «Соціологія культури»; «Культура постмодерну»; «Історія сакральної культури»; «Міжнародні культурні зв'язки»; «Проектування соціально-культурної діяльності»; «Методика викладання художньої культури»; «Методика викладання культурологічних дисциплін»; «Основи акторської майстерності та режисура в дозвіллі (Основи акторської майстерності та режисура в дозвіллі, Теорія драми) / Основи театральної гри»; «Режисура соціокультурної діяльності»; «Соціально-культурна та аналітична діяльність»; «Культурно-мистецьке проектування»; «Навчальний театр та методика роботи з театральним колективом / Організація діяльності театрального колективу»; «Сценарна розробка та режисура дозвіллевих розважально-ігрових та шоу-програм»; «Туризм та екскурсійна справа»; «Музеєзнавство»; «Актуальні проблеми сучасної культурології»; «Філософія та методологія культури»; «Технологія професійно-орієнтованої діяльності»; «Етноментальність та країнознавство»; «Виробнича практика»; «Навчальна практика».

У Херсонському державному університеті (наказ від 12.05.2020 року №421-Д) ввійшло в дію «Положення ХДУ про силабус навчальної дисципліни/освітньої компоненти».

У зв'язку з цим, викладачі кафедри почали плідно працювати над створенням силабусів – персоніфікованої програми викладача для навчання здобувачів вищої освіти з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року. Отже, науково-педагогічними працівниками кафедри було створено силабуси з освітніх компонент, структура яких складалася з:

- анотації до курсу;
- мети та завдання курсу;
- компетентностей та програмних результатів навчання;
- обсягу курсу;
- ознак курсу;

- технічного й програмного забезпечення/обладнання;
- політики курсу;
- схеми курсу;
- системи оцінювання та вимог;
- списку рекомендованих джерел.

Розроблені силабуси, з дотриманням чіткої та логічної структури, сприяли ефективності організації роботи викладачів протягом усього курсу, що позначилося на результатах навчання здобувачів, які показали значно вищу якість знань.

Не можна залишити поза увагою й інші напрями науково-методичної роботи членів кафедри, яка проходила протягом навчального року:

- проведення семінарів (Академія наук) із учителями мистецьких дисциплін міста й області з обміну досвідом роботи (професори Л.І. Лимаренко., М.Г. Левченко, асистент Д.В. Кузякіна);
- організація та проведення настановчих та звітних конференції з навчальної та виробничої практики для здобувачів вищої освіти;
- активна участь у роботі вченої ради та навчально-методичної ради факультету культури і мистецтв;
- участь професорів М.Г. Левченка та Л.І. Лимаренко у роботі вченої ради ХДУ та навчально-методичної ради університету;
- участь проф. Л.І. Лимаренко у науково-технічній раді ХДУ;
- участь у поточних наукових семінарах з проблематики культурологічної, мистецької освіти, психолого-педагогічних орієнтирів у здійсненні науково-педагогічної діяльності (підготовка повідомлень, публікацій, майстер-класів, тренінгів, презентацій, участь у дискусіях);
- укладення угоди про співробітництво: встановлення взаємовигідних і тривалих партнерських відносин у галузі культури з Київським національним університетом культури і мистецтв, зокрема, кафедрою івент-менеджменту та індустрії дозвілля;

- постійно здійснювався контроль за виконанням прийнятих кафедрою рішень, постанов вченої ради факультету, наказів ректорату ХДУ;
- керівництво науково-дослідною роботою учнівської групи «Пошук» міського об'єднання МАН (професором М.Г. Левченко та доцентом С.А. Думасенко);
- постійно надавалася організаційна, методична і консультативна допомога школам, навчальним закладам та позашкільним закладам освіти;
- написано та затверджено авторські, робочі програми з освітніх компонент кафедри;
- затверджено індивідуальні плани викладачів кафедри;
- затверджено тематику курсових робіт для студентів денної, заочної форм навчання усіх спеціальностей факультету культури і мистецтв;
- розглянуто, обговорено та затверджено програми практик для здобувачів вищої освіти бакалаврського та магістерського рівнів;
- затверджено теми кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти «бакалавр», «магістр», наукових керівників, рецензентів;
- внесено зміни до програм атестації здобувачів СВО «бакалавр», «магістр» денної та заочної форм навчання;
- здійснено добір репертуарних творів до друку посібника-практикуму «Культурно-мистецьке проєктування» для студентів кафедри культурології.

Необхідно зазначити, що колективом кафедри приділялася велика увага науково-дослідній роботі, яка є важливим і значним компонентом професійної діяльності викладачів.

Доречно підкреслити, що науково-дослідна діяльність викладачів була спрямована на творчий пошук на розробку нових теоретичних концепцій, ефективних методик, освітніх технологій з урахуванням ініціативної теми науково-дослідної роботи кафедри культурології. Тож, упродовж навчального року на кафедрі культурології організовано та проведено такі форми науково-дослідної роботи:

- проведено XI Усеукраїнську (із міжнародною участю) науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи», взяли участь 131 науковець: докторанти, аспіранти, магістранти, а також викладачі та вчителі навчальних закладів, керівники та працівники органів освіти, культури, засобів масової інформації; 27 учасників – з інших навчальних закладів; усі учасники наукової конференції отримали програмки та сертифікати (м. Херсон, ХДУ, 30 жовтня 2020 р.);

- участь професорки Л.І. Лимаренко та професора М.Г. Левченко у XVIII Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях, присвячених пам'яті професора О.П. Рудницької (м. Київ, 1 грудня 2020 р.);

- участь професорів М.Г. Левченко та Л.І. Лимаренко у II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Стратегія розвитку професійної підготовки та естетичного виховання майбутніх акторів у третьому тисячолітті» (м. Запоріжжя, 20–21 листопада 2020 р.);

- взяли активну участь у Усеукраїнській науково-практичній конференції «Філософія подієвої культури: історія та сучасність» з виступами та публікаціями статей професорки Л.І. Лимаренко, доцента А.Ф. Форостяна, старшого викладача О.А. Чумаченко (м. Київ, Київський національний університет культури і мистецтв, 25 березня 2021 р.);

- організовано та проведено XI Усеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура : питання теорії, історії, методики» (м. Херсон, ХДУ, 26 березня 2021 р.);

- здійснювалося керівництво науково-дослідною роботою студентів у ході підготовки курсових робіт, кваліфікаційних робіт СВО «бакалавр», «магістр»;

- постійно здійснювалося керівництво проблемною групою «Театральне мистецтво та освіта» професоркою Л.І. Лимаренко;

- керівниками кваліфікаційних робіт здійснювалося наукове керівництво здобувачами вищої освіти з написання наукових статей до альманаху Херсонського державного університету «Магістерські студії»;

- участь проф. Л.І. Лимаренко як члена науково-методичної комісії з гуманітарних наук та богослов'я (підкомісія 034 «Культурологія») сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України у семінарі-тренінгу щодо розроблення стандартів вищої освіти (м. Київ, Міністерство освіти та науки України, протягом року);

- виступ-презентація проф. Лимаренко Л.І. «Мистецтво сценічного мовлення у контексті культурно-дозвілєвої діяльності культуролога» на XVIII Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: досвід, інновації, тенденції» (м. Київ, Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 01.12.2020 р.);

- виступ проф. Левченка М.Г. «Формування творчої компетентності майбутніх фахівців у галузі культури і мистецтва (на прикладі факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету)» на XVIII Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: досвід, інновації, тенденції» (м. Київ, Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 1 грудня 2020 р.);

- виступ проф. Л.І. Лимаренко та магістрантки Д.В. Кузякіної (13-211М групи) «Компаративний аналіз театральної комунікації на прикладі функціонування українських та європейських театрів» на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Стратегія розвитку професійної підготовки та естетичного виховання майбутніх акторів у третьому тисячолітті» (м. Запоріжжя, Запорізький національний університет, 20-21 листопада 2020 р.);

- здійснювалося виконання наукової послуги «Підготовка сценаріїв, екскурсій-лекцій для зоотеатру «Відповідальний землянин»» (договір №5/2021 від 12 березня 2021 р.).

Результати науково-дослідної роботи відображено в колективних монографіях, у наукових статтях, які надруковано у престижних вітчизняних періодичних

наукових журналах, у неперіодичних збірниках наукових робіт та зарубіжних журналах категорії *Vebof sains*:

- *Corporate Culture of a Higher Education Institution as a Factor in Forming Students' Professional Identity* [42] (Lymarenko L.);
- Інтеграція сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України [18] (Левченко М.Г., Форостян А.Ф., Кузнецов С.В.);
- Сучасні підходи до менеджменту та управління освітніми системами у структурі інноваційної діяльності університету [18] (Зарішняк І.М., Анголенко В.В., Левченко М.Г.);
- Мистецтво сценічного мовлення у контексті культурно-дозвілєвої діяльності культуролога [25] (Лимаренко Л.І.);
- Комунікація «спектакль-глядач» у діяльності європейських театрів [12] (Кузякіна Д.В.);
- Використання тренінгових технологій як умова професійної підготовки культурологів [19] (Лимаренко Л.І.);
- Ігри, у які грають сучасні діти [35] (Форостян А.Ф.);
- Осмислення феномену гри в сучасній культурологічній думці» [41] (Чумаченко О.А.).

У Херсонському державному університеті як і в Україні, все більше активізується увага до підвищення якості вищої освіти. Напрями її розвитку, концептуальні засади та стратегічні завдання, звичайно, визначаються державними документами. Проте реалізацію поставлених завдань, покликані здійснювати викладачі вищих навчальних закладів, що саме, й спонукає професорсько-викладацький склад вишів до ефективних пошуків вітчизняної стратегії професійної підготовки фахівців та трансформування освітнього простору у контексті європейських вимог. У зарубіжних університетах вивчаються пропозиції суспільства і визначаються його актуальні запити, що дає можливість упроваджувати в освітній процес сертифікатні програми, які створюються в залежності від освітніх потреб і мають різне змістове спрямування [26, С. 240–250].

З метою глибокого розуміння проблеми створення та упровадження сертифікатних програм в освітній процес вишу, з професорсько-викладацьким складом, проректоркою з навчальної та науково-педагогічної роботи проф. Д.С. Мальчиковою проведено навчання за такою темою «Як створити привабливу сертифікатну програму?». За результатом тижневого навчання була дана можливість бажаючим розробити сертифікатні програми за різним загальним обсягом та освітнім напрямом.

На кафедрі культурології професоркою Л.І. Лимаренко та доцентом Б.В. Чуприною розроблено сертифікатну програму «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів» для здобувачів другого магістерського рівня вищої освіти, за наявності першого бакалаврського рівня.

По завершенню третього етапу науково-дослідної роботи за ініціативною темою кафедри культурології було визначено пріоритетні тематичні напрями кафедри на 2021–2022 навчальний рік, згідно з науковим напрямом і галузями знань, які реалізуються на кафедрі: культурологічні процеси на Півдні України: сучасний етап; особливості розвитку видовищної культури ХХ–ХХІ століття.

Отже, результати цілого комплексу інформаційного науково-методичного матеріалу, запропонованого та розробленого викладачами кафедри, дає підстави зробити висновок, що представлений матеріал ефективно впливає на забезпечення та модернізацію освітнього процесу кафедри культурології.

Подальшими перспективним напрямом діяльності виконавців НДР стало обґрунтування цінності науково-дослідної діяльності викладачів кафедри культурології в соціально-гуманітарному дискурсі України.

1.4. Теоретична цінність науково-дослідної роботи НПП кафедри культурології в соціально-гуманітарному дискурсі України

Отримані результати науково-педагогічними працівниками кафедри культурології можливо застосувати як на практиці, так і на теоретичному рівні.

Саме звідси будемо формувати теоретичну та практичну цінність науково-дослідної роботи НПП кафедри.

Однак, перш ніж розкрити теоретичну цінність науково-дослідної роботи науково-педагогічного складу кафедри культурології в соціально-гуманітарному дискурсі України, доречно зупинитися на основних наукових досягненнях колективу та на пріоритетних напрямках його діяльності протягом 2021–2022 навчального року.

У зарубіжних наукових виданнях, індексованих у наукометричних базах даних Web of Science, надруковано такі статті:

- Communication Training of Future Sports Coaches in the Context of Neurophysiological Patterns [50, С. 42–60]. (Nenko, Yuliia; Medynskyi, Serhii; Maksymchuk, Borys; Lymarenko, Lidiia; Rudenko, Larysa; Kharchenko, Serhii; Kolomiets, Andriy; Maksymchuk, Iryna);

- The Universe as an Aesthetic Symbolism of Postmodernity [43, С. 216–268]. (Serhii Kostichkov, Iryna Shaposnykova, Yulia Yurina, Anatolii Forostian, Serhii Kuznetsov);

У престижних фахових виданнях України категорії «Б», надруковано такі наукові праці як:

- Особливості соціальної адаптації здобувачів вищої освіти до освітнього процесу в умовах воєнного стану [17, С. 185–193]. (М. Левченко, С. Феденько, А.Форосян);

- Сертифікатна програма «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів» [26, С. 240–250].

Науково-дослідну роботу кафедри презентовано на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях:

- професори М.Г. Левченко та Л.І. Лимаренко взяли участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Театральна педагогіка: історія, сучасність, майбутнє», яка проходила в місті Миколаїв 08 жовтня 2021 року в межах XII відкритого театрального фестивалю-конкурсу «Номо Ludens» (Людина, що грає),

присвяченого 30-й річниці Незалежності України. У конференції брали участь провідні науковці, педагоги, практики у сфері педагогіки, мистецтвознавства, театральної справи з Молдови (м. Кишинів), Болгарії (м. Габрово), Литви (м. Анікщай), Грузії (м. Горі), України (м. Одеса, м. Миколаїв, м. Херсон, м. Дніпро, м. Київ). На пленарному засіданні науково-практичної конференції проф. Л.І. Лимаренко презентувала доповідь «Освітня платформа в рамках XXIII Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії» як форма фахової компетентності студентів факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету»;

- на Міжнародній спеціалізованій виставці «Освіта та кар'єра – 2021», (м. Київ, 12.11.2021) проф. Л.І. Лимаренко на пленарному засіданні ознайомила науковців з доповіддю «Виробнича практика у підготовці майбутніх культурологів», поділилася досвідом організації та проведення виробничої практики у професійній підготовці майбутніх культурологів. Логічно та переконливо довела, що важливим аспектом освітнього процесу на факультеті культури і мистецтв є виробнича практика здобувачів вищої освіти. Л.І. Лимаренко поділилася напрацюваннями кафедри культурології Херсонського державного університету, підкреслила, що послідовність виробничої практики визначається програмою, яка розроблена професорсько-викладацьким складом кафедри згідно з навчальним планом освітньо-професійної програми «Культурологія». Розроблена програма обов'язково регламентується Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України і затвердженими новими стандартами вищої освіти спеціальності 034 «Культурологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти [20, С. 27–32];

- на Усеукраїнській науково-практичній конференції (онлайн) «Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні», яка проходила у Київському національному університеті культури і мистецтв 22–23 березня 2022 року проф. Л.І. Лимаренко взяла участь у Пленарному засіданні конференції з

темою доповіді: «Професійна підготовка культурологів (на прикладі кафедри культурології ХДУ»);

- колективом кафедри проведено XII Усеукраїнську (із міжнародною участю) науково-практичну (online) конференцію «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» (м. Херсон–Івано-Франківськ, 11.11.2022), взяли участь 166 учасників, 12 – із інших навчальних та культурних закладів, серед яких докторка театрального мистецтва Батумського державного університету мистецтв, заслужена діячка мистецтв Грузії професорка Ніно Шотаєвна Давіташвілі;

- на III Міжнародній науково-практичній конференції (онлайн) «Феномен культури постглобалізму», яка організована Маріупольським державним університетом (м. Київ, 22 листопада 2022 р.) професор М.Г. Левченко взяв участь у Пленарному засіданні конференції з темою доповіді: «Трансформаційні процеси в культурі Херсонщини у після окупаційний період»; професорка Л.І. Лимаренко взяла участь у Пленарному засіданні конференції з темою доповіді: «Впровадження авторської сертифікованої програми в освітній процес Херсонського державного університету»; доцент А.Ф. Форостян взяв участь у конференції з доповіддю «Соціокультурні особливості трансформації українського суспільства під час війни»; доцент С.А. Думасенко взяв участь у конференції з доповіддю «Пошуки та перспективи розвитку культури постіндустріального суспільства»; асистентка кафедри Д.В. Кузякіна взяла участь у конференції з темою доповіді «Психологія мистецтв як засіб формуванні креативного сприйняття у студентів спеціальності культурологія»;

- на XX Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта XXI століття: досвід, інновації, тенденції», яка проходила за кластерною технологією в Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ, 01.12.2022 р.) проф. Л.І. Лимаренко представила доповідь за темою: «Культурно-мистецькі проекти магістрантів Херсонського державного університету під час російської окупації» та презентувала культурно-мистецький проєкт художників-магістрантів

«Яскраві барви втрачених скарбів»; проф. М.Г. Левченко взяв участь з доповіддю «Використання новітніх технологій при викладанні курсу «Сакральна культура»; доцент А.Ф. Форостян представив науковцям доповідь «Особливості викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»».

Протягом року колективом кафедри рецензовано навчальні та авторські програми, методичні розробки та навчально-методичні посібники, автореферати дисертацій на здобуття наукових студентей;

Важливою ділянкою діяльності НПП кафедри була організація науково-дослідної роботи зі студентами. Грамотне керівництво науково-дослідною роботою здобувачів вищої освіти є засобом підвищення якості підготовки висококваліфікованих фахівців-культурологів, які спроможні якісно розв'язувати соціокультурні завдання, вирішувати актуальні проблеми у відповідності до культурних потреб суспільства, творчо застосовувати набуті знання, вміння, новітні досягнення мистецтва та культури в практичній діяльності. Результати науково-дослідної роботи висвітлено у альманаху «Магістерські студії» (вип. 21) та у кваліфікаційних проєктах, що презентовано екзаменаційній комісії на захисті з атестації здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» зі спеціальності 034 Культурологія, які було високо оцінено. Магістрантами досліджено різноманітні культурно-мистецькі напрями:

- сучасні форми художнього акціонізму (В. Барабанов);
- взаємодія видів мистецтва у сучасній культурі (К. Кириченко);
- кіномистецькі вподобання сучасного глядача (В. Тараненко);
- гра та віртуальна реальність у соціокультурному просторі сучасності (Д. Чумаченко).

Навчальний народний театр «Студі-Арт» за виставу «Як посеред степу вскочив у халепу» за мотивами п'єси Ірині та Яна Златопольських «Як батько сина оженив» отримав «ГРАН ПРІ» на Міжнародному фестивалі Competición Internacional de talento Valencia Art Fest (2022, Іспанія), а також два дипломи I ступеня за вистави:

«Дивоцвіти»; «Великодні пригоди Колобка» (художній керівник та режисер-постановник проф. Лідія Лимаренко, помічник режисера Діана Кузякіна).

Цінність науково-дослідної роботи НПП кафедри культурології в соціально-гуманітарному дискурсі України в отриманих результатах. Яскравим прикладом є наукові роботи не лише викладачів, а й студентської молоді. Наприклад, наукові дослідження бакалаврів та магістрантів (Т. Ільїної, В. Барабанова, К. Кириченко, Д. Чумаченка та інших), матеріали яких використовуються у професійній діяльності фахівців закладів культури та мистецтв.

Розкриємо теоретичну цінність науково-дослідних робіт Т. Ільїної та Д. Чумаченка. У цьому контексті проаналізуємо кваліфікаційну роботу Тетяни Ільїної «Особливості театралізації арт-простору в сучасній культурі» [7] (науковий керівник доц. С.А. Думасенко). Не викликає сумнівів, що активізація процесів естетизації та театралізації є характерною ознакою культури постмодернізму. Сучасна виставкова діяльність, інтегруючи театралізацію, спирається на емоційний вплив шляхом візуалізації, видовищності та залученням глядача до взаємодії з мистецтвом. Діалог арт-простору з відвідувачами відбувається через перехід на новий рівень – емпіричний, що дозволяє активізувати систему «твір-глядач». Одним з засобів творення цієї системи є імерсивність, тобто «залучення», яке передбачає взаємодію, реакцію, комунікацію. Арт-простори активно залучають до свого арсеналу форм та засобів театралізації, як елементу дозвіллевої діяльності. Слід зазначити, що в поняття «арт-простір» вкладається сенс таких інституцій – музеїв, зокрема, сучасного мистецтва, галерей, арт-центрів, мистецьких майданчиків тощо. Поява нових методів та форм театралізації дозволяє говорити про невичерпний потенціал сучасного арт-простору. Важливим є те, що сучасне мистецтво базується на взаємодії, вона є його основою, головною ідеєю, базисом та підґрунтям. У кваліфікаційній роботі вивчено особливості театралізації мистецького простору як одного з елементів сучасної виставкової діяльності. Основні положення та окремі підрозділи дослідження було обговорено на засіданні кафедри культурології Херсонського державного університету та під час

проходження виробничої практики у Херсонському обласному центрі народної творчості. У першому теоретичному розділі роботи обґрунтовано, що театралізація на даному етапі розвитку культури розглядається під різними кутами зору. Поширеним є розгляд театру як освітньої технології та виокремлення сучасних форм музейної театралізації, які використовуються у роботі з відвідувачем, а також зазначаються умови ефективного впровадження театральних форм у музеях, фактори та критерії. Безперечним є факт того, що театралізація стала поширеним явищем, притаманним кожній сфері людської діяльності. Синтез актуальних театральних форм та візуального мистецтва у мистецькому просторі робить цей досвід новаторським та цікавим. Театралізацію розглядаємо як вид мистецтва, мистецьку практику, що стала широко популярна у другій половині ХХ століття, з формуванням поняття «видовище» як ознаки постмодернізму. В цьому контексті окреслено межі феномену театралізації, його місце та зміст поняття на сучасному етапі, а також особливості театралізації масових видовищ. Існує прямий зв'язок між естетизацією та театралізацією. Виходячи з понять театралізації та естетизації, важливо вивчати їх у рамках виставкової діяльності як інструменту творення емоційної, чуттєвої сфери, комунікативних зв'язків «твір-глядач». У кваліфікаційному дослідженні окреслено особливості театралізації в сучасних мистецьких просторах. Розглянуто застосування концепції «білого кубу» у мистецьких галереях, що дозволило глядачам перебувати у «стерильному» приміщенні, вибудовувати комунікацію, не обмежуючись через архітектуру будівлі тощо; обґрунтовано, що постмодернізм, який тяжіє до видозмінення вже існуючого мистецтва або переміщення мистецького продукту до іншого середовища, призвів до появи перформансів, що націлені на зворотній від глядачів або учасників; визначено, що саме імерсивність, як інструмент створення нової реальності, в якій твори мистецтва будуть сприйматись зовсім по-іншому, стає одним із видів театралізації арт-простору; доведено, що естетизація, як частина театралізації, налаштовує глядачів до сприймання творів мистецтва, вона стимулює почуття людини для більш глибокого зв'язку в системі «твір-глядач». Отже,

схильність постмодернізму до видовищності змушує митців і кураторів думати про створення емоційного простору, наповненого практиками, які резонують з самим поняттям «мистецтво» у класичному його розумінні. Щодо перформансу як форми мистецтва, то він створює перформатизацію, яка вважається видом театралізації, оскільки вона передбачає видовищність та розвиток у часі. Переформатизуючи, і таким чином театралізуючи, сучасний мистецький простір, куратори та митці все більше використовують видовищні мистецькі практики: гепенінги, цифрові арт-практики, медіа-інсталяції, перформанси, занурення (тобто, імерсивність) тощо. Зв'язок «твір-глядач» відбувається у просторі «білого куба», який естетизується в контексті сучасного мистецтва. Стосовно головної ідеї більшості інсталяцій – відсутність кордонів, створення ілюзії нескінченного світу – саме це прослідковується в сучасних імерсійних практиках. Тобто, постмодернізм сам по собі найбільше виявляється у прагненні митця до відсутності художніх кордонів. Тож, у теоретичній частині наукової розвідки Тетяни Ільїної доведено, що театралізація є невід'ємною частиною сучасної виставкової діяльності, оскільки створює емоційний простір, візуально насичує експозицію в просторі «білого кубу» і надає нового значення сучасним витворам мистецтва. Наповненість театралізовано створеного мистецького простору стимулює не лише зір, а всі почуття людини [7].

Визначимо теоретичну цінність науково-дослідної роботи магістранта Дмитра Чумаченка «Віртуалізація мистецтва у культурі інформаційного суспільства» [40] (науковий керівник проф. Л.І. Лимаренко). Нині, сучасний світ переживає та впроваджує глобальні трансформації, пов'язані з поширенням ІТ технологій, що приводять до змін у структурі відносин та формують нове віртуальне суспільство. Сьогодні, людина поринає в інформаційну та технічну залежність, використовує нові технології та мікро чіпи, створює віртуальні екосистеми, розуміє та контролює їх. Незабаром буде винайдено квантові комп'ютери, що значно пришвидшить обчислювальні потужності, які нададуть нові можливості для розробників. Інтернет назавжди змінив характер комунікацій, частково витіснивши живе

спілкування в офлайні. Звичайно, віртуальне мистецтво «розширило інструментарій» митця. Виникають унікальні види мистецтва, що поступово укоріняються та визнаються критиками масштабних виставок по всьому світі. Віртуальне мистецтво знаходить відгук у свідомості молодого покоління та одночасно лякає своєю радикальністю людей похилого віку. Починаючи з другої половини 1960-х років, у ряді країн стала розвиватися концепція «інформаційного суспільства», як модифікація концепцій постіндустріального суспільства. Тому, нами розглянуто концепцію постіндустріального суспільства і зосереджено увагу на теоріях інформаційного суспільства Д. Белла, Е. Тоффлера, М. Кастельса, М. Маклюена, яка дозволила ствердитися у думці, що в сучасному інформаційному суспільстві відбувається зміна організаційних принципів. Принципи системності детермінізму і об'єктивності у кодуванні інформації, що були зумовлені особливостями писемного тексту і лінійною логікою та причино-наслідковими зв'язками, замінюються аксіологічним і семантичним плюралізмом та інтерпретацією, яка подекуди має ігровий іронічний характер. Інформаційні технології впливають на зміни у суспільстві і культурний розвиток, подекуди ці зміни мають досить радикальний характер, що дає змогу говорити про трансформацію самих основ культури. Під впливом цих трансформацій сучасна культура все більше занурюється у, так званий, кіберпростір – простір віртуальних феноменів. Тож, все це доводить, що одним із центральних процесів у сучасній культурі є її віртуалізація. Віртуалізація, будучи природним наслідком розвитку з тимчасового інформаційного суспільства, представляє собою сукупність безпосередньої взаємодії з символічними структурами. Так, спочатку аудіовізуальні засоби передачі інформації дозволяли зробити сприйняття, інформування та комунікацію незалежними від прямої присутності на місці подій ціною відмови від можливості зануритися в те, що відбувається, за винятком телефону. Завдяки сучасним нормативним технологіям символічна і все більш зростаюча можливість розпорядження безмежним простором і часом у ньому набуває ще однієї опції: тексти, зображення, музика і інформація, що колись лише

зберігалися, пересилалися і оброблялися, тепер інтегрують у процес створення. Як результат зазначених процесів є поява нового культурного типу – віртуальної культури, характерною ознакою якої є: «з одного боку, масовість як закономірність функціонування і розвитку, а з іншого – розширення меж творчості, нові способи художньої діяльності, прояви унікальності, індивідуалізації. За таких умов виникають нові естетичні потреби, змінюються уявлення про форми культурного продукту, під впливом тотальної віртуалізації змінюється пізнавальна діяльність кожної людини. Отже, віртуальна культура створює феномени, які задовольняють потреби сучасного суспільства у насолоді та релаксації. Людство проводить більше часу в Інтернеті та соціальних мережах, ніж у живому спілкуванні. Зазначимо, що цифрове мистецтво визначають як усе візуальне, що художники створюють за допомогою комп'ютера. Мистецтво – це вираження або застосування людської творчої майстерності та уяви, як правило, у візуальній формі, такій як живопис або скульптура. Тож, цифрове мистецтво схоже з будь-яким іншим мистецтвом і воно швидко стає авторитетним у нашому суспільстві. Цифрове мистецтво походить від концепції традиційних форм мистецтва, але містить компоненти нової технології. Є навіть музеї, які присвячені виключно демонстрації різних форм цифрового мистецтва. У цих музеях демонструються напрацювання, що є фундаментальною теоретико-методологічною основою для науковців, фахівців у гуманітарній галузі [40]. Теоретичний матеріал кваліфікаційного проєкту Данила Чумаченко впроваджується фахівцями у професійну діяльність Херсонського обласного центру народної творчості, а все те, що використовується при подальших теоретичних дослідженнях, вважається теоретичною цінністю.

Доцільно підкреслити, що всі кваліфікаційні проєкти магістрантів (В. Барабанова, К. Кириченко, В. Тараненко, Д. Чумаченка) та бакалаврів (В. Баран, С. Борщаговської, С. Доценка, Т. Ільїної, М. Ільченко, В. Миронової, М. Поліщук) виконані у 2021–2022 навчальному році мають теоретичну та практичну цінність.

Професорсько-викладацький склад кафедри культурології, виходячи з глибокого усвідомлення та розуміння важливості розвитку гуманітарної освіти в Україні, постійно рухався вперед, розвивався в межах науково-дослідної роботи за ініціативною темою: «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України». Свідченням цьому є наукові та навчально-методичні напрацювання колективу.

Україна має багатовікову історію та розмаїття культурних традицій, що відіграють важливу роль у соціально-гуманітарному дискурсі світової спільноти. Щодо культурології як своєрідної наукової галузі, яка не лише вивчає культурні явища, а й узагальнює, зводить до спільного знаменника понятійний апарат, об'єднує культурно-мистецькі дисципліни, надає великі можливості науковцям, педагогам і студентам цілісно осягнути культурологічне сприйняття світу та сукупність результатів людської діяльності.

У першому розділі звіту «Теоретичні засади культурно-мистецьких процесів» колективом кафедри визначено сучасні пріоритетні напрями культурно-мистецької діяльності; вивчено зміст соціально-гуманітарної політики України в сфері культури; обґрунтовано ефективність запропонованого викладачами науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу. Загалом, вся основна науково-дослідна робота та культурно-мистецька діяльність професорсько-викладацького складу кафедри культурології протягом 2017–2022 років висвітлена та проаналізована у підрозділах звіту 1.1; 1.2; 1.3.

У цих підрозділах викладено отримані результати, зосереджено увагу на основних висновках досліджень та їх значущості, розглянуто можливі напрями подальших розвідок та вдосконалення ціннісного аспекту науково-дослідної роботи та культурно-мистецької діяльності.

Підсумуємо основні результати та підкреслимо значущість науково-дослідної роботи педагогічних працівників кафедри культурології в соціально-гуманітарному дискурсі України. Всі дані звіту, представлені у вищезазначених

підрозділах ґрунтуються на наявних наукових джерелах, аналізі статистичних даних та певних результатах.

Наукові публікації є одним із ключових ціннісних результатів науково-дослідної роботи колективу кафедри. За звітний період було опубліковано:

- 20 наукових статей у вітчизняних наукових фахових виданнях України категорії «Б»;
- 7 статей, надруковані в зарубіжних наукових виданнях, індексованих у наукометричних базах даних Web of Science;
- 5 розділів колективних монографій, опублікованих у закордонних виданнях;
- 1 колективний навчальний посібник, хрестоматію-довідник з мистецтвознавства;
- 1 колективна монографія, наукові діалоги з мистецтва і культури міста.

Доцільно підкреслити, що вищезазначені публікації відображають важливі аспекти культурології та сприяють розширенню наукового дискурсу не лише в Україні, а й за її межами.

Професорсько-викладацький склад кафедри культурології брав активну участь у наукових конференціях та семінарах, організованих як на національному, так і на міжнародному рівні. Взято участь у таких всеукраїнських та міжнародних конференціях, науково-методичних семінарах:

- Всеукраїнський науковий форум (із міжнародною участю) «Херсонський державний університет у контексті вітчизняної та європейської вищої освіти» (м. Херсон, 2018 р.);
- III Всеукраїнська науково-практична конференція «Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника» (м. Суми, 2019 р.);
- II Всеукраїнська науково-практична конференція «Стратегія розвитку професійної підготовки та естетичного виховання майбутніх акторів у третьому тисячолітті» (м. Запоріжжя, 2020 р.);
- Усеукраїнська науково-практична конференція «Філософія подієвої культури: історія та сучасність» (м. Київ, 2021 р.);

- Всеукраїнська науково-практична конференція «Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні», Київський національний університет культури і мистецтв (м. Київ, 2022 р.);
- XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О. П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта XXI століття: досвід, інновації, тенденції» (м. Київ, 2017–2023);
- XI Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми правової науки і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції» (м. Суми, 2018 р.)
- V Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми підготовки та професійного удосконалення педагогів» (м. Чернігів, 2018 р.);
- Міжнародна науково-практична конференція «Культурна дипломатія в контексті сучасної європейської та вітчизняної драматургії» (м. Херсон, 2019 р.);
- Міжнародна науково-практична конференція «Театральна педагогіка у вимірах сучасної освіти: методологія, теорія і практика» (м. Миколаїв, 2019 р.);
- III Міжнародна науково-практична конференція «Феномен культури постглобалізму» Маріупольський державний університет (м. Київ, 2022 р.);
- VIII Міжнародна науково-практична конференція «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки» (м. Миколаїв, 2022 р.);
- III регіональний науково-практичний семінар «Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості» (м. Херсон, 2018 р.);
- IV науково-методичний семінар «Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів» (м. Запоріжжя, 2019 р.).

На особливу увагу заслуговують «Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О. П. Рудницької». Професорсько-викладацький склад кафедри культурології багато років підтримує науковий і творчий дискурс з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, проводить спільні конференції, публікує монографії, бере участь у різних заходах із проблем

мистецької педагогіки, впроваджує ідеї професорки О.П. Рудницької і продовжують справу видатної науковиці, фундатора мистецької освіти.

Колектив кафедри не лише бере активну участь у наукових конференціях та семінарах, а й організовує та проводить всеукраїнські науково-практичні конференції:

- X Всеукраїнська (із міжнародною участю) науково-практична конференція «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» (м. Херсон, 2018 р.);

- II Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Роль мови в інтелектуальному формуванні особистості» (м. Херсон, 2018);

- X Усеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура : питання теорії, історії, методики» (м. Херсон, 2019 р.);

- XI Усеукраїнську (із міжнародною участю) науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» (м. Херсон, 2020 р.);

- XI Усеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура : питання теорії, історії, методики» (м. Херсон, 2021 р.);

- XII Усеукраїнська (із міжнародною участю) науково-практична (online) конференція «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи», присвячена 105 річниці з дня створення Херсонського державного університету (м. Херсон, 2022);

Презентація результатів досліджень на міжнародних та всеукраїнських заходах допомагає не лише встановленню наукових контактів, але й сприяє обміну досвідом та ідеями між вченими України та зарубіжжя. Викладачі кафедри культурології виступають з доповідями, проводять майстер-класи, культурно-мистецькі заходи та беруть участь у панельних дискусіях, що зміцнює позицію кафедри у соціально-гуманітарному дискурсі.

Протягом звітнього періоду, колективом кафедри укладено угоди про співробітництво з:

- Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України (м. Київ);
- Херсонським обласним академічним музично-драматичним театром імені Миколи Куліша (м. Херсон);
- Херсонським обласним академічним театром ляльок (м. Херсон);
- Херсонським обласним центром народної творчості (м. Херсон);
- Херсонським центром дитячої та юнацької творчості (м. Херсон).

У 2020 році укладено угоду про встановлення взаємовигідних і тривалих партнерських відносин у галузі культури з Київським національним університетом культури і мистецтв, зокрема, кафедрою івент-менеджменту та індустрії дозвілля. Така співпраця дозволила вийти членам кафедри на більш високий рівень наукової діяльності у галузі культурології.

Звичайно, кафедра культурології підтримує активну співпрацю з іншими науковими установами та організаціями. Ця співпраця включає спільне проведення досліджень, обмін інформацією, організацію спільних наукових заходів та проєктів. Взаємодія з іншими науковими центрами, університетами сприяє підвищенню рівня наукової роботи кафедри та розширенню її впливу на вітчизняну культурологічну науку.

Завершуючи звіт з визначення теоретичної цінності науково-дослідної роботи НПП кафедри культурології, варто відзначити, що проведена науково-дослідна робота є вагомим внеском у соціально-гуманітарний дискурс України, сприяє поглибленню знань у галузі культурології та професійній підготовці висококваліфікованих фахівців.

РОЗДІЛ 2. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

2.1. Результати впровадження роботи НПП кафедри за сучасними пріоритетними напрямками культурно-мистецької діяльності

Загальновизнаним є факт того, що культурний потенціал людства на кожному етапі його розвитку фіксується не лише в теоретичних наукових напрацюваннях, але й в певних матеріальних доробках. Отже, культура не може існувати поза своїх матеріальних здобутків, створених людиною. Проте, це стосується не лише матеріального, а й духовного розвитку людини. Результат цих здобутків можна отримати у процесі різноманітної культурної практики.

Звичайно, наша держава забезпечує реалізацію політики у сфері культури і створює необхідні умови для відродження, розвитку культури української нації, культур національних меншин, які проживають на території України; для збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища; для естетичного виховання дітей та молоді; для проведення фундаментальних досліджень у галузі теорії та історії культури України; для розширення культурної інфраструктури сільської місцевості, матеріального та фінансового забезпечення закладів, підприємств, організацій і установ культури тощо [33].

Важлива і значна роль у реалізації культурної політики держави покладається на вищі навчальні заклади, серед яких і наш Херсонський державний університет, факультет культури і мистецтв, зокрема, кафедра культурології факультету культури і мистецтв.

Вважаємо, що проблема організації практичної діяльності студентської молоді в культурологічному контексті є актуальною і сучасною. На наші глибокі переконання, культура України, за доволі складних економічних умов, все ж таки, не лише зберігає свої національні традиції, історичні цінності, духовні реліквії, вона ще й стрімко розвивається та намагається інтегрувати у світове культурне

співтовариство, що дає особистості глибоке розуміння, усвідомлення сприйняття світу та значення цілісного миру, вчить жити людей у злагоді, незалежно від національностей.

Однак, щоб досягти бажаних результатів за пріоритетними напрямками культурно-мистецької діяльності, необхідно для цього створити певні умови. Тому перед колективом кафедри постає не лише мета підготовки майбутнього культуролога, але й створення умов для становлення його особистості. Не викликає сумнівів, ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов, у яких він відбувається, а формування особистості неможливе без створення відповідних умов, що забезпечують успішність навчання, науково-дослідної роботи. Цілком логічно, що в освітньому процесі кафедри для результативної роботи над ініціативною темою, було створено необхідні організаційно-педагогічні умови, такі як:

- *суб'єкт-суб'єктна взаємодія в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх культурологів;*
- *активне використання інноваційних технологій в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх культурологів;*
- *забезпечення спрямованості освітнього художньо-творчого середовища на вирішення професійно-педагогічних завдань;*
- *послідовність та креативність діяльності колективу кафедри в професійній підготовці майбутнього культуролога [21, С. 255].*

Отже, створення необхідних організаційно-педагогічних умов, вивчення та визначення сучасних пріоритетних напрямів культурно-мистецької діяльності в теоретичному і прикладному аспектах, обґрунтування напрямів науково-дослідних пошуків культурно-мистецької діяльності на першому етапі (2017 – 2018 рр.) роботи над ініціативною темою позначилося на практичних результатах роботи професорсько-викладацького складу кафедри та здобувачів вищої освіти.

Такі важливі культурно-мистецької напрями, як реалізація суверенних прав України у сфері культури; відродження і розвиток культури української нації та

культур національних меншин, які проживають на території України; забезпечення свободи творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, професійної та самодіяльної художньої творчості; реалізація прав громадян на доступ до культурних цінностей; соціальний захист працівників культури; створення матеріальних і фінансових умов розвитку культури [33], знайшли відбиття у наукових працях кафедри, на науково-теоретичних конференціях, в тематиці кваліфікаційних проєктів здобувачів вищої освіти.

Слід зазначити, що результати наукових статей виконавців НДР, успішно впроваджено в освітній процес факультету культури і мистецтв. Наприклад, розробляючи навчальні плани підготовки СВО «бакалавр» та «магістр» спеціальності «Культурологія», ми враховували досвід О. П. Рудницької, окреслені нею пріоритетні напрями професійної підготовки фахівців засобами мистецтва. Тому студенти, що навчаються на спеціальності «культурологія», здобувають знання, вміння й навички в галузі цілої низки дисциплін загальнопрофесійної підготовки, серед яких блок нормативних навчальних дисциплін.

Разом із тим, у навчальних планах є дисципліни за вибором певного закладу. На факультеті такими освітніми компонентами є дисципліни театрального циклу: «Мистецтво сценічного мовлення та публічного виступу», «Основи акторської майстерності та режисури», «Теорія драми», «Основи сценічної майстерності», «Навчальний театр та методика роботи з театральним колективом», які, на наші глибокі переконання, допомагають підготувати духовно багату особистість, творчого фахівця-культуролога, здатного розв'язувати складні питання і навіть, соціокультурні протиріччя.

Майбутні фахівці опановують також інші навчальні курси художньо-естетичного циклу: «Етика, естетика», «Історія світового театру та літератури», «Історія українського театру, естради і шоу-бізнесу», «Історія музичного мистецтва», «Соціально-культурна та дозвіллева діяльність», «Сценарна розробка та режисура дозвіллевих розважально-ігрових та шоу-програм», «Історія пластичних мистецтв» тощо.

Фактично майбутні культурологи через опанування різних видів мистецтв пізнають феномен культури, отримують спеціальність і додаткову спеціалізацію «Організатор культурно-дозвілєвої діяльності», пов'язану не лише з мистецтвом театру, а й з іншими різновидами мистецтва. Професорсько-викладацький склад факультету впевнено стверджується в думці, що культурологію, як науку, що вивчає специфіку розвитку матеріальної та духовної культури цивілізацій, об'єднує культурно-мистецькі дисципліни, надає можливість науковцям, педагогам і студентам цілісно осягнути культурологічне сприйняття світу, доцільно опанувати засобами мистецтва, яке задовольняє універсальну потребу людства – осягнення дійсності у різних культурних формах людської чуттєвості.

Цілком зрозуміло, що внаслідок вивчення вищеназваних освітніх компонент, майбутні культурологи оволодівають знаннями своєрідної, унікальної мови культури; знаково-відображувальною системою, вираженою по-різному в кожному певному виді мистецтва. Звичайно, все це допомагає студентській молоді комплексно усвідомлювати культурно-мистецькі напрями, опанувати і зберігати кращі національні та світові досягнення людства, творчий спадок видатних драматургів, письменників, композиторів, художників, режисерів, акторів і впроваджувати мистецький доробок у виробничу і життєву практику. Така професійна підготовка культурологів спрямовує майбутніх фахівців на особистісну культуротворчу орієнтацію в сучасному світі, на осягнення сукупності культурних досягнень людства, на діалогічність художнього спілкування, взаєморозуміння у співпраці з різними народами і ведення висококваліфікованого діалогу з партнерами інших культур (за культурологічними концепціями професора О. П. Рудницької) [28]. І на сьогодні, ми впевнені в тому, що і в майбутніх етапах розвитку культури суспільства, увага та інтерес до спадщини О.П. Рудницької буде набувати нового осмислення і впроваджуватиметься у сферу мистецької та гуманітарної освіти.

Важливим практичним надбанням кафедри є навчальний посібник «Мистецтвознавство ХХ століття: хрестоматія-довідник» [29]. Ця колективна праця затребувана не лише здобувачами вищої освіти, які посилаються на це

джерело у своїх кваліфікаційних роботах, а й науковцями вищих навчальних закладів України.

Проведення X Всеукраїнської (із міжнародною участю) науково-практичної конференції «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» розширило горизонти співпраці з науковими установами України, закладами вищої освіти, культури і мистецтв, а також з закладами середньої мистецької освіти. Обговорення доповідей науковців-практиків, дозволило знайти шляхи вирішення культурологічних проблем, дозволило визначити культурні потреби сучасного суспільства, спрямувати діяльність кафедри на діалогічну взаємодію культурології як науки та культурологічної практики, налагодження міжкультурної комунікації. Результати конференції дозволили визначити стратегію й тактику діяльності кафедри на майбутній рік.

Колектив кафедри продовжив роботу над створенням авторських програм. Доценткою Н.І. Чабан розроблено та видано у 2018 році авторську програму навчальної дисципліни «Історія художньої культури з методикою викладання (Народознавство та фольклор України)» за напрямками підготовки 023 Образотворче мистецтво, 024 Хореографія, 025 Музичне мистецтво для студентів факультету культури і мистецтв.

Обговорено на засіданні кафедри та прорецензовано професоркою Л.І. Лимаренко автореферати дисертацій: Я. М. Крапивного «Розвиток педагогічної майстерності вчителя в духовних освітніх закладах Чернігівщини (XVIII–XIX), представлений на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук; С. В. Федоренко «Теорія і методика формування гуманітарної культури студентів вищих навчальних закладів США», представлений на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук; Т. П. Зузяк «Тенденції становлення педагогічної освіти на Поділлі (кінець XVIII – початок XX століття)», представлений на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

Науковці Кіровоградського державного університету ім. В. Винниченка надіслали свої наукові праці, а саме: навчальний посібник Похиленка Віктора

Федоровича, Саленка Олега Олександровича «Імпровізаційно-синтезована структура сучасної хореографії»; Похиленка В.Ф., Саленка О.О. «Акторська майстерність та пластична виразність танцівника». Структура посібників, зміст було ретельно проаналізовано, обговорено, взято до уваги для впровадження в освітній процес факультету культури і мистецтв. На засіданні кафедри розглянуто та обговорено монографію О. Б. Горбенко «Формування музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва». Посібники та монографію рецензовано професоркою Л. І. Лимаренко.

У березні 2018 року, в Запорізькому національному університеті Міністерства освіти і науки України проф. Л. І. Лимаренко виступала першим офіційним опонентом дисертації Н. В. Стадніченко «Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутнього актора до професійного спілкування» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. Слід зазначити, що в дисертаційному дослідженні є певна кількість креативних ідей культурологічного напрямку, які впроваджуються в освітній процес факультету культури і мистецтв.

Велика увага на кафедрі надається підвищенню кваліфікації науково-педагогічних працівників у закладах вищої освіти України. Кандидат педагогічних наук, доцент А.Ф. Форостян, пройшов стажування в Херсонській державній морській академії за тематикою «Формування комунікативної компетенції студентів вищих навчальних закладів у процесі виховної роботи» (наказ №178-к від 05.04.2018.); старша викладачка кафедри, кандидатка педагогічних наук Ю.В. Кузнецова в Херсонському національному технічному університеті за тематикою «Шляхи активізації науково-дослідної діяльності студентів» (Наказ №152-к від 23.03.2018).

Упровадження результатів наукової роботи викладачів кафедри за сучасними, пріоритетними напрямками культурно-мистецької діяльності позначилося на тематиці кваліфікаційних робіт та знайшло відбиття у наукових статтях студентів: Черьомухіна М.О. «Аналіз синтезу мистецтв в українській хореографії кінця ХХ

століття», Сергеева Є.О. «Еволюція українського балетмейстерського мистецтва ХХ століття», Густей І.В. «Акторська майстерність та пластична виразність танцівника як засіб хореографічного мистецтва», Якіменко А.І. «Національна опера України – фундатор інновацій музично-сценічної культури», Мерзлякова С.С. «Формування класичного танцю України», Сидорової І.О. «Шляхи становлення українського народного танцю» тощо.

На всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт було відправлено направлено три дослідження: Філософія – Шаповал Анна, спеціальність «Культурологія» (науковий керівник доц. Думасенко С.А.); Соціологія – Копилова Анна, спеціальність «Культурологія» (науковий керівник доц. Думасенко С.А.); Інтелектуальна власність – Копилова Анна, спеціальність «Культурологія», Грецький Марк, спеціальність «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Студентка III курсу спеціальності «Культурологія» Ірина Яворська посіла II місце у II етапі VIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

В умовах національного відродження зростає роль художньої творчості. Виконання науково-навчальної та творчої роботи у процесі діяльності проблемної групи «Театральне мистецтво і освіта» відбувається за умови оптимальному співвідношенні репродуктивних і творчих завдань, індивідуальних і колективних форм організації процесу навчання, максимальному насиченні занять ситуаціями спільної творчої діяльності, враховувалися пріоритетні напрями ініціативної теми.

- *Участь у олімпіадах, культурних заходах університету, міста, конкурсах, фестивалях* (участь у підготовці та святкуванні Дня міста, (вересень 2017 р.); участь у святкуванні 100-річчя Херсонського державного університету (листопад 2017 р., ХДУ); участь у проведенні Всеукраїнської науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку хореографічного мистецтва» (03.11.2017 р.); показ благодійних вистав до дня Святого Миколая для дітей сиріт, дітей з малозабезпечених сімей та дітей ЗОШ міста Херсона та області (18–23.12.2017 р., спільно з обласним академічним театром ляльок); ювілейний концерт до 20-річчя

факультету культури і мистецтв (травень 2018 р.); проведення майстер-класу з майстерності актора та сценічного мовлення для вчителів Голо-Пристанського та Цюрупинського районів з метою підвищення кваліфікації (29.03.2018 р., факультет культури і мистецтв ХДУ); участь у проведенні III регіонального науково-практичного семінару «Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості» – спільний проєкт загальноуніверситетської кафедри мовної освіти, кафедри культурології та Херсонського художнього музею ім. О. Шовкуненка (16.05.2018 р.); участь в організації та проведенні X Всеукраїнської (із міжнародною участю) науково-практичної конференції «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» (30.05.2018 р.); проведення та участь у міських заходах, присвячених святковим датам України (протягом року); показ благодійних вистав до Великодня для дітей сиріт, дітей з малозабезпечених сімей та дітей ЗОШ міста Херсона та області (9–15.04.2018 р.); показ вистави навчального народного театру «Студі-Арт» «Як посеред степу вскочив у халепу» до 20-річчя факультету культури і мистецтв (30.05.2018 р.); показ вистави навчального народного театру «Студі-Арт» «Як посеред степу вскочив у халепу» та отримання диплому «Гран-прі» на X Всеукраїнському фестивалі театральних колективів «Дивосвіт Мельпомени» (15.05.2018 р.); участь у відкритому фестивалі вистав для дітей «Кришталеві вітрила–2018» (23.05.2018 р., обласний академічний театр ляльок); участь у міському конкурсі читців «Мова моя калинова» (листопад 2018 р., Таврійський ліцей мистецтв).

● *Виконання науково-дослідних досліджень* (кваліфікаційні проєкти здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти денної форми навчання у 2017–2018 навчальному році: «Комунікативні технології у сучасному театральному мистецтві» (Петрова Яна), «Театр та релігія: культурологічний дискурс» (Щетина Юлія); виконання курсових робіт: «Тенденції розвитку сучасного документального кіно України» (Протасова Анастасія), «Театр у комунікативній парадигмі сучасної вітчизняної культури» (Кузякіна Діана), «Рок-музика у культурі другої половини ХХ–ХХІ століть» (Соколов Дмитро); «Моделі та технології комунікації у

сучасному вітчизняному театрі» (Петрова Яна), «Вплив православної культури на театр Києво-Могилянської академії» (Щетина Юлія).

● *Підготовка наукових публікацій і участь у науково-практичних конференціях:* участь здобувачів вищої освіти у X Всеукраїнської (із міжнародною участю) науково-практичній конференції «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи», (30.05.2018 р., написання наукових статей до збірки ХДУ «Магістерські студії».

Відзначаємо, що в культурному житті факультету поміним явищем стала вистави навчального народного театру «Студі-Арт» «Як посеред степу вскочив у халепу», яка була побудована на яскравих обрядах та давніх традиціях українського народу. Вистава була спрямована на відродження почуття національної гідності, на виховання у підростаючого покоління поваги та любові до культурної спадщини нації. На X Всеукраїнському фестивалі театральних колективів «Дивосвіт Мельпомени» (15.05.2018) за постановку вистави, навчальний театр, у складі якого студенти з різних факультетів ХДУ, отримав диплом «Гран-прі».

Такі важливі культурно-мистецької напрями як: реалізація суверенних прав України у сфері культури; відродження і розвиток культури української нації та культур національних меншин, які проживають на території України; забезпечення свободи творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, професійної та самодіяльної художньої творчості; реалізація прав громадян на доступ до культурних цінностей; соціальний захист працівників культури; створення матеріальних і фінансових умов розвитку культури [33] знайшли відбиття у наукових працях кафедри, на конференціях, в тематиці кваліфікаційних проєктів здобувачів вищої освіти.

Отже, всі вищевикладені наукові, науково-дослідні та культурно-мистецькі заходи кафедри культурології доводять результативність діяльності за пріоритетними напрямами обраної ініціативної теми.

2.2. Практичне вирішення проблем та завдань сучасної гуманітарної політики України НПП кафедри

Вирішення завдань для різних сфер гуманітарної політики, які визначено законодавчими документами української держави, можна прослідкувати за результатами освітнього процесу факультету культури і мистецтв ХДУ, а також за здійсненими культурно-мистецькими заходами, які спрямовані на підтримку гуманітарного розвитку суспільства, згідно до національних пріоритетів та принципів.

Науково-дослідна робота кафедри протягом 2018 – 2019 навчального року позначилася на практичному втіленні культурно-мистецьких проєктів студентської молоді, на впровадженні в освітній процес факультету ідей, методів, прийомів, описаних в наукових працях професорсько-викладацького складу. Прикладом є стаття проф. М.Г. Левченка «Володимир Чуприна: спадщина для України та світу» [15], де проаналізовано культурологічну діяльність майстра мистецької педагогіки, народного художника України В.Г. Чуприни. Ім'я видатного митця занесене до енциклопедії українського та світового мистецтва. Авторська художньо-педагогічна система професора впроваджується в підготовку майбутніх фахівців, які перемагають на олімпіадах, конкурсах, а згодом стають членами національної спілки художників України [15, С. 312–313].

Доцільно зазначити, що пропозиції, поради, можливості театрального колективу закладу вищої освіти у вирішенні просторового рішення вистави, які розкрито у науковій розвідці проф. Л.І. Лимаренко «Сценографія як необхідна складова цілісного образу студентського театру» [27], використовуються культурологами під час створення культурно-мистецьких проєктів. Студенти виявляють великий інтерес до мистецтва театру. Майбутні культурологи впевнені в тому, що діяльність у театральному колективі є ефективним шляхом розвитку їхньої творчої особистості. Активна участь здобувачів вищої освіти у постановці різноманітних форм художньої творчості спонукає студентську молодь до

переоцінки власних художніх здібностей, розвиває естетичне ставлення до культурних надбань, традицій і спрямовує на постійний розвиток і саморозвиток. Саме в студентському театрі як дієвому компоненті професійної підготовки фахівців, майбутні культурологи реалізують набутий естетичний досвід у різних сценічних формах багаторівневої художньо-педагогічної комунікації. Уміння створювати цілісний образ вистави є яскравим результатом набутого естетичного досвіду учасником студентського театру, його реалізацією в якісно нову художню форму. У художніх образах персонажів, створених студентами, відбивається їх індивідуальна неповторність, а в цілісному образі вистави через комунікативну взаємодію видів мистецтв, у процесі художньо-творчої діяльності – колективна естетична неповторність театральних форм діяльності-дії студентського театру [27, С. 121–122].

Методи наукового дослідження доц. Н.І. Чабан було апробовано для студентів факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету, які навчаються за спеціальністю «Культурологія». Порівнювались навчальні досягнення студентів різних років української мовної підготовки. Отримані результати довели навчальну ефективність застосування розглянутих груп дескриптивних методів у процесі засвоєння лексики й термінології культурологічного фаху, вироблення навичок сприйняття й відтворення культурологічних текстів, їх редагування й коригування. Перспективи подальшого дослідження науковиця вбачала в розробці педагогічних умов використання набутих під час української мовної підготовки дескриптивних методів у процесі професійного навчання студентів культурологічними дисциплінами на старших курсах [36, С. 203].

У статті проф. Л.І. Лимаренко «Multilevel characteristics of artistic and pedagogical communication of the student theatre participants» [46], «Характеристика багаторівневої художньо-педагогічної комунікації учасників студентського театру» висвітлено теоретичні аспекти використання комунікативного художнього потенціалу класичних і сучасних творів, які знаходять яскраве втілення в діяльності

студентського театру, де саме драматичні твори, їх словесна взаємодія, що підкорюється законам художньої логіки є основою його функціонування; розглянуто студентський театр як форму мистецько-педагогічної діяльності, орієнтовану на особистісний розвиток, саморозвиток, удосконалення творчих здібностей майбутніх педагогів, культурологів, організаторів культурно-дозвілєвої діяльності; формування професійної самодостатності засобами багаторівневої художньо-педагогічної комунікації в системі вищої педагогічної освіти) [46, С. 114–119];

Окреслені шляхи впровадження досвіду мистецтва театру в національну професійно-освітню підготовку, які висвітлено проф. Л.І. Лимаренко у науковій розвідці «Art of Theatre in Preparing Modern Teachers: European and Domestic Experience», яка ввійшла до монографії «Association agreement: driving integrational changes» [45] (Чикаго) впроваджено в освітній процес факультету культури і мистецтв. А вдале поєднання європейського та вітчизняного досвіду використання театрального мистецтва у підготовці педагогічних та мистецьких кадрів має значні прогресивні досягнення, що свідчать про високий рівень підготовки сучасного вчителя, професійність втілення культурно-мистецьких проєктів студентської молоді та відкриває нові можливості для підвищення рівня освіти як у Європі, та і в Україні [45, С. 670–684].

Результати проведеної X Усеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики» відбито у змісті програмки наукового заходу. Теми, які висвітлено молодими науковцями, магістрантами, бакалаврами віддзеркалюють тематику важливих напрямів гуманітарної політики, такі сфери діяльності як: культура, мистецтво, освіта, наука, релігія, туризм тощо.

Підсумком IV регіонального науково-практичного семінару «Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості» став збірник наукових матеріалів з обговорення кола проблем: історико-культурні підходи у формуванні національної свідомості; літературно-фольклорні твори як джерело етнічної

самоідентифікації; роль української та іноземних мов у формуванні національної свідомості сучасної молоді тощо [13].

Кафедра культурології долучилася до проведення Міжнародної науково-практичної конференції «Культурна дипломатія в контексті сучасної європейської та вітчизняної драматургії» (16–17 травня 2019 р. м. Херсон, ХДУ), яка проходила в рамках XXI Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії». До урочистого відкриття конференції та пленарного засідання були залучені студенти кафедри культурології. Здобувачі вищої освіти мали можливість послухати промови: португальського актора і режисера Руї Мадейра, який розповів про спільний проєкт з Херсонським театром імені Миколи Куліша, про п'єсу «Легенду про Педро та Інеш»; турецької письменниці, драматургині та театрального критика Зехри Іпшиноглу про важливість культурної дипломатії та складнощі своєї драматургічної діяльності в Туреччині; грузинського актора, драматурга та режисера Отара Катамадзе, який розповів про фестиваль моноп'єс у Батумі; білоруського театрознавця, театрального критика, магістра мистецтвознавства, молодшого наукового співробітника Центру дослідження білоруської культури, мови і літератури Національної академії Білорусії Дмитра Єрмолович-Дашинського, який розповів присутнім про втілення творів української літератури на сцені драматичного театру Білорусі в перші десятиліття XXI століття [14].

Після завершення пленарного засідання конференції розпочалася робота творчих платформ, до яких були залучені студенти факультету культури і мистецтв та навчального народного театру «Студі-Арт».

Надзвичайно цікавим і незабутнім для наших студентів став майстер-клас з написання та створення п'єси грузинського драматурга Отара Катамадзе. Митець не лише розповів про власний досвід, а й розкрив деякі секрети своєї театральної діяльності. У той же день, турецький карикатурист, прозаїк та драматург Бехіч Ак разом із перекладачем Олександром Кучмою провів презентацію турецької драматургії для учасників конференції, викладачів і студентів університету. Крім участі у презентаціях та майстер-класах, студенти факультету культури і мистецтв

послухали обговорення тем культурної дипломатії в контексті сучасної Європейської та вітчизняної драматургії, в яких були задіяні запрошені драматурги, режисери з різних країн світу [14].

Завершенням першого дня міжнародної науково-практичної конференції став перегляд вистави турецького драматурга Тунджера Джюдженоглу «Лавина» на головній сцені Херсонського драматичного театру імені М. Куліша, режисер-постановник – Лінас-Маріюс Зайкаускас. Роль головної героїні виконала випускниця кафедри культурології, учасниця навчального народного театру «Студі-Арт» – Поліна Маказепа, яскраво продемонструвавши високий професійний рівень підготовки на факультеті культури і мистецтв ХДУ.

На засіданні кафедри розглянуто та обговорено матеріали монографії науковців з Запорізького національного університету Локаревої Галини Василівни, Стадніченко Надії Василівни «Підготовка майбутнього актора до професійного спілкування: теорія, практика, перспективи (рецензію складено проф. Л. І. Лимаренко).

Колективом кафедри рецензувалися автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а саме: автореферат Гуляєвої Ольги Володимирівни «Художньо-стилістичні домінанти культурних процесів на Півдні України у 1960 – 1980-х роках» на здобуття кандидата мистецтвознавства, 25.10.2018 (рецензент доцент С.А. Думасенко); автореферат Михаць Романа Миколайовича «Український театральний рух у Східній Галичині в контексті формування національної ідентичності дітей та молоді (друга половина ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.) на здобуття кандидата педагогічних наук 31.10.2018 р. (рецензент проф. М.Г. Левченко); автореферат Басенко Руслана Олександровича «Ренесансний досвід освіти і виховання в європейській молодіжній політиці ордену єзуїтів ХVІ – ХVІІ століть», 29.09.2018 (рецензент проф. Л.І. Лимаренко); автореферат Машкової Інни Миколаївни «Розвиток українознавчої освіти в двомовних та «рідних» школах Канади (остання чверть ХХ – початок ХХІ ст.)», 03.06.2019, (рецензент проф. Л.І. Лимаренко).

Професорка Л.І. Лимаренко була запрошена до спеціалізованої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова першим опонентом дисертації Хань Ханьцзе «Формування готовності майбутніх учителів музики до сценічного партнерства засобами ансамблевого виконавства», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання (27.03.2019).

Не можна залишити поза увагою результати стажування професорсько-викладацького складу кафедри, що проходять як у вищих навчальних закладах України, так і за кордоном. Доцентка Г.М. Полякова, підвищуючи кваліфікацію в Міністерстві освіти та науки України, взяла участь у відкритому семінарі з питань розбудови системи забезпечення якості вищої освіти України року в рамках проекту програми ЄС Еразмус+QUAERE «Система забезпечення якості в Україні: розвиток на основі ENQA стандартів і рекомендацій». Набуті знання, під час стажування, доцентка Г.М. Полякова реалізовувала у діяльності забезпечення процедури акредитації освітніх програм Херсонського державного університету. Старший викладач О.А. Чумаченко, пройшовши стажування у Херсонській морській академії, ознайомив колектив кафедри з новітніми технології у викладанні культурологічних дисциплін. Професорка Л.І. Лимаренко пройшла Міжнародне стажування у Варненському вільному університеті «Чорноризець Храбър», в Болгарії. У рамках стажування взяла участь у III Міжнародному науково-практичному форумі «Інновації в науці: виклики сучасності», а саме, презентувала наш університет та виступила з доповіддю на секційному засіданні форуму. Учасниками форуму стали більше 80 представників із 7 країн: України, Болгарії, Грузії, Словаччини, Хорватії, Сербії та Польщі. Під час стажування була зустріч з представниками муніципалітету м. Варни та круглий стіл з обговорення питань «Освітня система Болгарії: практичний досвід для України». Відвідування Варненського вільного університету відбувалося з метою ознайомлення з організацією освітнього процесу та програмою підготовки студентів названого вищого навчального закладу. Протягом проходження стажування брала активну

участь у тренінгах, наукових семінарах, дискусіях. За результатами міжнародного наукового стажування (120 год.) одержала Європейський сертифікат за успішно завершене навчання у форматі 4-ECTS з додатком за напрямом професійної діяльності, а також було опубліковано статтю у міжнародному журналі «Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools» (Фундаментальні та прикладні дослідження на практиці провідних наукових шкіл).

Над написанням стандартів проф. Л.І. Лимаренко працювала в підкомісії 034 Культурологія науково-методичної комісії з гуманітарних наук та богослов'я (НМК 4) сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (Наказ МОН від 25.04.2019 № 582).

Колектив виконавців НДР протягом 2018–2019 навчального року долучав студентську молодь до наукової роботи. У альманаху «Магістерські студії» Херсонського державного університету надруковано такі одноосібні наукові статті магістрантів факультету культури і мистецтв:

- «Кіберспорт як сучасна молодіжна субкультура» (Бережняк Р.В.);
- «Діяльність православної церкви у духовному вихованні сучасної молоді на Півдні України» (Агеєнко І.В.);
- «Європейські міфологічні традиції та їх інтерпретації у жанрі фентазі» (Бабіч В.О);
- «Роль єврейської культури у глобалізаційних процесах сьогодення» (Беседіна А.Ю.);
- «Соціокультурний аспект туристичної діяльності» (Гусак Л.В.);
- «Розвиток сучасних аматорських театральних колективів у сфері дозвілля України» (Дорошко В.Ю.);
- «Українська професійна естрада в контексті розвитку національної культури» (Звягіна О.В);
- «Особливості сприйняття мистецтва сучасними дітьми» (Козаченко Т.І.);
- «Культурологічний вимір проблеми “герой та суспільство”» (Кутіщева О.С.);
- «Креативний менеджмент як соціокультурне явище» (Покидько Ю.В.);

- «Нерозривна єдність часу і простору як відображення магічного реалізму в романі Габріеля Гарсія Меркеса «Сто років самотності» (Половинко Д.Є.);
- «Місце етнопарків у розвитку дозвілленої культури України» (Лиховітер А.О.);
- «Кітч як продукт масовизації та пост модернізації культури» (Копилова А.О.);
- «Популяризація традицій турецької культури засобами телебачення» (Цмух Є.С.);
- «Роль жінки в європейському соціокультурному середовищі» (Дембіцька Д.О.);
- «Релігійність студентської молоді в сучасній Україні» (Щетина Ю.О.);
- «Сучасний театр у дискурсі комунікативної теорії і практики» (Петрова Я.В.);
- «Виховний потенціал нового українського театрального мистецтва» (Спільна К.Е.).

Студентка Анна Копилова під керівництвом доцента С.А. Думасенка в квітні 2019 року взяла участь у всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, який проходив в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова. Наукова робота студентки кафедри культурології за темою «Свобода творчості та цензура в сучасному українському художньому просторі: соціально-філософський аналіз» відзначена дипломом 2 ступеня.

Щодо роботи наукових об'єднань студентів, то на базі кафедри культурології та навчального народного театру «Студі-Арт» продовжила свою діяльність проблемна група «Театральне мистецтво та освіта» у складі 32 осіб, під орудою проф. Л.І. Лимаренко. Науковий і творчий пошук студентської молоді проблемної групи було спрямовано на проблематику науково-дослідної ініціативної теми кафедри: «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України» (реєстраційний номер 0117U006887). Отже, основними напрямками науково-дослідної та творчої роботи студентів проблемної групи «Театральне мистецтво та освіта» у навчальному 2018–2019 році були: участь у олімпіадах, культурних заходах університету, міста, конкурсах, фестивалях; виконання

науково-дослідних досліджень; підготовка наукових публікацій і участь у науково-практичних конференціях.

- І. Участь у олімпіадах, культурних заходах університету, міста, конкурсах, фестивалях: участь у святкуванні «День знань» (03.09.2018 р., кіноконцертна зала Ювілейного); участь у факультетському святі «Кавунник» (07.09.2018 р., спортивна база ХДУ); підготовка концертного номеру «Верши» з учасниками студентського театру «Студі-Арт» до Дня захисника України (12.10.2018 р., благодійний концерт в ХДУ); підготовка читців на конкурс, присвячений пам'яті проф. О. Мішукова (14.10.2018 р., ХДУ); участь у Дні відкритих дверей Херсонського державного університету (27.10.2018 р., ХДУ); проведення міського культурно-мистецького заходу «Свято кабака або український Halloween 2018» спільно з Херсонським центром народної творчості (31.10.2018 р., м. Херсон, Центр народної творчості); підготовка ювілейного вітання Галині Михайлівні Гук (05.11.2018 р., музей ХДУ); підготовка концертних номерів для участі у конкурс-фестивалі «UNIVER STAR» (17.11.2018 р.); проведення ювілейного заходу до 20-ти річчя навчального народного театру «Студі-Арт» і проблемної групи «Театральне мистецтво та освіта», показ вистави «Як посеред степу вскочив у халепу» (28.11.2018 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок); підготовка до прес-конференції (брифінгу) спільно з ректором університету професором О.В. Співаковським, з представниками української православної церкви з приводу проведення Всеукраїнської благодійної акції «Святий Миколай мандрує країною» (14.12.2018 р., конференц-зала ректорату ХДУ); проведення Всеукраїнської благодійної акції «Святий Миколай мандрує країною», а саме: театралізованої програми та вистави «Дзеркало душі» для дітей з малозабезпечених сімей, дітей військових зони АТО, дітей-інвалідів (18.12.2018 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок, три покази); показ благодійної вистави до «Дня Святого Миколая» – «Дзеркало душі» та театралізованої шоу-програми для дітей сиріт, дітей з малозабезпечених сімей, дітей міста й області та співробітників ХДУ (19.12.2018 р., приміщення

Херсонського академічного театру ляльок); вітання професорсько-викладацького складу вченої ради ХДУ з новорічними святами (27.12.2018 р., 256 ауд. ХДУ); підготовка ювілейного заходу, присвяченого 70-річчю з дня народження народного артиста України, професора Харіса Ширінського (ХДУ, 14.02.2019 р.); участь у проведенні культурно-мистецького заходу, присвяченого творчості Лесі Українки, з метою проведення профорієнтаційної роботи: показ фрагментів з п'єси Л. Українки «Лісова пісня» (28.02.2019 р., бібліотека Лесі Українки); організація та показ вистави навчального народного театру «Студі-Арт» «Як посеред степу вскочив у халепу» для школярів Херсонської спеціалізованої школи №30 з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного циклу та англійської мови Херсонської міської ради з метою проведення профорієнтаційної роботи (21.03.2019 р., Херсонський обласний академічний театр ляльок); участь у міському культурно-мистецькому заході «Репертуарні лінії віртуозів української сцени», де показано фрагменти з п'єс «Лісова пісня» Лесі Українки, «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» Марка Кропивницького за участі студентів проблемної групи та навчального народного театру «Студі-Арт» для учнів 8-9 класів школи №15 та гімназії №6 з метою проведення профорієнтаційної роботи (28.03.2019 р., бібліотека ім. Лесі Українки); участь в організації та проведенні X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська художня культура: питання історії, теорії, методики» (29.03.2019 р., ХДУ); участь у проведенні свята «День театру» у Херсонській школі №8 з метою профорієнтаційної роботи: показ фрагментів з п'єс «Мина Мазайло» Миколи Куліша та «Лісова пісня» Лесі Українки (10.04.2019 р., Херсонська школа №8); показ благодійної Великодньої вистави «Великоднє чаювання» та театралізованої шоу-програми для дітей сиріт, дітей з малозабезпечених сімей, дітей міста й області та співробітників ХДУ (02.05. 2019 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок, чотири покази); показ вистави навчального народного театру «Студі-Арт» «Не вмирай вогонь» для школярів Херсонської спеціалізованої школи №30 з поглибленим вивченням

предметів природничо-математичного циклу та англійської мови Херсонської міської ради з метою проведення профорієнтаційної роботи (13.05.2019 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок); показ та обговорення вистави навчального народного театру «Студі-Арт» «Не вмирай вогонь» для студентів Херсонського державного університету (13.05.2019 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок); участь у IV регіональному науково-практичному семінарі «Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості» (15.05.2019 р., кафедра культурології факультету культури і мистецтв ХДУ та Херсонський центр народної творчості); участь у відкритті та пленарному засіданні Міжнародної науково-практичної конференції «Культурна дипломатія в контексті сучасної європейської та вітчизняної драматургії» в рамках XXI Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії» (16.05.2019 р., конференц-зала ХДУ); участь у майстер-класах грузинського драматурга Отара Катамадзе та українського письменника Євгена Стеблівського в рамках роботи секцій Міжнародної науково-практичної конференції «Культурна дипломатія в контексті сучасної європейської та вітчизняної драматургії» (16-24.05.2019 р., музей Херсонського державного університету); показ та обговорення вистави навчального народного театру «Студі-Арт» «Не вмирай вогонь» для шкіл м. Херсона з метою проведення профорієнтаційної роботи (22.05.2019 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок); проведення та участь у міських та університетських заходах, присвячених святковим датам України (протягом навчального року).

II. Результатами науково-дослідної роботи студентів стали: виконання курсових робіт: «Дійові аспекти театральної вистави» (Довгань Карина), «Українське сучасне мистецтво як засіб міжкультурної комунікації» (Кириченко Катерина), «Гумор як феномен сучасної масової культури» (Коробець Володимир), «Вплив кіномистецтва на сучасну молодіжну субкультуру» (Стукан Андрій); виконання кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр» денної форми навчання у 2018–2019 навчальному році РВО «Бакалавр»: «Витоки

українського театру (XVI – XVIII ст.): культурологічні аспекти» (Кузякіна Діана), «Напрями розвитку європейського документального кіно» (Протасова Анастасія), «Мистецькі європейські орієнтири вітчизняного авангарду кінця XIX – початку XX століття» (Кадигроб Олександра), «Театрально-фестивальний рух як явище української культури XX – початку XXI століть» (Крутоус Єлизавета).

III. Підготовка наукових публікацій і участь у науково-практичних конференціях: участь у X Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики», публічні виступи з науковими доповідями: «Міфотворчість у європейській поезії від античності до постмодерну», Соколов Дмитро; «Особливості театрально-фестивального руху в сучасній Україні», Крутоус Єлизавета; «Авангардне мистецтво в контексті європейської культури кінця XIX – початку XX століття», Кадигроб Олександра; «Розвиток сучасних аматорських театральних колективів у сфері дозвілля України», Дорошко Вероніка; «Культурологічний аналіз витоків і функціонування українського театру», Кузякіна Діана; «Інформаційні технології у дитячому театрі», Петрова Яна; «Вплив телевізійних програм на релігійну свідомість молоді», Щетина Юлія (29 березня 2019 р.); участь у IV регіональному науково-практичному семінарі «Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості», публічні виступи з науковими доповідями: «Комунікативна парадигма театральної комунікації», Кузякіна Діана; «Документальне кіно як чинник впливу на людину», Протасова Анастасія (15 травня 2019 року, кафедра культурології факультету культури і мистецтв ХДУ, приміщення Херсонського центру народної творчості); друк статті в альманахі «Магістерські студії» – «Розвиток сучасних аматорських театральних колективів у сфері дозвілля України», Дорошко Вероніка.

Отже, організовані та проведені освітні, культурно-мистецькі, релігійні, туристичні проекти й заходи у галузі гуманітарної політики України доводять результативність діяльності кафедри культурології.

Наступним етапом роботи над ініціативною науково-дослідною темою було обґрунтування ефективності запропонованого та розробленого кафедрою науково-методичного матеріалу.

Таким чином, враховуючи всі проведені вищезазначені наукові заходи, культурно-мистецькі проєкти, важливі події діяльності кафедри протягом 2018 – 2019 навчального року, можна констатувати, що науково-дослідна робота професорсько-викладацького складу кафедри та здобувачів вищої освіти факультету культури і мистецтв була спрямована на вивчення проблем, завдань у певних сферах сучасної гуманітарної політики України.

Надалі перспективним напрямом роботи над ініціативною науково-дослідною темою кафедри, професорсько-викладацьким складом було доведення ефективності науково-методичного матеріалу кафедри культурології в освітньому процесі факультету культури і мистецтв.

2.3. Ефективність упровадження науково-методичного матеріалу в практику модернізації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх культурологів

Обґрунтувавши ефективність запропонованого викладачами науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу, надалі вбачалося доцільним доведення ефективності впровадження науково-методичного матеріалу в практику модернізації освітнього процесу високоякісної професійної підготовки майбутніх культурологів протягом 2019 – 2021 навчальних років за напрямом науково-дослідної роботи над ініціативною темою кафедри культурології «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України».

Доречно зазначити, що протягом 2019 – 2020 навчального року освітній процес на кафедрі культурології забезпечував професорсько-викладацький склад: проф. М. Г. Левченко, проф. Л.І. Лимаренко, доц. С.А. Думасенко, доц. Г.М. Полякова, доц. А.Ф. Форостян, доц. Н.І. Чабан, доц. Б.В. Чуприна, доц. С.В. Кузнецов,

старший викладач О.А. Чумаченко, викладачі О.В. Каминіна, Н.А. Новікова, В.С. Джумакай.

Викладачі кафедри забезпечували якісну підготовку здобувачів вищої освіти за такими навчальними дисциплінами: «Психологія і педагогіка: загальна, мистецька», «Теорія культури: Вступ до культурології, Етнокультурологія, Теорія культури та сучасні культурологічні концепції, Соціально-культурна антропологія», «Теорія та історія мистецтв (Основи мистецтвознавства, Історія світового театру та літератури, Історія кіномистецтва і телебачення, Історія українського театру, естради і шоу-бізнесу)», «Діловий етикет», «Історія культури: Історія української культури», «Історія культури: Історія художньої культури», «Історія культури: Історія світової культури», «Соціально-культурна та дозвіллева діяльність», «Маркетинг і менеджмент у сфері культури», «Правове регулювання у сфері культури», «Теорія та практика комунікативної культури», «Етика, естетика», «Аналіз художнього артефакту», «Авангардні пошуки в сучасній культурі», «Основи бібліотечної справи», «Психоаналіз і культура», «Соціологія культури», «Культура постмодерну», «Історія сакральної культури», «Міжнародні культурні зв'язки», «Проектування соціально-культурної діяльності», «Основи наукових досліджень», «Педагогіка: загальна, мистецька», «Методика викладання художньої культури», «Методика викладання культурологічних дисциплін», «Методологія культурологічного аналізу», «Психологія», «Основи акторської майстерності та режисура в дозвіллі (Основи акторської майстерності та режисура в дозвіллі, Теорія драми) / Основи театральної гри», «Режисура соціокультурної діяльності», «Мистецтво сценічного мовлення та публічного виступу / Ораторське мистецтво», «Навчальний театр та методика роботи з театральним колективом / Організація діяльності театрального колективу», «Основи сценічної майстерності («Сценічний рух, Грим») / Сценічна пластика», «Основи театального мистецтва», «Сценарна розробка та режисура дозвіллевих розважально-ігрових та шоу-програм», «Туризм та екскурсійна справа», «Музеєзнавство», «Актуальні проблеми сучасної культурології», «Філософія та методологія культури»,

«Технологія професійно-орієнтованої діяльності», «Етноментальність та країнознавство», «Виробнича практика», «Навчальна практика».

За вказаний період виконавці НДР, з метою вдосконалення освітнього процесу, проводили таку науково-методичну роботу: внесено уточнення у робочі програми з усіх дисциплін кафедри відповідно до навчальних планів; доповнено навчально-методичне забезпечення до освітніх компонент кафедри для студентів денної та заочної форм навчання; складено комплекси завдань для проведення модульного та підсумкового контролю (білети, тести) з дисциплін кафедри; створено концертні номери для участі у творчих звітах, ювілейних заходах, міських концертах до знаменних та пам'ятних дат тощо; здійснено якісний добір репертуарних творів з кожної практичної дисципліни кафедри «Основи акторської майстерності та режисура в дозвіллі (Основи акторської майстерності та режисура в дозвіллі, Теорія драми) / Основи театральної гри», «Режисура соціокультурної діяльності», «Мистецтво сценічного мовлення та публічного виступу / Ораторське мистецтво», «Навчальний театр та методика роботи з театральним колективом / Організація діяльності театрального колективу», «Основи сценічної майстерності («Сценічний рух, Грим») / Сценічна пластика», «Основи театального мистецтва», «Сценарна розробка та режисура дозвіллевих розважально-ігрових та шоу-програм»); професорка Л.І. Лимаренко взяла участь як член науково-методичної комісії з гуманітарних наук та богослов'я (підкомісія 034 «Культурологія») сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України у семінарі-тренінгу щодо розроблення стандартів вищої освіти, зокрема, стандарту з 034 Культурологія, для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (9 жовтня 2019 р.).

Студентам кафедри стали доступними для використання в процесі навчання та виробничої практики надруковані у престижних фахових виданнях зарубіжжя та України наукові розвідки викладачів, а саме:

- Popovych, I., Lymarenko, L., Tereshenko, N., Kornisheva, T., Yevdokimova, O., Koverznieva, A., & Aleksieieva, M. «Research on the Effectiveness of Training

Technologies' Implementation in Student Theater» [52] (колективом авторів визначено ефективність упровадження та доцільність використання тренінгових технологій навчання, не лише в студентському театрі, а й в освітньому процесі навчальних закладів як ефективного практичного засобу театральної педагогіки з метою розвитку сценічно-педагогічної діяльності та підвищення художньо-педагогічного рівня майбутніх учителів різних напрямів) [52, С. 104–121];

- Лимаренко Л.І. «Розвиток та постановка професійного дихання») [24] (авторка статті пропонує використовувати спеціальні комплекси вправ та цілісні тренінгові технології навчання з метою оптимізації розвитку та постановки правильного дихання студента; обґрунтовує доцільність впровадження зазначеної технології як на аудиторних заняттях із розвитку мистецтва мовлення, так і у навчально-виховній роботі студентських театрів, що саме й дає можливість забезпечити оптимальний розвиток та постановку правильного дихання майбутніх фахівців, у яких в основі професійної діяльності лежить спілкування з людьми) [24, С. 43–49];

- Левченко М.Г., Чабан Н.І. «Організація позааудиторної роботи студентів з вивчення народознавства й фольклору України» [16] (авторами статті подано слушні рекомендації та поради щодо організації позааудиторної діяльності зі здобувачами вищої освіти з вивчення народознавства та фольклору) [16, С. 37–44];

- Olena Orlenko, Mykola Levchenko «Use of cultural and artistic approach in hospitality» [51] (у статті обґрунтовано розвиток ресторанного бізнесу в Україні з урахуванням особливостей його становлення та розвитку в усьому світі, а також визначити основні тенденції розвитку ресторанного бізнесу на найближчу перспективу; доведено, що в останні роки внутрішній туризм стрімко набирає обертів і індустрія гостинності пристосована до цих потреб; проаналізовано одну з його складових частин – ресторанну індустрію, яка впливає на соціально-економічне зростання країни і саме, Херсонщина привертає увагу поціновувачів старовини своїм багатим історичним минулим; туристи можуть зосередити свою увагу на оригінальних всесвітньо відомих базах відпочинку та курортах Чорного та

Азовського морів; поставлено акцент на важливості забезпечення відпочинку на високому рівні; запропоновано для покращення сфери обслуговування клієнтів в Херсонській області стимулювання найкращих компаній у сфері HoReCa (готелі, ресторани та громадське харчування) та рекламування нагород для місцевих брендів, складання топ-листів з найкращими представниками філії та інше; налагодження зворотнього зв'язку з туристами, регулярний моніторинг думок і відгуків дозволяє стежити за перевагами і недоліками ринку, дає можливість збільшити туристичний потік, середню суму путівки, а також тривалість перебування туриста на відпочинку) [51, С. 168–176];

- Лимаренко Л.І. «Особливості роботи з драматичним діалогом у професійній підготовці майбутніх культурологів» [22] (авторкою статті доведено, що діалог формує у майбутнього культуролога відповідальність, самостійність, культуру життєвого самовизначення, здатність встановлювати контакт та порозуміння з партнерами, вміння творчо самовиражатися та майстерно користуватися своїм мовленням як професійним інструментом [22, С. 97–101];

- Чабан Н.І. «Навчання майбутніх культурологів структурному аналізу театральних постанов» [37] (у статті акцентується увага науковців, педагогів-практиків на важливій складовій професійній праці сучасного культуролога – аналізі різноманітних культурних явищ і подій; зазначено факт того, що методи структурного аналізу культурних явищ і процесів відносяться до сфери прикладної культурології, являють цілеспрямовану послідовність дій, прийомів з виділення і характеристики їх окремих структурних елементів; доведено, що у ході такого аналізу з'ясовуються також різнобічні зв'язки між структурними елементами; проаналізовано постановки навчального народного театру «Студі-Арт» ХДУ, до перегляду яких залучаються студенти-магістранти, майбутні культурологи з метою вивчення методології культурологічного аналізу; зазначено, що постанови навчального театру акумулюють різножанрову драматургію вітчизняного й світового мистецтва з використанням вербальних і невербальних можливостей слова, дії, музики, вокалу, хореографії, живопису; визначено схему процесу

членування переглянутої театральної постанови: культурологи спочатку вдавалися до виокремлення основних її структурних частин: теми, ідеї та форми втілення драматичного дійства; здійснено структурний аналіз теми театральної постанови, в якому відображено інформацію щодо опису життєвого матеріалу (подій, вчинків персонажів чи їхніх думок, переживань, настроїв, прагнень, у процесі розгортання яких розкривається внутрішній світ людини), а також проблем, порушених у творі на основі відображеного життєвого матеріалу (загальнолюдських, соціальних, філософських, моральних, релігійних тощо); звернено увагу на повноту втілення ідейного задуму автора драматичного твору й етико-естетичну оцінку драматичної проблематики у процесі характеристики ідеї театральної постанови; визначено критерії для описової характеристики структурних одиниць театральної постанови, які розглядалися як пункти в плані культурологічного спостереження; запропоновано: у процесі подальшого обговорення побаченого на сцені під час аудиторного заняття необхідно моделювати описову характеристику драматичного твору, що спрямовує увагу магістрантів на культурологічний аналіз структурних одиниць театральної постанови, адже цілеспрямоване спостереження концентрує увагу майбутніх культурологів, насамперед, на побаченому за допомогою прийомів рефлексії і вже згодом сприяє структурному інтерпретуванню візуальної інформації в описовому контексті [36, С. 170–173];

- Чумаченко О.А. «До проблеми формування творчої особистості Давида Бурлюка» [39] (автором статті проаналізовано наукові доробки вітчизняних учених, які намагалися пов'язати футуристичну поезику Давида Бурлюка з українською традицією; прослідковано шляхи, якими ця традиція прийшла до його мистецького спадку) [39, С. 173];

- «Мистецтво і культура міста: наукові діалоги» [30] (автори праці пропонують цілісне уявлення про місто, його культуру і мистецтво; формують і обґрунтовують теоретичне бачення певної проблеми. Монографія розрахована на широке коло читачів, які займаються дослідженням окресленої складної та актуальної теми, намагаються зрозуміти природу міста. У матеріалі колективної праці відроджено

жанр наукового діалогу. До монографії ввійшли такі наукові напрацювання: «Естетизація архітектурних об'єктів засобами мурал-арту» доцента С.А. Думасенка; «Сакральна архітектура України» професора М.Г. Левченка; «Будинок як історичне обличчя міста» професорки Л.І. Лимаренко та випускниці кафедри Г.Р. Плотникової [30]. Отже, участь у виданні колективної монографії «Мистецтво і культура міста: наукові діалоги» за редакцією А. Білик, В. Сікорської стала вагомим результатом плідної роботи виконавців НДР у 2020 році.

Професорсько-викладацький склад кафедри продовжив роботу з рецензування авторських та навчальних програм та авторефератів дисертацій. Професором М.Г. Левченко рецензовано та проаналізовано авторські програми Владимирової А. з дисциплін «Театрально-ігрова діяльність молодших школярів в позакласній роботі», «театрально-ігрова діяльність у ЗДО»; програму навчальної дисципліни «Психологія та педагогіка маніпулювання» проф. Т.В. Яцули. Професоркою Л.І. Лимаренко рецензовано наукову статтю В.С. Дереша «Профілактика дитячої бездоглядності в Україні (друга половина 60-х років ХХ століття)».

Завідувачкою кафедри культурології, проф. Л.І. Лимаренко рецензовано автореферати: Поливаної А.С. «Формування громадянської культури майбутніх учителів (60-ті роки ХХ – початок ХХІ століття)», представлений на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук; Попович В.І. «Формування педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами духовної мовленнєвої культури майбутніх фахівців з туристичного обслуговування у професійній підготовці», представленої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук; Хань Юйцень «Формування умінь художньо-творчої самоорганізації майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності; Чумакової А.А. «Виховання емоційної культури молодших школярів засобами музикотерапії у позашкільних навчальних закладах», представленої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (проф. Лимаренко Л.І.). 07 жовтня 2019 року. Рецензовані автореферати

дисертацій обговорювалися на засіданні кафедри, наукова та практична значущість бралися брали до уваги.

Участь викладачів кафедри в міжнародних науково-практичних конференціях (XVII Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: досвід, інновації, тенденції», м. Київ, 28.11.2019 р.; Міжнародна науково-практична конференція «Театральна педагогіка у вимірах сучасної освіти: методологія, теорія і практика», м. Миколаїв, 11–12.10.2019 р.; III Всеукраїнська науково-практична конференція «Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника», м. Суми, 2019 р.; IV науково-методичний семінар «Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів», м. Запоріжжя, 20.11.2019 р.) (учасниця: проф. Лимаренко Л.І.) сприяла підвищенню рівня професійної майстерності, давала можливість отримати цінну сучасну інформацію з конкретних питань, налагодити корисні наукові контакти співпраці та поділитися своїм напрацьованим досвідом.

Доречно зазначити, що науково-методична конференція, як ефективна форма залучення широких кіл науковців, діячів культури та мистецтва, викладачів-практиків, керівників установ дозволяє організаторам долучати до участі й студентську молодь. Важливим результатом діяльності професорсько-викладацького складу кафедри було залучення здобувачів вищої освіти другого магістерського рівня, спеціальність – 034 Культурологія, галузь знань – 03 Гуманітарні науки до участі у Міжнародній науково-практичній конференції «Театральна педагогіка у вимірах сучасної освіти: методологія, теорія і практика». Магістрантки 13-111М групи Діана Кузякіна, Анастасія Протасова, Яніна Христенко під керівництвом проф. Л.І. Лимаренко провели майстер-класи з сценічного руху та імпровізації. До участі у майстер-класі долучилися не лише студенти Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв, а й відомі діячі культури і мистецтва України та зарубіжних країн (Болгарія, Ізраїль, Німеччина).

Під орудою наукових керівників кваліфікаційних робіт, здобувачами вищої освіти написано наукові публікації, які видано у альманаху ХДУ «Магістерські студії», а саме:

- Телесеріали як інструмент формування моральної та естетичної культури (Христенко Яніна);
- Жінки у культурі Західної Європи та України: гендерний аспект (Рябенко Євгенія);
- Компаративний аналіз функціонування сучасного театрального мистецтва України та Європи (Кузякіна Діана);
- Розвиток вітчизняного документального кіно у контексті світової кінодокументалістики: культурологічний аспект (Протасова Анастасія);
- Трансформаційні процеси в культурі сучасного міста на прикладі стріт-арта (Костиренко Тетяна);
- Постмодернізм і «рекреації» Юрія Андруховича (Кадигроб Олександра);
- Організація бізнес-процесів в івент-галузі дозвілля: соціальний та культурний аспект (Полозов Євген);
- Американська кіноакадемія, премія «Оскар» як результат формування світової масової культури (Буслер-Полозова Софія);
- Арт-протест як соціокультурний феномен (Шаповал Анна);
- Режисура театралізованих масових заходів (Ахтирська Лілія).

Продовжила свою роботу і проблемна група кафедри «Театральне мистецтво та освіта». Особливої уваги в діяльності групи набула спрямованість мотиваційної сфери студента на науковий творчо-дослідний пошук за темою науково-дослідної роботи кафедри культурології «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України». Доречно зазначити, що виконання науково-дослідної та творчої роботи у процесі діяльності проблемної групи відбувалося за умови оптимального співвідношення репродуктивних і творчих завдань, індивідуальних і колективних форм організації процесу навчання, максимальному насиченні занять ситуаціями спільної творчої діяльності.

Отже, основними напрямками науково-дослідної та творчої роботи студентів проблемної групи «Театральне мистецтво та освіта» у 2019, 2020 та 2021 роках були: участь у олімпіадах, культурних заходах університету, міста, конкурсах, фестивалях; виконання науково-дослідних досліджень; підготовка наукових публікацій і участь у науково-практичних конференціях. Зупинимося більш детально на кожному з цих напрямів.

- І. Участь у олімпіадах, культурних заходах університету, міста, конкурсах, фестивалях: участь у святкуванні «День знань» (14.09.2020 р. кіноконцертна зала Ювілейного); участь у факультетському святі «Кавунник» (18.09.2020 р., спортивна база ХДУ, лівий берег Дніпра); участь у заході до Дня пам'яті професора О.В. Мішукова (15.10.2020 р., актовa зала ХДУ); здача на публіку вистави «Чужа серед чужих» навчального народного театру «Студі-Арт» (21.10.2020 р., ХДУ, ауд. 266); участь у Всеукраїнському фестивалі «Star Waves–2020» (31.10.2020, м. Олешки); показ вистави «Чужа серед чужих» навчального народного театру «Студі-Арт», присвячений 103-річниці заснування Херсонського державного університету (16.11.2020 р., ХДУ, ауд. 266); участь у Дні відкритих дверей факультету культури і мистецтв ХДУ (16.12.2020 року, факультет культури і мистецтв); проведення Всеукраїнської благодійної акції «Святий Миколай мандрує країною»: театралізованої шоу-програми та вистави «Святковий переполох» для дітей з малозабезпечених сімей, дітей військових зони АТО, дітей-інвалідів, дітей міста й області та співробітників ХДУ (18.12.2020 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок, чотири покази); вітання професорсько-викладацького складу ректорату та вченої ради ХДУ з новорічними святами (28.12.2020 р., ХДУ, 256 ауд.); участь у проведенні заходу факультету культури і мистецтв «Вручення дипломів» випускникам-магістрам (29.12.2020 р., актовa зала ХДУ); участь у Дні відкритих дверей Херсонського державного університету (20.02.2021 р., ХДУ); організація і проведення вечора пам'яті, присвяченого проф. С.Л. Марцинковському (25.02.2021 р., актовa зала ХДУ); участь у конкурсі читців «Кобзарєва світлиця», отримання дипломів: Марія Андрєєва – 1 місце, Вікторія

Баран та Каріна Бокій – 2 місце; Марія Гудкова – диплом «Глибоке прочитання творів Тараса Шевченка та Лесі Українки» (06.03.2021 р., м. Нова Каховка); показ вистави «Чужа серед чужих» навчального народного театру «Студі-Арт» для студентської молоді ХДУ (11.03.2021 р., факультет культури і мистецтв, ауд. 266); показ вистави «Чужа серед чужих» навчального народного театру «Студі-Арт» для шкільної молоді з метою проведення профорієнтаційної роботи (18.03.; 22.03.; 05.04.; 29.04.2021 р., факультет культури і мистецтв, ауд. 266); участь в організації та проведенні XI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська художня культура: питання історії, теорії, методики» (26.03.2021 р., ХДУ); показ благодійної Великодньої вистави «Великодні пригоди Колобка» та театралізованої шоу-програми для дітей сиріт, дітей з малозабезпечених сімей, дітей міста й області та співробітників ХДУ (06.05.2021 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок); показ та обговорення вистави навчального народного театру «Студі-Арт» «Не вмирай вогонь» для студентів ХДУ (13.05.; 22.05.2021 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок).

● II. Виконання науково-дослідних досліджень: написання таких курсових робіт як: «Дійові аспекти театральної вистави» (Довгань Карина), «Українське сучасне мистецтво як засіб міжкультурної комунікації» (Кириченко Катерина), «Гумор як феномен сучасної масової культури» (Коробець Володимир), «Вплив кіномистецтва на сучасну молодіжну субкультуру» (Стукан Андрій); виконання кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр» денної форми навчання: «Витоки українського театру (XVI – XVIII ст.): культурологічні аспекти» (Кузякіна Діана), «Напрями розвитку європейського документального кіно» (Протасова Анастасія), «Мистецькі європейські орієнтири вітчизняного авангарду кінця XIX – початку XX століття» (Кадигроб Олександра), «Театрально-фестивальний рух як явище української культури XX – початку XXI ст.» (Крутоус Єлизавета).

III. Підготовка наукових публікацій і участь у науково-практичних конференціях: участь у X Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики», публічні виступи з науковими доповідями: «Міфотворчість у європейській поезії від античності до постмодерну», Соколов Дмитро; «Особливості театральньо-фестивального руху в сучасній Україні», Крутоус Єлизавета; «Авангардне мистецтво в контексті європейської культури кінця XIX – початку XX століття», Кадигроб Олександра; «Розвиток сучасних аматорських театральних колективів у сфері дозвілля України», Дорошко Вероніка; «Культурологічний аналіз витоків і функціонування українського театру», Кузякіна Діана; «Інформаційні технології у дитячому театрі», Петрова Яна; «Вплив телевізійних програм на релігійну свідомість молоді», Щетина Юлія (29.03.2019 р.); друк статті в альманахі «Магістерські студії» – «Розвиток сучасних аматорських театральних колективів у сфері дозвілля України», Дорошко Вероніка); участь у IV регіональному науково-практичному семінарі «Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості», публічні виступи з науковими доповідями: «Комунікативна парадигма театральної комунікації», Кузякіна Діана; «Документальне кіно як чинник впливу на людину», Протасова Анастасія (15 травня 2019 року, кафедра культурології факультету культури і мистецтв ХДУ, приміщення Херсонського центру народної творчості).

У рамках діяльності проблемної групи, учасниками навчального народного театру «Студі-Арт» подано заявку для участі в Infrastructural Grants Інфраструктурні гранти від House of Europe, реєстрація програми на грант відбулася 26.11.2019 року. Згодом, ми тримали відповідь, що нашу заявку було детально розглянуто командою експертів і процес прийняття рішень був для них складним, оскільки на розгляд було представлено багато гідних та сильних проєктів з цікавими ідеями. Експерти подякували нам за надану інформацію та зусилля, вкладені в підготовку заявки і побажали успіхів у майбутніх спробах. На

жаль, наш проєкт не був обраний для фінансування. Однак, і негативний результат став для нас певним досвідом.

Ефективності запропонованого науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу 2020–2021 навчального року забезпечували: проф. М.Г. Левченко, Л.І. Лимаренко; доц. А.Ф. Форостян, С.А. Думасенко, А.А. Білик, С.В. Кузнецов, Б.В. Чуприна; ст. викл. О.А. Чумаченко; викл. О.В. Каминіна, В.С. Джумакай, Ю.С. Бунчак; асист. Д.В. Кузякіна.

Колектив викладачів кафедри, забезпечував якісну професійну підготовку здобувачів за освітніми компонентами навчального плану освітньо-професійної програми «Культурологія», підготовки бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти, за спеціальністю 034 Культурологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Професорсько викладацький склад кафедри, керуючись положенням Херсонського державного університету про силабус навчальної дисципліни/освітньої компоненти, плідно працював над розробкою силабусів своїх дисциплін, іншими словами – документом, який допомагає не лише викладачеві ефективно організувати роботу протягом усього курсу, а й студенту розуміти процедуру і політику курсу, філософію педагога, його вимоги, оцінювання, перспективу, результати навчання та політику академічної доброчесності.

Розробляючи силабуси навчальних дисциплін, викладачі кафедри керувалися такими принципами як:

- силабус є документом, який створюється для здобувачів вищої освіти;
- призначенням такого документу є пояснення здобувачам сутності та форми освітньої компоненти;
- акцентування на практичному аспекті вищої освіти;
- опанування змісту силабусу освітньої компоненти є засобом набуття професійних компетентностей.

Силабуси дисциплін навчального плану вибудовувалися на засадах освітньо-професійної програми «Культурологія» зі спеціальності 034 Культурологія, з

урахуванням обов'язкових елементів цього нормативного навчально-методичного документа.

Члени кафедри, протягом навчального року, проводили роботу й за іншими науково-методичними напрямками. Постійно надавалася організаційна, методична і консультативна допомога школам, навчальним закладам та позашкільним закладам освіти. Професорка Л.І. Лимаренко брала участь у семінарі-тренінгу щодо розроблення стандартів вищої освіти як членкиня науково-методичної комісії з гуманітарних наук та богослов'я (підкомісія 034 «Культурологія») сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України.

У контексті ініціативної теми науково-дослідної роботи кафедри культурології, цікавим і корисним досвідом стала активна участь НПП у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Філософія подієвої культури: історія та сучасність» (Київський національний університет культури і мистецтв, 25 березня 2021 р.) з виступами та публікаціями статей:

- Лимаренко Л.І. «Використання тренінгових технологій як умова професійної підготовки культурологів» [19] (авторка статті спрямовує свої погляди до однієї з нагальних проблем системи вищої професійної освіти, яка перебуває на етапі дидактичного та методологічного оновлення, постає не лише мета підготовки висококваліфікованого фахівця, але й створення відповідних умов для розвитку та становлення особистості, тому цілком логічно, що будь-яка педагогічна система успішно функціонує й розвивається за обов'язкового дотримання належних організаційно-педагогічних умов; обґрунтовано, що задля визначення необхідних умов професійної підготовки культурологів враховано найбільш ефективні чинники, дотримання й реалізація яких позитивно впливає на досліджуваний феномен і забезпечує високу результативність освітнього процесу, до того ж вони зумовлені особливістю культурно-дозвіллевої діяльності студентів і забезпечують розвиток комунікативної, інтелектуальної, емоційно-почуттєвої, творчо-дієвої сфер майбутнього культуролога; доведено, що однією із організаційно-педагогічних умов є активне використання тренінгових технологій в освітньому

процесі фахової підготовки здобувачів вищої освіти в галузі культури; констатовано, що театральні тренінгові технології спрямовують студентів на розвиток і саморозвиток психофізичного апарату, сценічно-педагогічної дії, художньо-педагогічної комунікації, особистісно-професійних якостей; підсумовано, що поступове та координоване опанування логіки процесу, взаємозв'язку його частин, структурної та змістової цілісності тренінгових технологій під час освітнього процесу гарантує майбутньому культурологу бажаний результат у навчанні й вихованні з оптимальною витратою сил і засобів, а також спрямовує здобувачів вищої освіти на свідоме, активне використання театральних технологій у навчальній, позанавчальній і в майбутній професійній діяльності; зроблено висновок: володіння театральними тренінговими технологіями на практиці дає можливість культурологу нестандартно вирішувати завдання, привчає його до конструктивного, нестереотипного мислення [19, С. 107–111].

- Форостян А. Ф. «Ігри, у які грають сучасні діти» [35] (у статті розглянуто питання стосунків між батьками та їх дітьми, констатовано факт того, що батьки перестали гратися з дітьми, пропонуючи їм телефони, планшети; зазначену тенденцію автор пояснює тим, що батьки сучасних дітей належать до покоління, яке перестало грати; розкрито унікальну властивість гри, що підтверджує родову потребу дитини до ігрової діяльності; доведено, що ігри – це невичерпне джерело можливостей розвитку, навчання, виховання, і джерело ризиків (на жаль, багато ігор можуть становити реальну небезпеку для фізичного, духовного та інтелектуального здоров'я людини), тому дорослим потрібно навчити дитину гратись і грати разом з нею) [35, С. 176–179].

- Кузякіна Д.В. «Комунікація «спектакль-глядач» у діяльності європейських театрів» [12] (авторкою статті, на прикладі вистав навчального народного театру «Студі-Арт» Херсонського Державного університету, розглянуто використання нестандартних прийомів, серед яких хор, мінімалістичність сцени та гуманізація предметів; зазначено, що швидкий розвиток технологій, інновацій, засобів масової

комунікації, зростання ролі соціальних мереж змушують театральних діячів адаптуватися, опановувати нові технології та знаходити нові методи зацікавлення суспільства; констатовано, що для досягнення цієї мети, режисери все більше залучають світлове та лазерне шоу, використовують ефекти 3D, кінострічки та нестандартні види декорацій і реквізиту; зроблено висновок, що попри складність у створенні унікального продукту, студентський театр ХДУ залишається на достатньо високому рівні, збирає повні зали аби виховувати, навчати, підтримувати, дивувати та розважати своїх глядачів, а все це – свідченням того, що театральне мистецтво є дійсно вічним та незламним [12, С. 101–102].

- Чумаченко О.А. «Осмилення феномену гри в сучасній культурологічній думці» [41] (автором розглянуто історико-культурні дослідження гри, яку частіш за все пов'язують з розвитком мистецтва та культури; проаналізовано роботи науковців, що мають цінність у контексті зазначеної тематики; запропоновано спиратися на філософсько-культурологічні традиції, які своїми коренями пов'язані з формуванням феномену гри в культурі; доведено, що у сучасному суспільстві гра є однією з людських соціокультурних практик; узагальнено, що поширення ігрового «стандарту» на всі сфери людського буття свідчить про втрату серйозного і відповідального ставлення людини до обґрунтованості та перспектив свого існування, про значну «полегшеність» сприйняття людиною екзистенціальної ситуації) [41, С. 101–195].

Професоркою Л.І. Лимаренко рецензовано такі автореферати дисертацій на здобуття наукових ступеней:

- Благової Тетяни Олександрівни «Розвиток хореографічної освіти в Україні (XX – початок XXI століття)», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти;

- Гурова Сергія Юрійовича «Формування духовно-моральних цінностей студентів гуманітарних спеціальностей засобами художньої літератури», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання;

- Губарь Ольги Григорівни «Дидактичні умови формування мовленнєвої компетентності молодших підлітків в умовах інклюзивного навчального середовища основної школи», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.09 – теорія навчання;

- Гулейкової Ірини Олександрівни «Становлення і розвиток художньо-промислової освіти в культурно-освітніх осередках Єлисаветграда (друга половина XIX – початок XX століття)», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки;

- Чернявської Ольги Володимирівни «Професійна підготовка фахівців культури у середніх спеціальних навчальних закладах України (друга половина XX – початок XXI століття)», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти;

- Вернигори Олени Леонідівни «Формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін», представленої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти;

- Поливаної Аліни Сергіївни на тему «Формування громадянської культури майбутніх учителів (60-ті роки XX – початок XXI століття)», представленої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Колективом кафедри культурології 30 жовтня 2020 року проведено XI Усеукраїнську (із міжнародною участю) науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи». *Мета конференції*: обґрунтування теоретичних і практичних засад розвитку мистецьких спеціальностей та розгляд актуальних культурологічних проблем. На конференції працювали п'ять секцій за такими напрямками:

- структура і зміст мистецької освіти.

- інноваційні методи викладання дисциплін культурологічного циклу.
- проблеми шкільного процесу навчання дисциплін художньо-естетичного циклу.
- вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку мистецьких спеціальностей.
- теорія та історія культури.

У науково-практичному заході взяли участь 131 науковець (докторанти, аспіранти, магістранти; викладачі та вчителі навчальних закладів, керівники та працівники органів освіти, культури, засобів масової інформації) серед яких 27 – з інших навчальних закладів. Матеріали доповідей, які відповідали вимогам ВАК, було надруковано у фаховому виданні ХДУ «Педагогічні науки» (категорія Б). Традиційно, всі учасники наукової конференції отримали програмки та сертифікати.

Результати науково-дослідної роботи НПП відображено в колективних монографіях, у наукових статтях, які надруковано у престижних вітчизняних періодичних наукових журналах та зарубіжних журналах категорії Web of Science:

- Левченко М.Г., Форостян А.Ф., Кузнецов С.В. «Інтеграція сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України» [18] (колективом авторів вивчено особливості інтеграції сучасного мистецтва в культурний простор регіонів України; у дослідженні широко застосовувалася загальнонаукова методологія, а саме: структурно-функціональний, системний, герменевтичний, аксіологічний, семіотичний методи дослідження, зокрема, використання елементів структурно-функціонального аналізу було пов'язано з розглядом об'єкта дослідження як цілісної системи, в якій кожен елемент має своє місце і функцію в структурі; визначено наукову новизну запропонованого дослідження, що полягає в окресленні проблематики, яка не висвітлена достатнім чином українськими науковцями і потребує ґрунтовного дослідження; автори констатують факт того, що перед викликами сучасності в українському суспільстві особливо гостро постало питання про пошук об'єднуючих начал, які могли б стати основою для згуртування та плідної взаємодії різних локальних (регіональних) культур; доведено, що з'єднання

культурних смислів і цінностей, властивих кожної з них, народжують єдине поле культурного простору, свідченням об'єктивності його існування служать тенденції до зближення та інтеграції культур внаслідок впливу процесу глобалізації; саме культура видається вмістилищем найбільш стійких систем соціокультурних смислів, універсальних цінностей, виступає як форма буття і спілкування людей різних – минулих, нинішніх і майбутніх – культур, формою діалогу і взаємопородження культур; відзначено, що в загальному культурному просторі зберігаються тільки ті цінності й ідеали локальних культур, які сприяють розвитку суспільства як єдиного цілого;. оцінена роль сучасного мистецтва в особливостях інтеграції сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України; доведено, що основною місією культурної політики має стати поширення культурних норм, загальнолюдських і національних соціальних ідеалів, а також створення умов для повноцінного і гармонійного розвитку особистості через збереження та залучення культурної спадщини (матеріальної і нематеріальної), традицій і їх актуалізації в сучасному житті; зроблено висновок, що сучасне мистецтво становить особливу значущість у реалізації цієї проблеми, а культурний ландшафт являє собою фізичне і ментальне вираження організації простору людиною, він дозволяє розглянути культурний простір локально, на прикладі конкретного регіону, в його взаємозв'язку з єдиною культурою, тому можна говорити про культурний ландшафт регіону, області, міста, а також окремого колективу чи іншої спільності) [18, С. 98–101].

- Blynova, Olena; Lappo, Violetta; Kalenchuk, Valentyna; Agarkov, Oleg; Sharmko, Ihor; Lymarenko, Lidia u Popovych, Ihor. «Corporate Culture of a Higher Education Institution as a Factor in Forming Students' Professional Identity» [42] (колективом авторів досліджено особливості співвідношення оцінок корпоративної культури студентів університету та їхньої професійної ідентичності; розглянуто корпоративну культуру університету як цілісну систему стандартів, правил, переконань, цінностей і моделей поведінки її учасників; підкреслено, що саме корпоративна культура визначає унікальність університету серед інших

навчальних закладів; встановлено кореляцію між уявленнями студентів про корпоративність університету культура з організаційною ідентичністю ($p \leq .05$); дослідження визначає оцінку студентами корпоративної культури університету, що впливає на організаційну ідентичність, а через неї – на професійну ідентифікацію майбутніх спеціалістів; порівняльний аналіз уявлень про реальний і бажаний образи корпоративної культури вищого закладу освіти доводить, що ієрархічна, бюрократична модель відповідає організаційній культурі університету, а бажаному іміджу відповідає демократична, колаборативна модель ($p < .05$) організаційної культури; позитивним є те, що корпоративна культура вищого навчального закладу впливає на формування професійної ідентичності студентів) [42, С. 481–496].

- Lidia Lymarenko, Natalia Hunko, Tetiana Kornisheva, Mykola Pichkur, Olena Shevtsova, Alina Chernukhina. «Students Multylevel Artistic and Pedagogical Communication Mastering» [47] (у статті на основі узагальнення досвіду театральної педагогіки обґрунтовано доцільність впровадження студентського театру у професійну підготовку майбутніх учителів; студентський театр розглядається як форма мистецько-педагогічної діяльності, орієнтована на особистісний розвиток, саморозвиток, удосконалення творчих здібностей майбутніх педагогів, формування професійної самодостатності засобами багаторівневої художньо-педагогічної комунікації в системі вищої педагогічної освіти; визначено характерні ознаки феномену «художньо-педагогічне спілкування», яке аналізується та розглядається у двох концептуальних значеннях: художньому та педагогічному; багаторівневу художньо-педагогічну комунікацію студентського театру визначено як взаємозалежний процес професійної підготовки майбутніх учителів, що інтегрує внутрішню та зовнішню інтеракцію суб'єктів художньо-творчої діяльності; представлено багаторівневу художньо-педагогічну комунікацію учасників студентського театру як послідовне опанування педагогічних ролей: глядач – студент-майбутній педагог; актор – майбутній педагог; режисер – майбутній педагог; мистецтвознавець (драматург, актор, режисер, хореограф, музикант, художник тощо) – майбутній педагог; визначено критерії та відповідні рівні

оволодіння майбутніми вчителями багаторівневим художньо-педагогічним спілкуванням; доведено, що опановуючи багаторівневу художньо-педагогічну комунікацію студентського театру, майбутній педагог набуває знання, вміння й навички, які є необхідними для здійснення його загальнопедагогічної діяльності, в основу якої покладено комунікацію – функціональний комунікативний компонент, що охоплює взаємодію педагога зі студентами, учнями в аспекті досягнення загальнопедагогічних цілей, забезпечення ефективності майбутньої педагогічної практики) [47, С. 235–260].

● Зарішняк І.М., Анголенко В.В., Левченко М.Г. «Сучасні підходи до менеджменту та управління освітніми системами у структурі інноваційної діяльності університету» [6] (автори праці доводять, що управління освітніми системами у сучасних умовах є складним та багатоаспектним процесом, що реалізується відповідно до чинних нормативно-правових актів та передбачає конструктивну взаємодію суб'єктного складу щодо досягнення завдань та цілей освітньої діяльності. Розуміння управлінських процесів, принципів ефективності та інноваційної діяльності – запорука успішності та продуктивності роботи закладів освіти, індикатор їхньої готовності до змін і трансформацій, що відбуваються в освітньому процесі. У статті розглянуто актуальні напрями менеджменту та управління освітніми системами, визначено необхідність інноваційного розвитку та розкрито алгоритм залучення інновацій. Відзначено ключові аспекти управління освітніми системами, орієнтованість на задоволення потреб та інтересів споживачів освітніх послуг. Звертається увага на актуальні нормативно-правові джерела, що закладають основи для здійснення керівництва та використання складників освітнього середовища з метою ефективного управління закладами освіти. Окрему увагу присвячено питанню слідування стандартам якості та результативності під час освітнього менеджменту, вказано на високе значення керівного, науково-педагогічного складу для досягнення завдань, поставлених перед закладом вищої освіти. Реформування системи освіти, прийняття відповідних законодавчих актів, зміна підходів до форм та методів роботи значною

мірою позначилося на основах менеджменту закладу вищої освіти. Однак необхідність використання інноваційних технологій, прикладна спрямованість управління, слідування правовим засадам та положенням щодо розвитку освіти, використання різних підходів до управління залишаються ключовими аспектами менеджменту освітніх систем на шляху до формування та ефективного функціонування інноваційного освітнього середовища в закладах освіти) [6, С. 209–212].

- Лимаренко Л.І. «Мистецтво сценічного мовлення у контексті культурно-дозвілєвої діяльності культуролога» [25] (у статті обґрунтовується важливість мистецтва сценічного мовлення в контексті культурно-дозвілєвої діяльності культуролога та доцільність уведення в освітньо-професійну програму підготовки майбутніх культурологів освітньої компоненти «Мистецтво сценічного мовлення та публічного виступу»; актуальність дослідження продиктовано тим, що нині спостерігається значний інтерес науковців, педагогів-практиків до освітнього процесу вищих закладів освіти, які займаються підготовкою культурологів; автором доводиться, що фахова підготовка культурологів як учасників високої комунікативної культури буде більш ефективною й результативною за умови опанування основним інструментом їхньої професійної діяльності – мистецтвом сценічного мовлення; досить важливим у статті є обґрунтування сценічного мовлення як культурного явища особистості майбутнього культуролога, його соціокультурної діяльності) [25, С. 79–89].

Враховуючи «Положення про сертифікатні програми Херсонського державного університету (наказ від 29.04.2021 № 529-Д), яке складено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими закладами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності» від 27.08.2010 р., № 796 (зі змінами та доповненнями), Статуту ХДУ та інших нормативно-правових документів ХДУ, де зазначено, що сертифікатні програми можна визначити як спеціалізований

навчальний курс або спеціалізований комплекс пов'язаних між собою складових (освітніх компонентів) встановленої тривалості, який передбачає професійно спрямовану підготовку слухачів, було розроблено сертифікатну програму «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів» (14 кредитів ЄКТС/140 годин). Програму було затверджено на Вченій раді Херсонського державного університету та рекомендовано до впровадження в освітній процес факультету культури і мистецтв. Зазначена сертифікатна програма розроблена для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти «магістр», за наявності ступеня «бакалавр».

Мета програми полягає у:

- систематизуванні знань здобувачів вищої освіти щодо теоретичних та практичних засад з організації та режисури різних форм культурно-мистецьких проєктів;
- засвоєнні та оволодінні здобувачами навичками професійної діяльності режисера, організатора та ведучого культурно-мистецьких проєктів різного спрямування у сфері-івент індустрії;
- ознайомленні здобувачів із практичними засадами організації та режисури на основі розробки та реалізації культурно-мистецьких проєктів.

Основні завдання сертифікатної програми:

- оволодіти теоретичними основами і досконалими професійними вміннями мистецтва сценічного мовлення для практичної реалізації культурно-мистецьких проєктів;
- засвоїти елементи майстерності актора та мову режисера (мізансценування) як основних засобів втілення різних форм культурно-мистецьких проєктів;
- опанувати методику розробки сценаріїв культурно-мистецьких заходів, що сприятиме розширенню теоретичної бази, практичних навичок та аналітично-творчих здібностей фахівців;
- сформувати у здобувачів уміння розробляти проєкти масових заходів, організовувати та проводити їх, застосовуючи на практиці набуті знання з

організації, режисури та проведення театралізованих масових культурно-мистецьких заходів.

Сертифікатна програма «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів» має прикладне спрямування.

Фокусом сертифікатної програми є: науково-практичне забезпечення створення і реалізації соціокультурних та мистецьких проєктів у сфері івент-індустрії та галузі гуманітарної науки.

Характерною особливістю сертифікатної програми є: поглиблене вивчення дисциплін, які спрямовані на теоретичне засвоєння знань, практичне опанування і створення культурних політик регіону, соціокультурних та мистецьких проєктів.

Випускник сертифікатної програми «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів» може працевлаштуватися в організаціях культурно-мистецької інфраструктури регіону, закладах освіти у межах культурно-мистецької проєктної діяльності, керівництва організаціями культури і мистецтва органів державної влади та місцевого самоврядування, необхідними для розв'язання соціокультурних задач [26, С. 240–250].

На кафедрі приділялася увага підвищенню кваліфікації науково-педагогічних працівників. Професором М.Г. Левченко та доцентом С.В. Кузнецовим пройдено стажування в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтва (м. Київ). Проф. Л.І. Лимаренко та доцент Б.В. Чуприна проводили майстер-класи для керівників театральних колективів позашкільних, загальноосвітніх та професійних навчальних закладів. Всі викладачі кафедри брали активну участь у засіданнях міжкафедрального наукового семінару факультету культури і мистецтв (підготовка повідомлень, участь у дискусії).

Викладачами кафедри продовжено роботу з рецензування навчальних, авторських програми, методичних розробок та навчально-методичних посібників, а саме:

- Яценко О.В. з предмету «Оркестр народних інструментів», «Ансамбль гітаристів», «Музичний інструмент. Гітара» (проф. М.Г. Левченко);

- Коцегуб О.Ю. (вчитель театральних дисциплін Херсонського Таврійського ліцею мистецтв Херсонської міської ради) з дисципліни «Сценічна практика. Грим» для 5-11 класів спеціалізованих закладів освіти мистецького спрямування (проф. Л.І. Лимаренко);

- Мельник А.І., Мельник Н.Е., Савчук С.В. (вчителі театральних дисциплін вищої категорії Херсонського Таврійського ліцею мистецтв Херсонської міської ради) з дисципліни «Сценічна практика» для 1–11 класів спеціалізованих закладів освіти мистецького спрямування (проф. Л.І. Лимаренко);

- Мельник А.І., Мельник Н.Е., Савчук С.В. (вчителі театральних дисциплін вищої категорії Херсонського Таврійського ліцею мистецтв Херсонської міської ради) з дисципліни «Основи театральної гри» для 1-11 класів спеціалізованих закладів освіти мистецького спрямування (проф. Л.І. Лимаренко);

- Шепель А.В. (вчитель театральних дисциплін Херсонського Таврійського ліцею мистецтв Херсонської міської ради) з дисципліни «Сценічна мова» (проф. Л.І. Лимаренко);

- Каминіної О.В. (вчитель театральних дисциплін Херсонського Таврійського ліцею мистецтв Херсонської міської ради) з дисципліни «Сценічний рух» (проф. Л.І. Лимаренко);

- Гришина О.І. (вчитель театральних дисциплін Херсонського Таврійського ліцею мистецтв Херсонської міської ради) з дисципліни «Основи телевізійної творчості» (проф. Л.І. Лимаренко).

- Младзієвська О.І. (викладач-методист вищої категорії, завідувачка відділу «Музичний театр», керівник Зразкового музично-драматичного театру «Гармонія» дитячої музичної школи №1 міста Херсона), методична розробка за темою «Сценічне спілкування – один із кроків до розвитку творчої особистості дитини» (проф. Л.І. Лимаренко);

- Довбиш Л.О. (викладач-методист Херсонського фахового коледжу музичного мистецтва), методична робота «Застосування сучасних методів розвитку фортепіанної техніки на заняттях загального фортепіано» (проф. Л.І. Лимаренко).

- Корякін О.О. (кандидат педагогічних наук, старший викладач Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка), «Звукорежисерський аналіз музичних творів» (проф. Л.І.Лимаренко).

- Фоломєєвої Н.А. (кандидат педагогічних наук, доцент Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка) «Виконавська майстерність естрадного співака», навчально-методичний посібник (проф. Л.І.Лимаренко).

Упродовж навчального року на кафедрі проводиться така організаційна робота зі здобувачами вищої освіти: складено плани індивідуальної роботи студентів 1, 2, 3, 4, 1М, 2М курсів кураторами академічних груп: В.С. Джумакай, Л.І. Лимаренко, А.Ф. Форостян, О.А. Чумаченко; викладачі кафедри проводили виховну роботу зі студентами, згідно плану роботи факультету; підготовлено до роботи навчальні аудиторії, що закріплені за кафедрою, кафедральні приміщення, відповідно до вимог техніки безпеки; куратори академічних груп систематично відвідувати гуртожиток, піклуватися про поліпшення побутових умов студентів й умов для навчальної роботи; професорсько-викладацький склад разом зі студентами, зокрема, навчальним народним театром «Студі-Арт» брали участь у проведенні міських заходів до визначних дат календарю (проф. Л.І. Лимаренко та навчальний народний театр «Студі-Арт», доц. А.Ф. Форостян та студенти кафедри культурології); протягом року показували виставу «Чужа серед чужих» навчального народного театру «Студі-Арт» для вузів та шкіл міста Херсона; проведено благодійну акцію «Святий Миколай мандрує країною», а саме театралізовану шоу-програму «Таємниця трьох ключів» та виставу «Святковий переполох» для дітей з малозабезпечених сімей, дітей військових зони АТО, дітей-інвалідів, дітей міста й області та співробітників ХДУ (проф. Л.І. Лимаренко, доц. Б.В. Чуприна, доц. А.Ф. Форостян, 18.12.2020 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок); участь у проведенні заходу факультету культури і мистецтв «Вручення дипломів» випускникам-магістрам (29.12.2020 р., актовa зала ХДУ); проведено благодійну акцію «Великдень», а саме, театралізовану шоу-програму «Великодній переполох» та вистави «Великодні пригоди Колобка» для

дітей з малозабезпечених сімей, дітей військових зони АТО, дітей-інвалідів, дітей міста й області та співробітників ХДУ (01.05.2021 р., приміщення Херсонського академічного театру ляльок); участь у Дні відкритих дверей Херсонського державного університету (20 лютого 2021 року, ХДУ); участь у конкурсі читців «Світлиця Кобзаревих дум» (06 березня 2021 року, м. Нова Каховка); участь проф. Лимаренко Л.І. у роботі журі обласного конкурсу читців «Світлиця Кобзаревих дум» (06 березня 2021 року, м. Нова Каховка); участь проф. Лимаренко Л.І. та доцента Чуприни Б.В. у роботі журі Всеукраїнського фестивалю театральних колективів «Мельпоменочка Таврії» (м. Херсон, 2021 р.; підготовка з учасниками навчального народного театру «Студі-Арт» концертного номеру «Здравниця Батьківщині» до Дня перемоги над нацизмом у Другій Світовій війні (13.05.2021 р., паркова зона ХДУ, відповідальні: професор Л.І. Лимаренко, доцент А.Ф. Форостян).

Підводячи підсумки діяльності науково-педагогічних працівників протягом 2019–2020 та 2020–2021 навчальних років визначено пріоритетні практичні напрями діяльності викладачів кафедри на 2021–2022 навчальний рік у контексті науково-дослідної ініціативною теми:

- культурологічні процеси на Півдні України: сучасний етап;
- особливості розвитку видовищної культури ХХ–ХХІ століття.

За підсумками третього етапу науково-дослідної роботи за ініціативною темою кафедри культурології, дає підстави констатувати, що отримані практичні результати діяльності професорсько-викладацького складу та здобувачів вищої освіти доводять ефективність упровадження науково-методичного матеріалу в практику модернізації освітнього процесу високоякісної професійної підготовки майбутніх фахівців-культурологів.

Надалі доцільним було визначення практичної цінності результатів науково-педагогічних працівників кафедри культурології для соціокультурного розвитку сучасного суспільства України.

2.4. Практична цінність результатів НПП кафедри культурології для соціокультурного розвитку сучасного суспільства України

У сучасному суспільстві розвиток культури та безпосередньо культурології має велике значення для формування соціокультурного простору країни. Науково-педагогічний склад кафедри культурології Херсонського державного університету впливає на розвиток та становлення цієї галузі шляхом проведення наукових досліджень, публікацій, викладання спеціалізованих дисциплін та практичних занять. У звіті за ініціативною темою розглядається практична цінність результатів науково-педагогічних працівників кафедри культурології для соціокультурного розвитку сучасного суспільства України.

Доречно підкреслити, що завдяки прикладному характеру культурологічної науки, на сьогоднішньому етапі актуальним постає опрацювання проблематики культурно-мистецьких досліджень з огляду на їхню гостру соціальну значущість. Аспект прикладного культурологічного дискурсу простежується у всіх наукових працях виконавців НДР та у дослідженнях здобувачів вищої освіти. Проте, перш ніж, буде викладено практичну цінність результатів НПП кафедри культурології для соціокультурного розвитку сучасного суспільства України, необхідно розкрити діяльність професорсько-викладацького складу кафедри протягом 2021–2022 навчального року.

Колектив викладачів, забезпечував якісну професійну підготовку здобувачів за освітніми компонентами навчального плану освітньо-професійної програми «Культурологія», підготовки бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти, за спеціальністю 034 Культурологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Керуючись положенням Херсонського державного університету про силабус навчальної дисципліни/освітньої компоненти, було продовжено роботу над розробкою та вдосконаленням силабусів.

Протягом навчального року, викладачі кафедри займалися різними науково-методичними напрямками: надавали організаційну, методичну та консультативну

допомогу загальноосвітнім школам, навчальним закладам та позашкільним закладам освіти.

Значущими напрацюваннями колективу кафедри є праці, надруковані у зарубіжних наукових виданнях, індексованих у наукометричних базах даних Web of Science, а саме:

- «The Universe as an Aesthetic Symbolism of Postmodernity» Serhii Kostichkov, Iryna Shaposnykova, Yulia Yurina, Anatolii Forostian, Serhii Kuznetsov [43, С. 43–49]. (У статті «Всесвіт як естетичний символізм постмодерну» автори розкривають філософські, світоглядні, естетико-аксіологічні аспекти розгляду світобудови як символічного феномену епохи постмодерну. Наголошується на аналізі краси, як основній категорії естетики, що потребує з'ясування її сукупності в залежності від індивідуально-соціальних змістових характеристик дійсності. Одним із ключових моментів такого аналізу є його метафізична проблематика – безпосереднє вихід конструктивної емоції у сферу трансцендентального, а саме – погляд на Людину із Всесвіту з позицій вічності. На переконання науковців, актуальність і необхідність розгляду проблеми символічного контексту світобудови є очевидною в контексті третього тисячоліття, реалії якого ставлять під сумнів сам факт збереження живої природи на Землі. У свідомості засвоєння остаточності земного чобота, його первинності прогресивної стохастичності, в умовах ампліфікації есхатологічного контексту люди доби постмодерну демонструють розвиток швидкоплинного, запеклого безглуздя. У філософській традиції символ виступає в ролі чистого «я», не прив'язаного до владного моменту об'єкта: символічна картина не відображає реальності, оскільки вона є символом пізнання «справи» у сфері віртуального. Доведено, що для сучасної людини Всесвіт є об'єктом не лише наукових, технологічних, а й філософських, культурологічних досліджень, він синтезує в єдності об'єкт наукового інтересу, символ естетичної насолоди та джерело формування відповідні образи та архетипи [43, С. 216–228];

- «Communication Training of Future Sports Coaches in the Context of Neurophysiological Patterns» Nenko, Yuliia; Medynskyi, Serhii; Maksymchuk, Borys;

Lymarenko, Lidia; Rudenko, Larisa; Kharchenko, Serhii; Kolomiets, Andriy; Maksymchuk, Iryna [50]. (У статті «Комунікаційна підготовка майбутніх спортивних тренерів у контексті нейрофізіологічних закономірностей» представлено експериментальну перевірку вдосконалення комунікативної підготовки майбутніх тренерів із спорту в контексті нейрофізіологічних закономірностей шляхом доцільної зміни педагогічних умов, а саме: формування ціннісного ставлення студентів до майбутньої професійно-орієнтованої комунікативної діяльності; вдосконалення інтерактивних методів навчання; удосконалення навчально-методичного забезпечення; оптимізація суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу в змодельованих ситуаціях професійного спілкування. Метою дослідження є експериментальна перевірка зазначених педагогічних умов та визначення рівнів показників готовності майбутніх спортивних тренерів до професійно орієнтованої комунікативної діяльності. Методи дослідження включають опрацювання авторського дидактичного матеріалу, моделювання нових педагогічних умов та діагностичних методів. Діагностика рівнів показників підготовленості майбутніх спортивних тренерів до професійно орієнтованої комунікативної діяльності здійснюється за допомогою діагностованого комплексу як стандартних, так і адаптованих, і модифікованих або спеціально розроблених критеріїв і показників досліджуваного феномену авторської методики. Результати дослідно-експериментальної роботи дають можливість підтвердити ефективність запроваджених педагогічних умов професійно-орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх тренерів зі спорту [50, С. 42–60].

У наукових фахових виданнях України категорії «Б», надруковано такі праці як:

- «Особливості соціальної адаптації здобувачів вищої освіти до освітнього процесу в умовах воєнного стану» М. Левченко, С. Феденько, А. Форостян [17]. (Стаття присвячена визначенню особливостей соціальної адаптації студентів закладів вищої освіти України до навчання в умовах війни, проблем, які її

ускладнюють, та шляхів їх подолання. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення адаптацію здобувачів вищої освіти до освітнього процесу в умовах воєнного стану. Метою статті є розроблення напрямів вирішення проблем, пов'язаних з соціальною адаптацією студентів до навчання в умовах війни. Для того щоб досягти поставленої мети, в ході дослідження було розглянуто поняття «соціальна адаптація», її стадії та форми. На основі цього визначено основні особливості даного процесу. Після аналізу стану соціальної адаптації здобувачів вищої освіти в Україні, визначено проблеми, які її ускладнюють, та запропоновано шляхи їх подолання. В ході проведення дослідження використані загальнонаукові методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція. В статті вперше показано практичні рішення вирішення проблем, які можуть виникнути в процесі соціальної адаптації студентів до навчання під час війни. За результатами дослідження встановлено, що соціальна адаптація – це безперервний процес активної адаптації людини до умов соціального середовища. Особливостями цього процесу є обов'язковість, етапність, тривалість та індивідуальність. Соціальну адаптацію ускладнює важкий психоемоційний стан студентів, проблеми зі вступом, відсутність мотивації, обладнання та доступу до інтернету, поляризація та дискримінація переселенців. Для вирішення цих проблем пропонується розвиток психологічних служб, евакуація студентів та вищих навчальних закладів в безпечні регіони країни, оптимізація освітнього процесу та системи оцінювання, розробка та реалізація державних програм, спрямованих на забезпечення комп'ютерним обладнанням та інтернетом студентів й викладачів, проведення роз'яснювальних заходів серед громадян щодо недопущення поляризації в суспільстві та випадків дискримінації. Практичне значення дослідження полягає в можливості використовувати отримані результати закладами вищої освіти та державними органами влади країни[17, С. 185–193].

- Сертифікатна програма «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів» Л. Лимаренко [26]. (У статті актуалізуються питання підвищення якості вищої освіти, що й спонукає професорсько-викладацький склад вишів до

ефективних пошуків шляхів трансформування освітнього простору у контексті європейських вимог. Авторкою обґрунтовується та доводиться, що одним із таких шляхів є сертифікатні програми, які сьогодні активно впроваджуються у вищих навчальних закладах України. Окреслено вимоги, які висуває вища освіта до створення сучасних сертифікатних програм та розкрито їхні переваги. Запропоновано розроблену авторську сертифікатну програму для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Аргументується доречність уведення довгострокової сертифікатної програми «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів» в освітній процес Херсонського державного університету. Зроблено висновки щодо доцільності впровадження високоякісних сертифікатних програм в освітній процес професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Успішне засвоєння здобувачами сертифікатних програм сприятиме підвищенню якості освіти вітчизняних університетів) [26, С. 240–250].

Професори М.Г. Левченко та Л.І. Лимаренко взяли участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Театральна педагогіка: історія, сучасність, майбутнє» (м. Миколаїв, 08.10.2021 р.) На конференції проф. Л.І. Лимаренко представила виступ-презентацію за темою «Освітня платформа в рамках XXIII Міжнародного театального фестивалю «Мельпомена Таврії» як форма фахової компетентності студентів факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету». Учасники міжнародної конференції з Молдови, Болгарії, Литви, Грузії України, відзначили значущість розглянутої проблеми у контексті становлення та розвитку вітчизняного театального мистецтва, зокрема, процесу підготовки акторів, режисерів, театральних критиків, які в перспективі будуть здатні забезпечити сталий розвиток як аматорських, так і професійних театрів. У висновках конференції було резюмовано, що сучасний театр потребує наукової підтримки, методологічного забезпечення та практичної розробленості мистецьких, педагогічних підходів щодо підготовки майстрів сценічної дії, діячів мистецтв, що покликані опікуватися проблемами сучасного театального мистецтва та презентувати його здобутки на всеукраїнському та міжнародному

рівнях. Особливого значення учасники конференції надали підтримці мистецьких ініціатив, що сприяють підвищенню кваліфікації діячів театрального мистецтва. Учасники наукового форуму підтвердили, що сучасне театральне мистецтво дуже різнобарвне та колоритне як у мистецькому, так і в педагогічному планах. А відтак сучасна театральна педагогіка має усі ознаки саморозвиваючого, наукового, практичного явища. Активізація наукових досліджень з проблем театральної педагогіки сприяла розвитку сучасного театрального мистецтва, посиленню інтересу студентської молоді до науково-практичної діяльності в театральній сфері.

На Міжнародній спеціалізованій виставці «Освіта та кар'єра – 2021», Л.І. Лимаренко представлено виступ-презентацію «Виробнича практика у підготовці майбутніх культурологів» (м. Київ, 12.11.2021 р.) [20]. Авторкою зосереджено увагу науковців на результатах проходження виробничої практики майбутніми культурологами, на набутті таких фахових компетенцій як: здатність до оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності; здатність виявляти культурні потреби суспільства, його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права і свободи людини; усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання; здатність до ефективної професійної взаємодії з представниками інших професій, а також до залучення представників громадськості для розв'язання проблем культури; здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури; здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних регіонів, художньої та візуальної культури; здатність організовувати роботу та здійснювати керівництво закладами культури, а також відповідними структурними підрозділами підприємств і установ, враховуючи економічні, законодавчі й етичні аспекти; здатність до розв'язання актуальних проблем культури з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації та ширшого контексту відповідних проблем. Лимаренко Л.І.

наголосила на факті того, що виробнича практики майбутніх культурологів визначається програмою, яка розроблена професорсько-викладацьким складом кафедри культурології. Саме, у змісті програмі, викладено всі загальні положення проходження практики як для здобувачів вищої освіти, так і для керівників практики, починаючи з проведення настановчих конференцій і завершуючи складанням звітів про виконання усіх видів практики, а також визначенням переваг і шляхів удосконалення її проходження, з метою більш ефективної професійної підготовки культурологів за освітнім рівнем: «бакалавр» та «магістр» [20, С. 27–32].

Колективом кафедри організовано та проведено XII Усеукраїнську (із міжнародною участю) науково-практичну (online) конференцію «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» (м. Херсон–Івано-Франківськ, 11.11.2022), яку присвячено 105 річниці з дня створення Херсонського державного університету. На конференції науковцями-практиками розглядалися питання структури та змісту мистецької освіти; пропонувалися інноваційні методи викладання дисциплін культурологічного циклу; вирішували проблеми шкільного процесу навчання дисциплін художньо-естетичного циклу; обґрунтовували вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку мистецьких спеціальностей» та висвітлювалися складні питання теорії та історії культури.

Професорсько-викладацький склад кафедри брав активну участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, на яких розглядалися питання впровадженні у соціально-гуманітарний дискурс нових культурологічних, мистецтвознавчих та педагогічних досліджень. Яскравим прикладом є участь колективу кафедри у III Міжнародній науково-практичній конференції «Феномен культури постглобалізму», яка проходила науковцями Маріупольського державного університету (м. Київ, 22 листопада 2022 р.). Під час науково-практичної конференції проф. М.Г. Левченко, проф. Л.І. Лимаренко, доц. А.Ф. Форостян, доц. С.А. Думасенко, асис. Д.В. Кузякіна поділилися практичними напрацюваннями щодо трансформаційних процесів у культурі Херсонщини в

післяокупаційний період (проф. М.Г. Левченко); порадами та результатами впровадження авторської сертифікованої програми в освітній процес Херсонського державного університету (проф. Л.І. Лимаренко); з'ясовано соціокультурні особливості трансформації українського суспільства під час війни» (доц. А.Ф. Форостян); визначено пошуки та перспективи розвитку культури постіндустріального суспільства (доц. С.А. Думасенко); обґрунтовано психологію мистецтв як засіб формування креативного сприйняття у студентів спеціальності культурологія (асис. Д.В. Кузякіна).

Професор М.Г. Левченко, професорка Л.І. Лимаренко, доцент А.Ф. Форостян взяли участь у ХХ Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях, присвячених пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта ХХІ століття: досвід, інновації, тенденції». Міжнародні читання проводилася в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ, 01.12.2022 р.) з використанням кластерної технології. Професорка Л.І. Лимаренко окрім доповіді «Культурно-мистецькі проєкти магістрантів Херсонського державного університету під час російської окупації» представила на розсуд наукової спільноти культурно-мистецький проєкт художників-магістрантів факультету культури і мистецтв «Яскраві барви втрачених скарбів». Цей проєкт присвячено митцям-художникам України, які загинули під час російсько-української війни. Студентки-магістрантки, знаходячись в окупації, в екстремальних умовах записували свої відео, монтували матеріал у цілісний твір мистецтва. Попри безпосередню загрозу життю в окупації, а потім і нещадні обстріли Херсону, культурно-мистецький проєкт було створено і презентовано на ХХ Міжнародних мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О.П. Рудницької. Проєкт отримав високу оцінку науковців.

Щодо результатів науково-дослідної роботи викладачів кафедри зі студентською молоддю, то вони висвітлені у кваліфікаційних роботах та у наукових статтях, які надруковано у альманаху Херсонського державного університету «Магістерські студії» (випуск 21, 2021 р.):

- Барабанов В. «Сучасні форми художнього акціонізму»;
- Кириченко К. «Взаємодія видів мистецтва у сучасній культурі»;
- Тараненко В. «Дослідження кіномистецьких вподобань сучасного глядача»;
- Чумаченко Д. «Гра і віртуальна реальність у соціокультурному просторі сучасності».

Навчальний народний театр «Студі-Арт», під час воєнної російської агресії презентував театральне мистецтво в Іспанії на Міжнародному фестивалі «Competición Internacional de talento Valencia Art Fest» (2022). Вистава «Як посеред степу вскочив у халепу» за мотивами п'єси Ірині та Яна Златопольських «Як батько сина оженив» отримала «ГРАН ПРІ», а вистави «Дивоцвіти» та «Великодні пригоди Колобка» – дипломи I ступеня. Італійці мали змогу ознайомитися з українською культурою, зокрема, з обрядами та традиціями, які закладені у театральних дійствах. Художній керівник, режисер-постановник професорка Лідія Лимаренко та помічник режисера Діана Кузякіна отримали подяки від журі Міжнародного фестивалю «Competición Internacional de talento Valencia Art Fest».

Доречно зазначити, що цінність науково-дослідної роботи НПП кафедри культурології в соціально-гуманітарному дискурсі України визначається отриманими результатами, які відбито в наукових напрацюваннях не лише викладачів, а й здобувачів вищої освіти. Наприклад, наукові матеріали досліджень студентів бакалаврів та магістрантів (Т. Ільїної, В. Барабанова, К. Кириченко, Д. Чумаченка та інших) використовуються у професійній діяльності фахівців закладів культури та мистецтв. Визначимо практичну цінність науково-дослідної роботи бакалавра (Тетяни Ільїної) та магістра Данила Чумаченка.

Практичний розділ кваліфікаційного проєкту Тетяни Ільїної «Особливості театралізації арт-простору в сучасній культурі» [7] (науковий керівник С.А. Думасенко) присвячено аналізу використання медіа-технологій для естетизації арт-простору. В ньому розглядається досвід залучення в сучасний мистецький простір цифрових арт-практик та їх застосування у виставковій діяльності українських мистецьких центрів, зокрема такі напрацювання

використовуються у діяльності Херсонського обласного центру народної творчості. У бакалаврській роботі доведено, що завдяки використанню ІТ-технологій відбувається консолідація віртуального світу з реальним і це дозволяє емоційно сприймати виставково-експозиційний матеріал, запам'ятовувати та переживати його; наведено конкретні приклади музеїв, галерей, мистецьких центрів у яких медіа-експонати вже давно почали з'являтися як частина експозиції, іноді стаючи основою для цілих виставок; визначено рух як акт у сучасній виставковій діяльності це її основа (у традиційній виставці рух глядачів у виставковій залі є пасивним, а в сучасному мистецькому проєкті – це естафета, перформанс, у якому глядач є головним героєм; прослідковано зв'язок «твір-глядач», який більше не є статичним, як виставка, оскільки сама концепція виставки змінюється, набуваючи нових інтерактивних анімаційних можливостей. Тож, естетизація в музеях розглядається як спосіб створення нового простору, де глядачі стають учасниками. Освітлення, анімація, аудіо- та відео-супровід та інші засоби художньої виразності є основою сучасних експозицій, створюючи нову реальність, в яку можуть зануритись глядачі. Завдяки художнім засобам відбувається трансформація – простір навколо твору більше не інертний, він наповнюється анімаційним та звуковим рядом, або ж експонати більше не є статичними, тобто, простір театралізується. Отже, важливо зазначити, що ІТ-технології не лише розширюють межі мистецтва, а й розширюють можливості, адже мультимедійний твір існує і спілкується з аудиторією в режимі реального часу, його мета – емоційна відповідь, новий досвід. У другому практичному підрозділі проєкту «Застосування цифрових технологій у виставковій діяльності: український досвід» проаналізовано використання ІТ-технологій, віртуальної реальності в українських мистецьких реаліях, розглянуто на конкретних прикладах особливості використання цифрових технологій. Для ретельного аналізу було обрано такі важливі аспекти як: зв'язок євроінтеграції України та поширеність цифровізації як культурного процесу; VR та AR-технології у арт-просторах України; сучасні майданчики з застосування мистецьких медіа-практик. Викладено

аналіз українського досвіду використання цифрових технологій, а саме: розвиток національної культурної політики та інтеграція до Європейського Союзу стимулювали впровадження новітніх технологій у всі сфери людської діяльності, особливо у сферу мистецтва та дозвілля; віртуальна реальність стає інструментом зв'язку між об'єктом, який не існує фізично, або який фізично існувати не може, та реципієнтом, а також засобом створення абсолютно нових просторів (або які були знищені тощо); цифрові технології зробили можливим розширення кола питань та проблем, які може вирішувати мистецтво, включаючи соціальну мотивацію, проблеми навколишнього середовища та самовизначення. Доцільно підкреслити, що завдяки цифровим технологіям мистецькі твори розміщуються в міських просторах, таким чином інтегруючи мистецтво в міський простір. Це дозволяє мешканцям побачити, як виглядатимуть твори мистецтва в їхньому місті, спонукаючи їх задуматися про їхню необхідність. Всі роботи переносяться в мініатюрах до галерейного простору, і трансливались за допомогою VR-окулярів. Ефект присутності як основний наслідок застосування VR-технологій визначає характер VR-мистецтва. Такі прийоми надають відчуття незалежності, дозволяють самостійно пережити досвід, роблячи його не колективним, як, наприклад, традиційні театральні виставки та екскурсії, а особистим, інтимним. В епоху масовості важливо інколи побути наодинці, не озиратися на реакцію оточуючих і пережити якомога більше *власного* мистецького досвіду. Концепція «білого куба» ізолює всі «зайві елементи» та залишає глядача наодинці з твором мистецтва, який існує фізично, тоді як технологія VR/AR замінює порожній простір самим твором мистецтва, оскільки ця комп'ютерна технологія передбачає не лише здатність монтувати та програмувати, а також уміння конструювати та малювати. Безсумнівно, що постмодерна культура вимагає поєднання протилежностей, і до цієї категорії можна додати цифрове та традиційне мистецтво. На основі живописних малюнків створюються цифрові витвори мистецтва, комп'ютерна графіка «накладається» на малюнки, або ж навпаки, віртуальне мистецтво стає основою твору. Однак існують не лише виставки з використанням медіа-

технологій, мистецький простір також створив окремі платформи та цифрові зали, що поєднують класичні та мультимедійні галереї. Такі багатофункціональні майданчики є яскравим прикладом сучасного арт-простору, який консолідує різні види та жанри мистецтва для створення нового українського мистецького полотна. Тож, повертаючись до питання про те, що цифрові технології театралізують мистецькі простори не лише у віртуальній, а й у візуальній формі, можна впевнено констатувати, що в більшості випадків сам твір мистецтва театралізує простір, часто відіграючи роль «пейзажу» чи «декорацій», а глядач є головним актором. Іноді це індивідуальний виступ, іноді – колективна гра. Але «рухаючи» арт-простір, він стає близьким до театру, в якому основне підґрунтя – це дія. Такий арт-простір для багатьох людей є не лише місцем знайомства з мистецтвом, а й способом терапії та самопізнання, адже перебуваючи майже на самоті в імерсивному мистецькому просторі, через катарсис можна відчувати хвилювання та звільнення від рамок сірої повсякденності. Глядач грає та грається, взаємодіючи з експонатами, він фактично «торкається мистецтва», при цьому не є його творцем. Це унікальний досвід, який можливий і доступний нам лише в контексті сучасної культури, розвитку цифрових технологій та діджиталізації світу. Не можна не зосередити погляди практиків у галузі виставкової діяльності на використанні відеопроєкцій, які ми (культурологи) активно застосовували при постановці театральних вистав. У театральних дійствах відеопроєкція замінювала декорації, фон у виставі, але сьогодні, відеопроєкції активно залучаються до виставкової діяльності. Іноді це лише відкриття виставки, яке функціонує як «театралізоване видовище», іноді це продовження виставки, її елементи. Мультимедіа полегшує сприйняття твору мистецтва, створюючи цікаву та двосторонню розмову: глядач реагує на мистецтво, а мистецтво – на глядача. Отже, практики цифрового мистецтва займають особливе місце в сучасному арт-просторі, оскільки вони є продуктами постмодерної культури, яка визначається зростаючою роллю видовищності та емоційності. Цьому сприяє впровадження у виставковий простір віртуальної чи доповненої реальності, а також втручання художньо-виразних засобів, таких як

освітлення, відео- та аудіо-супровід, відеопроєкції тощо. Використання такого театралізованого підходу стало поширеним явищем в українських арт-просторах, оскільки ці заклади залучають у свою діяльність новітні технології, що робить їх частиною повсякденної культури. Створення незалежних та повноцінних digital-галерей на засадах театралізації сприяє розвитку виставкової діяльності, що позитивно впливає на позицію українського мистецтва в арт-просторі сучасного світу. За допомогою ІТ-технологій ми можемо відчутти неіснуюче, побачити неможливе, вийти не лише за межі мистецтва, але й за межі загальних можливостей. Все це базується на ідеї взаємодії та синтезу, оскільки вони створені для глядача і мають в основі його реакції та дії. Таким чином, елементи сучасної виставкової діяльності, театралізація та естетизація спрямовані на взаємодію, інтерактивність, комунікацію з глядачем, а також на дозвіллієвість, що можна пояснити постмодерністською культурою; сучасні медіа-технології, виражені в практиках цифрового мистецтва, допомагають збільшити рівень видовищності, розширити мистецьке коло, впливати на всю культуру; в Україні виставкова діяльність базується на застосуванні digital-технологій для естетизації арт-простору, або їх використанні як творів мистецтва, що розширює проблемне коло дослідження на основі роздільності цих позицій [7].

Визначимо практичну цінність науково-дослідної роботи магістранта Дмитра Чумаченка «Віртуалізація мистецтва у культурі інформаційного суспільства» [40] (науковий керівник проф. Л.І. Лимаренко). У практичному розділі кваліфікаційного проєкту розглянуто віртуальні практики сучасного мистецтва. Зосереджено увагу на автоматизації процесів створення арт об'єкту (Нейро сіті AI Art). Доведено, що новітні технології, зокрема штучний інтелект, кардинально змінюють характер творчих процесів, що виявляється дуже цікавим як для науковців, так і для практиків у галузі культури і мистецтва. Нині, комп'ютери відіграють дуже важливу роль у творчій діяльності, такій як музика, архітектура, образотворче мистецтво та наука. Комп'ютер – це вже полотно, пензлик, музичний інструмент тощо. Проте, доведено думку, що ми повинні прагнути до більш

амбітних відносин між комп'ютерами та творчістю. Замість того, щоб просто розглядати комп'ютер як інструмент, який допомагає людям-творцям, ми мали б розглядати його як творчу сутність самостійно. Ця точка зору породила нове підполе штучного інтелекту під назвою обчислювальна творчість. Обчислювальна творчість – це дослідження побудови програмного забезпечення, яке зчитує та моделює патерни творчих здібностей, копіюючи людину. Демонструє результати, які вважаються творчістю у людей. Таке творче програмне забезпечення можна використовувати для автономних творчих завдань, таких як винайдення математичних теорій, написання віршів, малювання картин та створення музики. Однак дослідження обчислювальної творчості також дозволяють нам зрозуміти творчість людини та створити програми для митців, де програмне забезпечення діє як творчий співавтор, а не лише як інструмент. Отже, нові цифрові технології, зокрема штучний інтелект, кардинально змінюють характер не лише «традиційних» технічних професій, а й поступово проникли в художнє середовище і впливають на творчі процеси, тому й виник феномен під назвою цифрове мистецтво. І сучасне мистецтво, засноване на технологіях штучного інтелекту, все більше привернуло увагу преси і широкої громадськості. Тому магістрант-культуролог Данило Чумаченко розробив і презентував оригінальний власний проєкт-виставку «Цифрове мистецтва», який заслуговує на увагу науковців і практиків у сфері культури та мистецтва. Практичне значення і цінність одержаних результатів, виконаного магістерського проєкту полягає у можливості подальшого використання його у роботах, пов'язаних з комунікативною та синтетичною складовою культури [40].

Загалом, доречно підкреслити, що протягом усього звітного періоду (2017–2022 рр.) виконані кваліфікаційні проєкти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 034 Культурологія галузі знань 03 Гуманітарні науки мають практичну цінність. У наукових дослідженнях здобувачів вищої освіти вивчаються та аналізуються культурні процеси, розглядаються аспекти управління культурно-мистецькими проєктами та

розвитком івент-індустрії. Матеріали кваліфікаційних робіт допомагають керівникам, менеджерам установ культури і мистецтв розуміти особливості культурного середовища, професійно організовувати різноманітні культурні проекти, зокрема, фестивалі в Україні. Висвітлюють явище фестивалю не просто як форму розваг, а як важливу складову культурно-дозвілєвої діяльності країни, відображення розмаїття української культури, унікальну можливість ознайомлення з традиціями, звичаями, різновидами мистецтва: театром, музикою, танцями тощо. Отже, виконані наукові розвідки майбутніх фахівців в сфері культурології є важливими доробками в контексті збереження та розвитку культурної спадщини, просування творчих індустрій, соціальної інтеграції, медіа, туризму тощо. Практичні здобутки студентської молоді кафедри культурології впроваджуються в діяльність багатьох закладів культури і мистецтв не лише м. Херсона, Херсонської області, а й Південного регіону України.

Культурологія є науковою галуззю, що вивчає культуру у всіх її аспектах, включаючи історичні, соціальні, політичні, економічні та естетичні аспекти, які мають безпосереднє практичне значення. Культурологія аналізує значення, цінності, символи, норми та культурологічні практики людини, які формують і впливають на розвиток культури суспільства

Теоретичну цінність діяльності професорсько-викладацького складу кафедри культурології визначено у першому розділі звіту, проте науково-дослідні, навчально-методичні напрацювання НПП та культурно-мистецькі проекти мають і практичну цінність у галузі культури та гуманітарної науки.

Культурний потенціал кафедри зафіксовано в певних практичних проявах на кожному етапі науково-дослідної діяльності за ініціативною темою. Надруковані наукові публікації (20) НПП у вітчизняних наукових фахових виданнях України категорії «Б»; статті (7) – в зарубіжних наукових виданнях, індексованих у наукометричних базах даних Web of Science; розділи (5) в колективних монографіях, опублікованих у закордонних виданнях; колективний навчальний посібник (1), хрестоматію-довідник з мистецтвознавства; колективна монографія

(1), наукові діалоги з мистецтва і культури міста є цінним практичним результатом науково-дослідної роботи колективу кафедри, де відображено важливі культурологічні практики, які характеризуються унікальністю. Такі практичні напрацювання, на нинішньому етапі прикладного культурологічного дискурсу є актуальними і затребуваними соціумом.

Колектив кафедри організовує та проводить Усеукраїнські науково-практичні конференції «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи», «Зарубіжна та українська культура : питання теорії, історії, методики», а також постійно долучається до участі у педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О. П. Рудницької, у наукових форумах, які проходять в Україні та за кордоном. Активна участь викладачів та студентської молоді кафедри у науково-практичних конференціях та семінарах, організованих на національному та міжнародному рівнях в галузі мистецької освіти, культурології, що перераховані у підрозділі 1.4. дають можливість науковцям, викладачам та практикуючим митцям:

- презентувати свої наукові дослідження, креативні ідеї, новітні технології, обмінюватися досвідом з представниками вищих навчальних закладів та наукових установ, що сприяє поширенню знань, обміну досвідом і стимулює подальший розвиток як науковців, так галузі мистецької та гуманітарної освіти;

- створювати платформу для встановленню контактів і співпраці між учасниками з різних установ, регіонів та країн, сприяють розширенню професійної мережі, міжнародного обміну;

- вдосконалювати практичні вміння, навички, загалом, професійну майстерність учасників конференції через участь у майстер-класах, тренінгах, семінарах-практикумах, майстернях мистецтва;

- впроваджувати ініціативні підходи у культурно-мистецьку практику;

- взаємодіяти зі споживачами мистецтва через включення до програм науково-практичних конференцій виставок, концертів, театралізованих дійств, перформансів та інших форм, які презентують широкій аудиторії свої творчі досягнення та одночасно отримують зворотній зв'язок;

● отримувати інформаційні ресурси, так як організатори конференцій публікують матеріали доповідей, презентацій, наукових статей, які стають доступними для дослідників, практикуючих фахівців і є цінним джерелом інформації для подальших досліджень і розвитку галузі мистецької освіти та культурологічного поступу.

Отже, всі вищеперераховані можливості, надані науково-практичними конференціями в галузі мистецької освіти, зокрема й ті, що організовує та проводить колектив кафедри культурології ХДУ, де учасниками наукового форуму розглядаються актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи; питання теорії, історії й методики викладання зарубіжної та української культури; історичні та сучасні аспекти філософії подієвої культури; трансформаційні процеси соціальної культури в Україні мають значну практичну цінність.

Не можна залишити поза увагою активну співпрацю викладачів кафедри культурології з такими науковими та мистецькими колективами як:

- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України (м. Київ);
- Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (м. Київ);
- Київський національний університет культури і мистецтв, зокрема, кафедра івент-менеджменту та індустрії дозвілля (м. Київ);
- Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ);
- Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький);
- Харківський національний університет мистецтв ім. І.П. Котляревського (м. Харків);
- Маріупольський державний університет (м. Маріуполь, нині – місто Київ);
- Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ);
- Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (м. Львів);

- ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» (м. Миколаїв);
- Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк);
- Запорізький національний університет (м. Запоріжжя);
- Херсонський національний технічний університет;
- галерея сучасного мистецтва Voloshyn Gallery (м. Київ);
- управління культури Херсонської міської ради;
- Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр імені Миколи Куліша (м. Херсон);
- Херсонський обласний академічний театр ляльок (м. Херсон);
- Херсонський обласний художній музей ім. О.О. Шовкуненка (м. Херсон);
- комунальний заклад «Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олесея Гончара» Херсонської обласної ради (м. Херсон);
- Херсонським фаховим коледжем музичного мистецтва (м. Херсон);
- Херсонський фаховий коледж культури і мистецтв (м. Херсон);
- Херсонський Таврійський ліцей Херсонської міської ради (м. Херсон);
- Херсонський академічний ліцей імені О.В. Мішукова Херсонської міської ради при Херсонському державному університеті (м. Херсон);
- Комунальний заклад «Палац молоді і студентів» Херсонської обласної ради (м. Херсон);
- Херсонський обласний центр народної творчості (м. Херсон);
- Херсонський центр дитячої та юнацької творчості (м. Херсон);
- Комунальний заклад спеціальної мистецької освіти «музична школа №1» Херсонської міської ради.

Підкреслимо, що співпраця навчальних, наукових, мистецьких колективів відкриває великі можливості та перспективи для всіх партнерів, розширює наукові та культурно-мистецькі горизонти.

Встановлення взаємовигідних і тривалих партнерських відносин кафедри культурології з університетами України дає багато переваг і сприяє розвитку обох

сторін у галузі науки, культури. Така співпраця включає спільне проведення наукових досліджень, конференцій, симпозіумів, семінарів, мистецьких конкурсів та фестивалів, виставок, майстер-класів, лекцій тощо. Отже відбувається обмін знаннями та практичним досвідом.

Значною перевагою партнерських відносин між закладами вищої освіти є створення платформи для підвищення професійного рівня науково-педагогічних працівників. Так, у 2020-2021 році професором М.Г. Левченко та доцентом С.В. Кузнєцовим пройдено стажування в національній академії керівних кадрів культури і мистецтва (м. Київ).

Доцільно навести яскраві приклади, спільні проєкти партнерської співпраці кафедри культурології ХДУ з Херсонським обласним академічним музично-драматичним театром імені Миколи Куліша:

- Міжнародна науково-практична конференція «Культурна дипломатія в контексті сучасної європейської та вітчизняної драматургії»;
- Освітня платформа в рамках XXIII Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії для студентів факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету.

Багаторічними спільними творчими проєктами кафедри культурології і Херсонського обласного академічного театру ляльок є:

- Всеукраїнська благодійна акція «Святий Миколай мандрує Україною»;
- благодійна акція «Великдень» для дітей з малозабезпечених сімей, дітей військових зони АТО, дітей-інвалідів, дітей міста й області.

Такі спільні культурно-мистецькі проєкти збагачують освітні та культурні середовища, сприяючи обміну знаннями, практичними напрацюваннями, що підвищує рівень освіти, культури та мистецтва. Завдяки такій співпраці кафедри з закладами культури і мистецтва відбувається розвиток творчого потенціалу не лише студентської молоді, а й професорсько-викладацького складу, сприяння організації художніх конкурсів, фестивалів, розробки грантів, взаємодії з відомими діячами культури та мистецтв.

Отже, співпраця з установами культури та мистецтва відкриває широкі перспективи для здобувачів вищої освіти, дуже часто після проходження виробничої практики, майбутні культурологи отримують запрошення на постійну роботу. Випускники кафедри, як фахівці високої кваліфікації спроможні впроваджувати різноманітні культурні практики, корегувати культурною політикою нашого Південного регіону, відновлювати та зберігати культурну спадщину своєї країни.

Підсумовуюче вищевикладене, можна констатувати, що практична цінність результатів НПП кафедри культурології за ініціативною темою полягає в упровадженні у соціально-гуманітарний дискурс нових культурологічних, мистецтвознавчих наукових досліджень та культурно-мистецьких доробків.

ВИСНОВКИ

Проведена науково-дослідна робота за ініціативною темою кафедри культурології «Культурно-мистецькі процеси в соціально-гуманітарному дискурсі України» (№ державної реєстрації 0117U006887), яка проводилася упродовж 2017 – 2022 років у чотири взаємопов'язаних етапи, дозволила зробити такі висновки:

1. На *першому етапі* (2017 – 2018 рр.) складом виконавців НДР вивчено та проаналізовано стан розробленості проблеми в її теоретичному та прикладному аспектах; визначено сучасні пріоритетні напрями культурно-мистецької діяльності кафедри культурології з позицій політики держави у сфері культури, з урахуванням сучасних вимог до гуманітарної освіти, наукової та дослідної діяльності; обґрунтовано напрями науково-дослідних пошуків професорсько-викладацького складу та студентської молоді-майбутніх культурологів. Вивчення та аналіз стану розробленості проблеми, дозволило спрямувати діяльність кафедри за такими напрямками як: місце культури та її функції в духовному житті суспільства; основні позиції здійснення державної культурної політики України та її законодавче забезпечення; сутність та основні принципи культурної політики України, зокрема, Південного регіону; надбання світового досвіду; співробітництво різних країн у галузі культури. Закономірно, що професорсько-викладацький склад кафедри культурології та здобувачі вищої освіти свої наукові розвідки протягом першого етапу науково-дослідної діяльності, спрямовували на вивчення стану розробленості обраної проблематики в теоретичному та прикладному аспектах. Такі важливі культурно-мистецької напрями як відродження і розвиток культури української нації та культур національних меншин, які проживають на території Півдня України; забезпечення свободи творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, професійної та самодіяльної художньої творчості; реалізація прав громадян на доступ до культурних цінностей; створення матеріальних і фінансових умов розвитку культури знайшли відбиття у наукових працях

колективу кафедри, на конференціях, семінарах, в тематиці кваліфікаційних проєктів здобувачів вищої освіти. Перелік проведених науково-дослідних та культурно-мистецьких заходів кафедри культурології всеукраїнського, регіонального та обласного рівнів, викладені у підрозділах 1.1. та 2.1.) Перераховані заходи доводять результативність діяльності за пріоритетними напрямками обраної ініціативної теми;

2. На *другому етапі* (2018 – 2019 рр.) виконання науково-дослідної роботи за ініціативною темою кафедри, викладацьким колективом було вивчено зміст соціально-гуманітарної політики України в сфері освіти та культури; визначено основні напрями, проблеми та завдання гуманітарної політики в сферах освіти, культури, науки, туризму; спрямовано культурно-мистецьку роботу виконавців НДР та майбутніх культурологів-здобувачів вищої освіти за зазначеними напрямками, проблемами, завданнями. Це дозволило ствердитися у думці, що українська соціально-гуманітарна політика ґрунтується на розгляді людини як своєрідного центру суспільної гармонії та розвитку. Гуманітарна політика має на меті створення умов для соціально-гуманітарного розвитку суспільства, соціальної, інтелектуальної, реалізації її духовних потреб, збагачення творчого потенціалу, збереження та розвиток фундаментальних загальнолюдських та національних цінностей. Тому гуманітарна політика кафедри культурології виявляється у послідовному здійсненні заходів, спрямованих на підтримку гуманітарного розвитку суспільства, згідно з визначеними пріоритетами та загальнонаціональними інтересами. Результативність науково-дослідної роботи кафедри протягом звітного періоду позначилася на дослідженнях викладачів, здобувачів вищої освіти та на культурно-мистецькій діяльності. Враховуючи всі зазначені у підрозділах (1.2; 2.2) звіту наукові заходи, культурно-мистецькі проєкти, важливі події діяльності кафедри протягом 2018 – 2019 навчального року, можна констатувати, що науково-дослідна робота професорсько-викладацького складу кафедри та студентської молоді факультету культури і мистецтв була

спрямована на вивчення проблем, завдань певних сфер сучасної гуманітарної політики України.

3. На *третьому етапі* (2019 – 2021 рр.) науково-дослідної роботи за ініціативною темою кафедри культурології професорсько-викладацьким складом було зосереджено увагу на обґрунтуванні ефективності запропонованого викладачами науково-методичного матеріалу щодо модернізації освітнього процесу та доведено ефективність його упровадження в практику модернізації освітнього процесу професійної високоякісної підготовки майбутніх культурологів. При цьому педагогічним складом кафедри враховувалися усталені аспекти, на яких базується професійна підготовка майбутніх фахівців і зміни, що відбулися у системі вищої освіти протягом кількох останніх десятирічч не лише в Україні, а й в усьому світі. І це доволі значні зміни, зумовлені різними факторами, такими як: глобалізація, масовизація вищої освіти, стрімкий розвиток освітніх технологій, демографічні зміни, соціально-економічні кризи та деякі суспільні протиріччя. Враховуючи всі зазначені позиції, колективом кафедри було запропоновано, розроблено та впроваджено цілісний комплекс інформаційного та практичного науково-методичного матеріалу (підрозділи звіту 1.3. та 2.3.), який ефективно вплинув на забезпечення та модернізацію освітнього процесу кафедри культурології. Виконавці НДР протягом звітнього періоду проводили роботу за різними науково-методичними напрямками. Постійно надавалася організаційна, методична і консультативна допомога школам, навчальним та позашкільним закладам освіти. Представники кафедри взяли участь у семінарі-тренінгу щодо розроблення стандартів вищої освіти з гуманітарних наук та богослов'я (підкомісія 034 «Культурологія») сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. По завершенню третього етапу науково-дослідної роботи за ініціативною темою було визначено перспективні шляхи діяльності кафедри на 2021–2022 навчальний рік, згідно з науковими пріоритетними напрямками і галузями знань, які реалізуються викладачами та здобувачами вищої освіти, а саме: культурологічні процеси на Півдні України: сучасний етап та

4. На *четвертому етапі* (2021 – 2022 рр.) роботи виконавців НДР за ініціативною темою було висвітлено діяльність педагогічного колективу кафедри протягом 2021 – 2022 навчального року та обґрунтовано теоретичну цінність науково-дослідної роботи НПП кафедри в соціально-гуманітарному дискурсі України (підрозділ 1.4.); визначено практичну цінність результатів викладацького складу кафедри культурології для соціокультурного розвитку сучасного суспільства України (підрозділ 2.4.). Отримані результати науково-педагогічними працівниками кафедри можливо застосувати як на практиці, так і на теоретичному рівні. Щодо визначення теоретичної цінності науково-дослідної діяльності НПП кафедри, варто констатувати, що проведена науково-дослідна робота є вагомим внеском у соціально-гуманітарний дискурс України, вона сприяє поглибленню знань у галузі культурології та професійній підготовці висококваліфікованих фахівців. Стосовно практичної цінності результатів НПП кафедри культурології за ініціативною темою, то вона полягає в упровадженні у соціально-гуманітарний дискурс нових культурологічних, мистецтвознавчих наукових досліджень та культурно-мистецьких доробків. Загалом, науково-педагогічні працівники кафедри культурології Херсонського державного університету здійснюють значний вплив на соціокультурний розвиток сучасного суспільства Південного регіону України. Результати наукових досліджень, публікацій, соціокультурних і мистецьких проєктів сприяють розвитку наукового дискурсу, поширенню знань, формуванню професійних навичок та практичних компетенцій у здобувачів вищої освіти, що готуються до професійної діяльності в гуманітарній сфері культури та мистецтва з урахуванням сучасних викликів суспільства. Зусилля науково-педагогічних працівників кафедри культурології і надалі будуть сприяти розвитку культурологічної науки та соціокультурного простору України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабій Н.П. (2020). Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси: проблематика наукового дискурсу. *Питання культурології*, (36), 9-78. doi: URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221047>.

2. Бахрушин В.Є. Як змінюється вища освіта в У країні та в Європейському освітньому просторі. Опубліковано 24.12.2018. URL: <http://education-ua.org/ru/articles/1296-yak-zminyuetsya-vishcha-osvita-v-ukrajini-ta-v-evropejskomu-osvitnomu-prostori>

3. Визначення та зміст гуманітарної політики. URL: <https://buklib.net/books/35854/>

4. Герчанівська П.Є. Культурологія: термінологічний словник. Національна Академія керівних кадрів культури і мистецтв. К. : 2015, 439 с.

5. Дерєга В.В. Культурна політика та особливості її формування в Україні. *Соціальна і гуманітарна політика* С. 107–120. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/posibnuku/315/12.pdf>

6. Зарішняк І.М., Анголенко В.В., Левченко М.Г. Сучасні підходи до менеджменту та управління освітніми системами у структурі інноваційної діяльності університету / *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 37. С. 209–212.

7. Ільїна Т.О. Особливості театралізації арт-простору в сучасній культурі. Кваліфікаційна робота (проект) на здобуття ступеня першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Херсон, 2022, 25 с.

8. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. К.: Преса України, 1997. 80 с.

9. Копієвська О.Р. (2019). Культурні практики в дискурсі CULTURAL STUDIES. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2, С. 49–53.

10. Копієвська О.Р. Тематизація культурних практик у науковому дискурсі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: щоквартальний науковий журнал*. Київ: ІДЕЯ ПРИНТ, 2019. №1. С. 64–69.

11. Кочубей Н.В. Соціокультурна діяльність: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2015. 122 с.

12. Кузякіна Д.В. Комунікація «спектакль-глядач» у діяльності європейських театрів // *Філософія подієвої культури: історія та сучасність*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25-26 березня 2021 р. Київ, 2021. С. 100–102.

13. Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості: матеріали IV регіон. наук.-практ. семінару, 15 травня 2019 р., Херсон / за заг. ред. Н. І. Чабан. Херсон, 2019. 71 с. URL: <http://www.kspu.edu/About/Faculty/FCultureArts/ChairCultural/Conferences.aspx>

14. Культурна дипломатія в межах XXI фестивалю «Мельпомена Таврії». URL: <https://khersonci.com.ua/public/36881-kulturna-diplomatiya-v-mezhakh-khkhifestivalyu-melpomena-tavriji1.html>

15. Левченко М.Г. Володимир Чуприна: спадщина для України та світу. *Етнодизайн у контексті українського націоналізму та відродження та європейської інтеграції. Кн. 2 : зб. наук праць / редкол.: гол. ред. М.І. Степаненко*. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019. С. 310–313.

16. Левченко М.Г., Чабан Н.І. Організація позааудиторної роботи студентів з вивчення народознавства й фольклору України // Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради. *Педагогічний альманах*. Збірник наукових праць. Випуск 43. Херсон, 2019. С. 37–44.

17. Левченко М., Феденько С., Форостян Ф. Особливості соціальної адаптації здобувачів вищої освіти до освітнього процесу в умовах воєнного стану / *Актуальні питання гуманітарних наук: міжсвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* /

[редактор-упорядник М. Пантук, А. Душник, В. Ільницький, І. Зимомря].
Видавничий дом «Гельветика», 2022. Вип. 52. Том 2. С. 185–193.

18. Левченко М.Г., Форостян А.Ф., Кузнецов С.В. Інтеграція сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України // *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 3. С. 98–101.

19. Лимаренко Л.І. Використання тренінгових технологій як умова професійної підготовки культурологів // *Філософія подієвої культури: історія та сучасність*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25-26 березня 2021 р., С. 107–111.

20. Лимаренко Л.І. Виробнича практика у підготовці майбутніх культурологів / Психолого-педагогічне забезпечення підготовки педагогічного персоналу в умовах трансформаційних змін: матеріали тез доповідей звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2020 рік (29 березня 2021 р.) / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ. С. 27–32 с.

21. Лимаренко Л.І. Загальнопедагогічні засади діяльності студентського театру у системі професійної підготовки майбутніх педагогів. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2016. 583 с.

22. Лимаренко Л.І. Особливості роботи з драматичним діалогом у професійній підготовці майбутніх культурологів. *Філософія подієвої культури: теорія і практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 26-27 березня 2020 р.) Київ : КНУКіМ, 2020. С. 97–101.

23. Лимаренко Л.І. Професійна підготовка майбутніх культурологів засобами театрального мистецтва (Vocational training of future culturologists by means of theatric art). *Наукові записки* / Ред. кол.: В.Ф. Черкасов, В.В. Радул, Н.С. Савченко та ін. Вип. 155. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. С. 12–16.

24. Лимаренко Л.І. Розвиток та постановка професійного дихання // *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і*

дизайнерів: матеріали IV науково-методичного семінару / Головний редактор Локарева Г.В. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. С. 43–49.

25. Лимаренко Л.І. Мистецтво сценічного мовлення у контексті культурно-дозвілєвої діяльності культуролога. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. 2021. Вип. 23. С. 79–89.

25. Лимаренко Л.І. Сертифікатна програма «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів». *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. 2022. Вип. 26. С. 240–250.

27. Лимаренко Л.І. Сценографія як необхідна складова цілісного образу студентського театру. *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції*: Кн. 2.: зб. наук. праць / редкол.: М.І. Степаненко, упоряд. і відп. ред. Є.А. Антонович, В.П. Титаренко та ін. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019. С. 118–122.

28. Лимаренко Л.І. Упровадження педагогічних ідей професора О. Рудницької у фахову підготовку майбутніх культурологів. *Неперервна педагогічна освіта XXI століття*: зб. матеріалів XV Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької, м. Київ, 6-7 грудня 2017. Вип. 1(13) / наук. ред. Г. І. Сотська, М. П. Вовк. К. : Талком, 2018. С. 44–47.

29. Мистецтвознавство ХХ століття: хрестоматія-довідник : навч. посіб. / кол. авт. : А. Баканурський та ін. ; упоряд. А. Білик, С. Думасенко. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 424 с.

30. Мистецтво і культура міста: наукові діалоги : колект. моногр. / за ред. А. Білик, В. Сікорської. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 164 с.

31. Основи законодавства України про культуру. (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1992, №21, ст.294) (Вводиться в дію Постановою ВР №2141-12 від 19.02.92, ВВР 1992, №21, ст.295) (Із змінами, внесеними згідно із Законами №183/94-ВР від

23.09.94, ВВР 1994, №41, ст.376, №498/95-ВР від 20.12.95, ВВР 1996, №3, ст. 11, №608/96-ВР від 17.12.96, ВВР 1997, №8, ст. 62).

32. Петрова І.В. Проектування в соціально-культурній сфері: навч. посіб. К.: Вид-во КНУКіМ, 2007. 372 с.

33. Розвиток культури та мистецтва: державне регулювання. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18617/

34. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2005. 360 с.

35. Форостян А.Ф. Ігри, у які грають сучасні діти // *Філософія подієвої культури: історія та сучасність*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25-26 березня 2021 р., С. 176–179.

36. Чабан Н.І. Дескриптивні методи аналізу фахових текстів у процесі української мовної підготовки майбутніх культурологів. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць* / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Випуск 42. С. 200–204.

37. Чабан Н.І. Навчання майбутніх культурологів структурному аналізу театральних постанов / *Філософія подієвої культури: теорія і практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 26-27 березня 2020 р.) Київ : КНУКіМ, 2020. С. 170–173.

38. Чукут С.А. Гуманітарна політика щодо розвитку культури. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Gumanitarna-politika_-Rozdil_Kulturna-politika.pdf

39. Чумаченко О.А. До проблеми формування творчої особистості Давида Бурлюка. *Філософія подієвої культури: теорія і практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 26-27 березня 2020 р.) Київ : КНУКіМ, 2020. С. 173–177.

40. Чумаченко Д.О. Віртуалізація мистецтва у культурі інформаційного суспільства. Кваліфікаційна робота (проект) на здобуття ступеня другого (магістерського) рівня вищої освіти. Херсон, 2021, 53 с.

41. Чумаченко О.А. Осмислення феномену гри в сучасній культурологічній думці // *Філософія подієвої культури: історія та сучасність*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25-26 березня 2021 р., С. 192–195.

42. Blynova, Olena; Lappo, Violetta; Kalenchuk, Valentyna; Agarkov, Oleg; Shamko, Ihor; Lymarenko, Lidiia, Popovych, Ihor. Corporate Culture of a Higher Education Institution as a Factor in Forming Students' Professional Identity. *Revista Inclusiones* Vol: 7 num. Especial (2020). P. 481–496.

43. Kostichkov, Serhii; Shaposnykova, Iryna; Yurina, Yulia; Forostian, Anatolii; Kuznetsov, Serhii. The Universe as an Aesthetic Symbolism of Postmodernity. 2022. *Postmodern Openings*, Volume 13 (1 Sup1). P. 216–228.

44. Levchenko M.H., Orlenko O.V., Dziundzia O.V. The hospitality industry development using the cultural approach in the southern region / *Management of modern socio-economic systems*. Collective monograph. Kaunas, Lithuania Vol. Lithuania: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. 260 p. P. 65-78

45. Lymarenko Lidiia. Art of Theatre in Preparing Modern Teachers: European and Domestic Experience. *Association agreement: driving integrational changes*. Monograph. Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA 2019. P. 670–684.

46. Lymarenko Lidiia. Multilevel characteristics of artistic and pedagogical communication of the student theatre participants. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*. №1 (2019). P. 114–119.

47. Lymarenko, Lidiia; Hunko, Natalia; Kornisheva, Tetiana; Pichkur, Mykola; Shevtsova, Olena; Chernukhina, Alina. Students Multylevel Artistic and Pedagogical Communication Mastering. *Revista Romane ascapentru Educatie Multidimensionala*, 13 (1 Sup 1), (2021). P. 235–260.

48. Lymarenko L. Поліфункціональна модель діяльності студентського театру в системі професійної підготовки майбутніх педагогів / *Social and economic aspects of sustainable development of regions*. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. P. 194–202.

49. Lymarenko L. Student theater in the professional training of future teachers: personal and action approach. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. Volume 28, Number 4, 2018. P. 68–73.

50. Nenko, Yuliia; Medynskyi, Serhii; Maksymchuk, Borys; Lymarenko, Lidiia; Rudenko, Larysa; Kharchenko, Serhii; Kolomiets, Andriy; Maksymchuk, Iryna. Communication Training of Future Sports Coaches in the Context of Neurophysiological Patterns. *Brain. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022, Volume 13, Issue 1, pages: 42–60.

51. Orlenko Olena, Levchenko Mykola. Use of cultural and artistic approach in hospitality // *Socio-economic development of the regions in conditions of transformation*. Monograph. Opole, 2020. P. 168–176.

52. Popovych, I., Lymarenko, L., Tereshenko, N., Kornisheva, T., Yevdokimova, O., Koverznieva, A., & Aleksieieva, M. (2020). Research on the Effectiveness of Training Technologies' Implementation in Student Theater. *Revista Inclusiones*, Vol: 7 num 2, 104–121.

ДОДАТОК А

ПЕРЕЛІК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ВИКОНАВЦІВ З ТЕМИ НДР

1. Зарішняк І.М., Анголенко В.В., Левченко М.Г. Сучасні підходи до менеджменту та управління освітніми системами у структурі інноваційної діяльності університету / *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 37. С. 209–212.

2. Кузякіна Д.В. Комунікація «спектакль-глядач» у діяльності європейських театрів // *Філософія подієвої культури: історія та сучасність*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25-26 березня 2021 р. Київ, 2021. С. 100–102.

3. Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості: матеріали IV регіон. наук.-практ. семінару, 15 травня 2019 р., Херсон / за заг. ред. Н. І. Чабан. Херсон, 2019. 71 с. URL: <http://www.kspu.edu/About/Faculty/FCultureArts/ChairCultural/Conferences.aspx>

4. Левченко М.Г. Володимир Чуприна: спадщина для України та світу. *Етнотдизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції. Кн. 2 : зб. наук праць* / редкол.: гол. ред. М.І. Степаненко. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019. С. 310–313.

5. Левченко М.Г., Чабан Н.І. Організація позааудиторної роботи студентів з вивчення народознавства й фольклору України // Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради. *Педагогічний альманах*. Збірник наукових праць. Випуск 43. Херсон, 2019. С. 37–44.

6. Левченко М., Феденько С., Форостян Ф. Особливості соціальної адаптації здобувачів вищої освіти до освітнього процесу в умовах воєнного стану / *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактор-упорядник М. Пантук, А. Душник, В. Ільницький, І. Зимомря]. Видавничий дом «Гельветика», 2022. Вип. 52. Том 2. С. 185–193.

7. Левченко М.Г., Форостян А.Ф., Кузнецов С.В. Інтеграція сучасного мистецтва в культурний простір регіонів України // *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 3. С. 98–101.

8. Лимаренко Л.І. Використання тренінгових технологій як умова професійної підготовки культурологів // *Філософія подієвої культури: історія та сучасність*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25-26 березня 2021 р., С. 107–111.

9. Лимаренко Л.І. Виробнича практика у підготовці майбутніх культурологів / Психолого-педагогічне забезпечення підготовки педагогічного персоналу в умовах трансформаційних змін: матеріали тез доповідей звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2020 рік (29 березня 2021 р.) / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ. С. 27–32 с.

10. Лимаренко Л.І. Загальнопедагогічні засади діяльності студентського театру у системі професійної підготовки майбутніх педагогів. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2016. 583 с.

11. Лимаренко Л.І. Особливості роботи з драматичним діалогом у професійній підготовці майбутніх культурологів. *Філософія подієвої культури: теорія і практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 26-27 березня 2020 р.) Київ : КНУКіМ, 2020. С. 97–101.

12. Лимаренко Л.І. Професійна підготовка майбутніх культурологів засобами театрального мистецтва (Vocational training of future culturologists by means of theatric art). *Наукові записки* / Ред. кол.: В.Ф. Черкасов, В.В. Радул, Н.С. Савченко та ін. Вип. 155. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. С. 12–16.

13. Лимаренко Л.І. Розвиток та постановка професійного дихання // *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів*: матеріали IV науково-методичного семінару / Головний редактор Локарева Г.В. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. С. 43–49.

14. Лимаренко Л.І. Мистецтво сценічного мовлення у контексті культурно-дозвіллевої діяльності культуролога. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. 2021. Вип. 23. С. 79–89.

15. Лимаренко Л.І. Сертифікатна програма «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів». *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. 2022. Вип. 26. С. 240–250.

16. Лимаренко Л.І. Сценографія як необхідна складова цілісного образу студентського театру. *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції*: Кн. 2.: зб. наук. праць / редкол.: М.І. Степаненко, упоряд. і відп. ред. Є.А. Антонович, В.П. Титаренко та ін. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019. С. 118–122.

17. Лимаренко Л.І. Упровадження педагогічних ідей професора О. Рудницької у фахову підготовку майбутніх культурологів. *Неперервна педагогічна освіта XXI століття*: зб. матеріалів XV Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької, м. Київ, 6-7 грудня 2017. Вип. 1(13) / наук. ред. Г. І. Сотська, М. П. Вовк. К. : Талком, 2018. С. 44–47.

18. Мистецтвознавство ХХ століття : хрестоматія-довідник : навч. посіб. / кол. авт. : А. Баканурський та ін. ; упоряд. А. Білик, С. Думасенко. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 424 с.

19. Мистецтво і культура міста: наукові діалоги : колект. моногр. / за ред. А. Білик, В. Сікорської. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 164 с.

20. Форостян А.Ф. Ігри, у які грають сучасні діти // *Філософія подієвої культури: історія та сучасність*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25-26 березня 2021 р., С. 176–179.

21. Чабан Н.І. Дескриптивні методи аналізу фахових текстів у процесі української мовної підготовки майбутніх культурологів. *Педагогічний альманах*:

збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Випуск 42. С. 200–204.

22. Чабан Н.І. Навчання майбутніх культурологів структурному аналізу театральних постанов / *Філософія подієвої культури: теорія і практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 26-27 березня 2020 р.) Київ : КНУКіМ, 2020. С. 170–173.

23. Чумаченко О.А. До проблеми формування творчої особистості Давида Бурлюка. *Філософія подієвої культури: теорія і практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 26-27 березня 2020 р.) Київ : КНУКіМ, 2020. С. 173–177.

24. Чумаченко О.А. Осмислення феномену гри в сучасній культурологічній думці // *Філософія подієвої культури: історія та сучасність*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25-26 березня 2021 р., С. 192–195.

25. Blynova, Olena; Lappo, Violetta; Kalenchuk, Valentyna; Agarkov, Oleg; Shamko, Ihor; Lymarenko, Lidiia, Popovych, Ihor. Corporate Culture of a Higher Education Institution as a Factor in Forming Students' Professional Identity. *Revista Inclusiones* Vol: 7 num. Especial (2020). P. 481–496.

26. Kostichkov, Serhii; Shaposnykova, Iryna; Yurina, Yulia; Forostian, Anatolii; Kuznetsov, Serhii. The Universe as an Aesthetic Symbolism of Postmodernity. 2022. *Postmodern Openings*, Volume 13 (1 Sup1). P. 216–228.

27. Levchenko M.H., Orlenko O.V., Dziundzia O.V. The hospitality industry development using the cultural approach in the southern region / *Management of modern socio-economic systems*. Collective monograph. Kaunas, Lithuania Vol. Lithuania: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. 260 p. P. 65-78

28. Lymarenko Lidiia. Art of Theatre in Preparing Modern Teachers: European and Domestic Experience. *Association agreement: driving integrational changes*. Monograph. Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA 2019. P. 670–684.

29. Lymarenko Lidiia. Multilevel characteristics of artistic and pedagogical communication of the student theatre participants. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*. №1 (2019). P. 114–119.

30. Lymarenko, Lidiia; Hunko, Natalia; Kornisheva, Tetiana; Pichkur, Mykola; Shevtsova, Olena; Chernukhina, Alina. Students Multylevel Artistic and Pedagogical Communication Mastering. *Revista Romane ascapentru Educatie Multidimensională*, 13 (1 Sup 1), (2021). P. 235–260.

31. Lymarenko L. Поліфункціональна модель діяльності студентського театру в системі професійної підготовки майбутніх педагогів / *Social and economic aspects of sustainable development of regions*. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. P. 194–202.

32. Lymarenko L. Student theater in the professional training of future teachers: personal and action approach. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. Volume 28, Number 4, 2018. P. 68–73.

33. Nenko, Yuliia; Medynskyi, Serhii; Maksymchuk, Borys; Lymarenko, Lidiia; Rudenko, Larysa; Kharchenko, Serhii; Kolomiets, Andriy; Maksymchuk, Iryna. Communication Training of Future Sports Coaches in the Context of Neurophysiological Patterns. *Brain. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022, Volume 13, Issue 1, pages: 42–60.

34. Orlenko Olena, Levchenko Mykola. Use of cultural and artistic approach in hospitality // *Socio-economic development of the regions in conditions of transformation*. Monograph. Opole, 2020. P. 168–176.

35. Popovych, I., Lymarenko, L., Tereshenko, N., Kornisheva, T., Yevdokimova, O., Koverznieva, A., & Aleksieieva, M. (2020). Research on the Effectiveness of Training Technologies' Implementation in Student Theater. *Revista Inclusiones*, Vol: 7 num 2, 104–121.